

การวิเคราะห์รูปแบบและสารัตถะของหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมร ชั้นปีที่ 1 - 3 ของกัมพูชา
ค.ศ.1987 - 1992

โดย
นางสาวสิริลักษณ์ ศรีราม

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาจารึกศึกษา แผน ก แบบ ก 2 ระดับปริญญาามหาบัณฑิต

ภาควิชาภาษาตะวันออก

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2561

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

การวิเคราะห์รูปแบบและสาระสำคัญของหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมร ชั้นปีที่ 1 - 3 ของ
กัมพูชา ค.ศ.1987 - 1992

โดย
นางสาวสิริลักษณ์ ศรีราม

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาจารึกศึกษา แผนก ก แบบ ก 2 ระดับปริญญาโทมหาบัณฑิต
ภาควิชาภาษาตะวันออก
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
ปีการศึกษา 2561
ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

THE ANALYSIS OF FORMS AND ESSENCES OF KHMER TEXTBOOKS, GRADES 1
- 3 IN CAMBODIA, 1987 - 1992

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for Master of Arts (EPIGRAPHIC STUDIES)
Department of Oriental Languages
Graduate School, Silpakorn University
Academic Year 2018
Copyright of Graduate School, Silpakorn University

หัวข้อ	การวิเคราะห์รูปแบบและสาระสำคัญของหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมร ชั้นปีที่ 1 - 3 ของกัมพูชา ค.ศ.1987 - 1992
โดย	สิริลักษณ์ ศรีราม
สาขาวิชา	จารึกศึกษา แผนก ก แบบ ก 2 ระดับปริญญาโท
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อรวรรณ บุญยฤทธิ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้รับพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

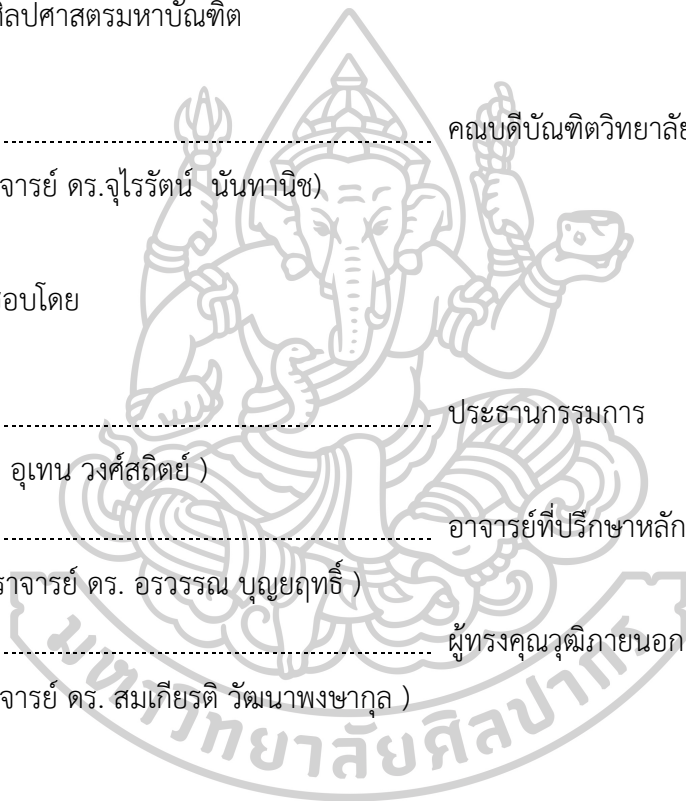
..... คณะบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.จุไรรัตน์ นันทานิช)

พิจารณาเห็นชอบโดย

..... ประธานกรรมการ
(อาจารย์ ดร. อุเทน วงศ์สถิตย์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อรวรรณ บุญยฤทธิ์)

..... ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก
(รองศาสตราจารย์ ดร. สมเกียรติ วัฒนาพงษากุล)

57114207 : จารึกศึกษา แผน ก แบบ ก 2 ระดับปริญญาโทบัณฑิต

คำสำคัญ : การวิเคราะห์หนังสือเรียน / รูปแบบ / สาระตล่ / หนังสือเรียนวิชาภาษาเขมร

นางสาว สิริลักษณ์ ศรีราม: การวิเคราะห์รูปแบบและสาระตล่ของหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมร ชั้นปีที่ 1 - 3 ของ
กัมพูชา ค.ศ.1987 - 1992 อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อรรวรรณ บุญฤทธิ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มุ่งศึกษารูปแบบและสาระตล่ในด้านเนื้อหาทางภาษาและแนวคิดสำคัญที่ปรากฏอยู่ใน
หนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 1 - 3 ของกัมพูชา จำนวน 4 เล่ม ที่กระทรวงศึกษาธิการกัมพูชากายได้รัฐบาลสาธารณรัฐ
ประชาชนกัมพูชานุญาตให้ตีพิมพ์และนำมาใช้ในโรงเรียนช่วง ค.ศ. 1987 - 1992 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่มีการฟื้นฟูด้าน
การศึกษาของประเทศกัมพูชาหลังการปกครองของเขมรแดง

ผลการศึกษาพบว่า หนังสือเรียนแบ่งออกเป็น 3 องค์ประกอบ คือรูปเล่มและส่วนประกอบตอนต้น ส่วน
เนื้อหา และส่วนประกอบตอนท้าย โดยรูปเล่มและส่วนประกอบตอนต้นเป็นส่วนที่บอกข้อมูลเกี่ยวกับขนาดและรายละเอียด
ของหนังสือ ประกอบด้วย หน้าปก ปกหลัง หน้าปกใน และหน้าลิขสิทธิ์ สิ่งที่น่าสนใจคือหน้าลิขสิทธิ์มีการแสดงข้อมูลคณะ
ผู้จัดทำ โดยหนังสือเรียนบางเล่มระบุผู้คัดลอกข้อความ แสดงถึงกระบวนการผลิตที่ใช้ต้นฉบับเป็นลายมือเขียน หน้าสารบัญ
เป็นส่วนประกอบหลักของส่วนประกอบตอนท้ายซึ่งมีในหนังสือเรียนทุกเล่ม การที่หน้าสารบัญของหนังสือเรียนเป็น
ส่วนประกอบตอนท้ายแสดงถึงรูปแบบที่ได้รับอิทธิพลของการจัดทำหนังสือแบบฝรั่งเศส

การศึกษาองค์ประกอบส่วนเนื้อหาพบว่าหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 1 เป็นการสอนเรื่องการประสม
คำตามแบบภาษาเขมร เริ่มจากการสอนรูปพยางค์ การประสมคำที่มีพยางค์ต้นกับสระ พยางค์ต้นกับพยางค์สะกด
คำที่มีสองพยางค์ คำที่มีพยางค์ต้นควบ และคำสองพยางค์แบบซ้อนพยางค์กลางคำ โดยมีวิธีการนำเสนอที่น่าสนใจคือ
การใช้รูปภาพ ตาราง ช่องสี่เหลี่ยม และตัวอักษรสีส้มมาช่วยในการสอนเพื่อให้เด็กเข้าใจเนื้อหาได้ชัดเจน ส่วนรูปแบบของ
หนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 2 - 3 พบว่าบทเรียนแบ่งเป็น 5 สาระการเรียนรู้ ได้แก่ บทเรียนอ่าน บทเรียนอาชยาน
บทเรียนคำศัพท์ บทเรียนไวยากรณ์ และบทเรียนทำแบบฝึกหัด ซึ่งเน้นความสำคัญด้านบทเรียนอ่านและบทเรียนทำ
แบบฝึกหัดมากที่สุด ตลอดจนเน้นส่งเสริมความรู้ด้านภาษาเขมรทั้งคำศัพท์และหลักภาษา เช่น รูปแบบประโยคและหมวดคำ
ในภาษาเขมร เป็นต้น

สาระตล่ในหนังสือเรียนแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ 1) สาระตล่ด้านเนื้อหา 2) สาระตล่จากหัวข้อเรื่องหลัก
และ 3) สาระตล่ด้านแนวคิดและคุณธรรมที่สอดแทรกในบทเรียน สาระตล่ด้านเนื้อหาเป็นการสอนหลักภาษาเขมรจากง่ายและ
ซับซ้อนขึ้นไปตามระดับชั้นเรียน คำที่นำมาสอนในบทเรียนส่วนใหญ่เป็นคำที่ใช้ในชีวิตประจำวัน ด้านสาระตล่จากหัวข้อเรื่อง
หลัก แบ่งเป็น 4 หัวข้อ ได้แก่ โรงเรียน ครอบครัว ทัศนียภาพ และประชาชน ผลการศึกษาพบว่าเนื้อหาของบทเรียนสัมพันธ์
กับหัวข้อเรื่องหลัก เช่น เรื่องโรงเรียนมีเนื้อหาเกี่ยวกับองค์ประกอบต่าง ๆ ในโรงเรียน หรือเรื่องครอบครัวเป็นการกล่าวถึง
สมาชิกในครอบครัว เป็นต้น ส่วนสาระตล่ด้านแนวคิดและคุณธรรมที่สอดแทรกในบทเรียน พบว่า ทุกหัวข้อเรื่องหลักเน้น
ความสำคัญเรื่องความขยันหมั่นเพียร การทำความดี ความสามัคคีของคนในชาติ และแนวคิดทางการเมืองการปกครอง โดย
สร้างภาพให้กลุ่มเขมรแดงกลายเป็นศัตรูของชาติและยกย่องชื่นชมเวียดนามในฐานะวีรบุรุษที่ช่วยให้กัมพูชาหลุดพ้นจาก
ความโหดร้ายในสภาวะสงคราม และสะท้อนถึงอุดมการณ์การสร้างรัฐชาติสมัยนั้น

57114207 : Major (EPIGRAPHIC STUDIES)

Keyword : Analysis of textbooks / Form / Essence / Khmer textbook

MISS SIRILAK SRIRAM : THE ANALYSIS OF FORMS AND ESSENCES OF KHMER TEXTBOOKS, GRADES 1 - 3 IN CAMBODIA, 1987 - 1992 THESIS ADVISOR : ASSISTANT PROFESSOR ORAWAN BUNYARIT, Ph.D.

The objective of this thesis is to analyze forms and essences of 4 Khmer language textbooks for elementary students of grade 1 to grade 3 which the Ministry of Education, Youth and Sport of Cambodia under the People's Republic of Kampuchea Government permitted to use in schools during 1987 – 1992 when education in Cambodia was restored after the Khmer Rouge regime.

The study finds that the textbooks were divided into three sections: preliminary section, content section, and the auxiliary materials. The preliminary section consisted of outline, cover, title page and copyright page. On the copyright page, it shows that there are copiers which are the people who copied the content of the textbook from the original manuscript to fine hand writing. The system can be traced back to the old process of textbook production. All textbooks have table of contents in auxiliary materials at the end of the book which shows that the textbook production has been heavily influenced by the French.

The study of the content section in textbooks for grade 1 reveals that the lesson begins with the introduction of initial Khmer consonant and the combination of consonant and vowels. After that, the lesson continues to introduce the rules of combination of disyllabic words and medial clusters words of Khmer language. The lessons are taught with interesting presentation method by using tables and images with orange color characters as a mean for children to understand the lesson better. The content section in textbooks for grade 2 and that of grade 3 includes stories, poetry, grammar studies, vocabulary and exercise. It can be seen that the textbooks emphasize on reading skill and exercise and also promote parts of speech and basic sentence structure in Khmer.

The essence of textbooks is divided into three topics: 1) Language content, which was taught from simple to complex according to class level. Most of the words in the lesson are words that are used in daily life context. 2) General content, which were divided into four topics: school, family, scenery and people. The contents that were associated to the topics are divided in to groups, for example, the topic of “school” would focus on school components and the topic of “family” would focus about the role of family members. 3) Moral content, which were implied in the lessons, for example: the importance of diligence, goodness, unity of people in the nation and the political and administrative concepts. It reflects here in the lessons that the Khmer Rouge had become national enemy and the sense of admiration of the Vietnamese as a hero that freed Cambodia from genocide can be seen. This can be assumed that the textbooks producers were trying to reflect the ideology of the creation of nation state.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จได้ด้วยคามอนุเคราะห์และความกรุณาจากบุคคลหลายท่าน ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรรธรณ บุญยฤทธิ์ อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ ที่สนับสนุนในการศึกษาหนังสือเรียนวิชา ภาษาเขมร พร้อมทั้งกรุณาให้คำแนะนำในการดำเนินการวิจัยและสละเวลาอันมีค่าเพื่อทบทวนแก้ไขวิทยานิพนธ์ จนกระทั่งสำเร็จลุล่วงไปได้

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมเกียรติ วัฒนาพงษากุล ที่กรุณารับเป็นกรรมการสอบ วิทยานิพนธ์ ตลอดจนให้คำแนะนำที่มีประโยชน์อย่างยิ่งและให้กำลังใจผู้วิจัยในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณอาจารย์ ดร.อุเทน วงศ์สถิต ประธานกรรมการสอบ ที่กรุณาให้คำแนะนำเกี่ยวกับแนวทางการวิเคราะห์หนังสือเรียนในด้านสาระและแนวคิดเรื่องการปกครองในสมัยสาธารณรัฐประชาชนกัมพูชาและการสร้างรัฐชาติ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กังวล ศัชชิวา ที่กรุณาให้ข้อมูลทางด้านภาษาเขมรและ ประวัติศาสตร์กัมพูชา ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประยูร ทรงศิลป์ อาจารย์ ดร.จตุพร โคตรกนก อาจารย์ ดร.ทรงธรรม ปานสกุล รวมถึงคณาจารย์ภาควิชา ภาษาตะวันออก คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร ที่กรุณาให้คำแนะนำเกี่ยวกับการทำวิทยานิพนธ์และให้กำลังใจผู้วิจัยเสมอมา

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทศพร บุญยฤทธิ์ ที่กรุณาเอื้อเฟื้อสถานที่ในการพิมพ์และ แกะงานหลายครั้ง

ผู้วิจัยขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ทุกท่านประจำสำนักหอสมุดมหาวิทยาลัย ศิลปากร วังท่าพระและสนามจันทร์ สำหรับคำแนะนำในการค้นหาหนังสือและวารสารต่าง ๆ และขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ประจำสำนักงานอธิการบดี บัณฑิต วิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร (ตลิ่งชัน) ที่ให้ความช่วยเหลือในการจัดการระบบ i-Thesis เป็นอย่างดี นอกจากนี้ การเดินทางไปสำรวจข้อมูลที่หอสมุดแห่งชาติกัมพูชา ผู้วิจัยได้รับความช่วยเหลือในการสืบค้นเอกสารและหนังสือเรียนใน สมัยสาธารณรัฐประชาชนกัมพูชาจากผู้ดูแลห้องเก็บเอกสารเก่าเป็นอย่างดี จึงขอกล่าวขอบคุณไว้ ณ โอกาสนี้

คุณความดีและประโยชน์ที่พึงมีของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณของบิดามารดาและ ครูบาอาจารย์ผู้ประสิทธิ์ประสาทความรู้แก่ผู้วิจัย ส่วนความผิดพลาดทั้งหลายที่อาจมีขึ้นในวิทยานิพนธ์นี้ ผู้วิจัยขอน้อม รับไว้แต่เพียงผู้เดียว

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ไม่อาจสำเร็จลงได้โดยปราศจากความอนุเคราะห์จากหน่วยงานและเพื่อนร่วมงานทุกคน ที่รับภาระหลายอย่างแทนผู้วิจัย เพื่อให้ผู้วิจัยได้ใช้เวลาเรียบเรียงวิทยานิพนธ์ได้อย่างเต็มที่

สุดท้ายนี้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณบิดา มารดา และพี่สาว ที่เป็นกำลังใจและแรงผลักดันให้ผู้วิจัยทำวิทยานิพนธ์ เล่มนี้จนสำเร็จ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ที่มาและความสำคัญ.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	6
1.3 ขอบเขตของการวิจัย.....	6
1.4 ข้อตกลงเบื้องต้น.....	6
1.5 คำจำกัดความของการวิจัย.....	7
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	8
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	9
2.1 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวิเคราะห์หนังสือเรียน	10
2.1.1 ความหมายและความสำคัญของหนังสือเรียน.....	10
2.1.2 ลักษณะของหนังสือเรียนที่ดี	11
2.1.3 การวิเคราะห์หนังสือเรียน.....	13
2.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวิเคราะห์หนังสือเรียนกัมพูชา.....	14
2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการจัดทำหนังสือสำหรับเด็ก	17
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย.....	19
3.1 วิธีดำเนินการวิจัย.....	19

3.2 การวิเคราะห์ข้อมูล	19
บทที่ 4 รูปแบบหนังสือเรียน	21
4.1 รูปเล่มและส่วนประกอบตอนต้น	21
4.1.1 ขนาดและรูปเล่ม	22
4.1.2 หน้าปกหนังสือ	22
4.1.3 ปกหลัง	23
4.1.4 หน้าปกใน	25
4.1.5 หน้าลิขสิทธิ์	26
4.2 ส่วนเนื้อหา	28
4.2.1 วิธีการนำเสนอเนื้อหาของหนังสือเรียนวิชาภาษาอังกฤษชั้นปีที่ 1	29
4.2.2 วิธีการนำเสนอเนื้อหาของหนังสือเรียนวิชาภาษาอังกฤษชั้นปีที่ 2 - 3	45
4.3 ส่วนประกอบตอนท้าย	55
4.3.1 หน้าสารบัญ	55
4.3.2 หน้าเฉลยแบบฝึกหัด	58
4.3.3 หน้าแก้ไขคำผิด	59
บทที่ 5 สารัตถะของหนังสือเรียนวิชาภาษาอังกฤษชั้นปีที่ 1 - 3	61
5.1 เนื้อหาด้านภาษา	61
5.1.1 เนื้อหาด้านภาษาในหนังสือเรียนวิชาภาษาอังกฤษชั้นปีที่ 1	62
5.1.2 หนังสือเรียนวิชาภาษาอังกฤษชั้นปีที่ 2 ภาคที่ 1	65
5.1.3 หนังสือเรียนวิชาภาษาอังกฤษชั้นปีที่ 2 ภาคที่ 2	67
5.1.4 หนังสือเรียนวิชาภาษาอังกฤษชั้นปีที่ 3	68
5.2 สารัตถะตามหัวข้อเรื่องหลัก	72
5.2.1 โรงเรียน	73
5.2.2 ครอบครัว	80

5.2.3 ทศนียภาพ.....	84
5.2.4 ประชาชน.....	91
5.3 แนวคิดและคุณธรรมที่สอดแทรกในบทเรียน.....	96
5.3.1 ความขยันหมั่นเพียร.....	96
5.3.2 การทำความดี.....	100
5.3.3 ความสามัคคีของคนในชาติ.....	103
5.3.4 แนวคิดการเมืองการปกครอง : การสร้างรัฐชาติ.....	105
บทที่ 6 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ.....	110
6.1 สรุปและอภิปรายผล.....	110
6.2 ข้อเสนอแนะ.....	114
รายการอ้างอิง.....	116
ประวัติผู้เขียน.....	120

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 หน้าปกหนังสือเรียนวิชาภาษาอังกฤษชั้นปีที่ 1.....	22
ภาพที่ 2 ปกหลังหนังสือเรียนวิชาภาษาอังกฤษชั้นปีที่ 1.....	24
ภาพที่ 3 หน้าปกในหนังสือเรียนวิชาภาษาอังกฤษชั้นปีที่ 1.....	25
ภาพที่ 4 รายละเอียดของหน้าปกในหนังสือเรียนวิชาภาษาอังกฤษชั้นปีที่ 2 ภาคที่ 1.....	26
ภาพที่ 5 ตัวอย่างหน้าลิขสิทธิ์ของหนังสือเรียนวิชาภาษาอังกฤษชั้นปีที่ 2.....	26
ภาพที่ 6 แสดงข้อความอนุญาตการเผยแพร่และตีพิมพ์หนังสือเรียนวิชาภาษาอังกฤษชั้นปีที่ 1.....	28
ภาพที่ 7 บทที่ 1 ในหนังสือเรียนวิชาภาษาอังกฤษชั้นปีที่ 1.....	29
ภาพที่ 8 บทที่ 2 ในหนังสือเรียนวิชาภาษาอังกฤษชั้นปีที่ 1.....	30
ภาพที่ 9 บทที่ 3 ในหนังสือเรียนวิชาภาษาอังกฤษชั้นปีที่ 1.....	31
ภาพที่ 10 บทที่ 4 ในหนังสือเรียนวิชาภาษาอังกฤษชั้นปีที่ 1.....	32
ภาพที่ 11 บทที่ 5 ในหนังสือเรียนวิชาภาษาอังกฤษชั้นปีที่ 1.....	33
ภาพที่ 12 บทที่ 6 ในหนังสือเรียนวิชาภาษาอังกฤษชั้นปีที่ 1.....	34
ภาพที่ 13 บทที่ 7 ในหนังสือเรียนวิชาภาษาอังกฤษชั้นปีที่ 1.....	35
ภาพที่ 14 บทที่ 9 ในหนังสือเรียนวิชาภาษาอังกฤษชั้นปีที่ 1.....	36
ภาพที่ 15 บทที่ 10 ในหนังสือเรียนวิชาภาษาอังกฤษชั้นปีที่ 1.....	37
ภาพที่ 16 บทที่ 32 ในหนังสือเรียนวิชาภาษาอังกฤษชั้นปีที่ 1.....	38
ภาพที่ 17 บทที่ 33 ในหนังสือเรียนวิชาภาษาอังกฤษชั้นปีที่ 1.....	39
ภาพที่ 18 บทที่ 68 ในหนังสือเรียนวิชาภาษาอังกฤษชั้นปีที่ 1.....	40
ภาพที่ 19 บทที่ 71 ในหนังสือเรียนวิชาภาษาอังกฤษชั้นปีที่ 1.....	40
ภาพที่ 20 บทที่ 72 ในหนังสือเรียนวิชาภาษาอังกฤษชั้นปีที่ 1.....	42
ภาพที่ 21 บทที่ 73 ในหนังสือเรียนวิชาภาษาอังกฤษชั้นปีที่ 1.....	43

ภาพที่ 22 บทที่ 131 ในหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 1	44
ภาพที่ 23 บทที่ 78 ในหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 1.....	45
ภาพที่ 24 ตัวอย่างบทการเรียนอ่านในหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 2 ภาคที่ 1	46
ภาพที่ 25 ตัวอย่างบทอาขยาน.....	48
ภาพที่ 26 ตัวอย่างบทเรียนคำศัพท์.....	49
ภาพที่ 27 บทเรียนคำศัพท์ในหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 2 ภาคที่ 1	50
ภาพที่ 28 ตัวอย่างบทเรียนไวยากรณ์.....	51
ภาพที่ 29 บทที่ 14 ในหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 2 ภาคที่ 1	52
ภาพที่ 30 ตัวอย่างบทเรียนไวยากรณ์ในหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 2	53
ภาพที่ 31 ตัวอย่างแบบฝึกหัดการแต่งเรื่องจากภาพในหนังสือเรียนชั้นปีที่ 3	55
ภาพที่ 32 ตัวอย่างหน้าสารบัญหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 1	56
ภาพที่ 33 ตัวอย่างหน้าสารบัญหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 2 เล่ม 1	57
ภาพที่ 34 ตัวอย่างสารบัญในหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 3.....	58
ภาพที่ 35 หน้าเฉลยแบบฝึกหัดของหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 1	59
ภาพที่ 36 หน้าแก้ไขคำผิดของหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 3.....	60
ภาพที่ 37 ข้อมูลหน้าสารบัญแสดงลำดับบทเรียนเรื่องพยัญชนะสะกด ก เกิดร่วมกับสระต่าง ๆ... 63	
ภาพที่ 38 ธงชาติสมัยสาธารณรัฐประชาชนกัมพูชา.....	77

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญ

ในอดีต การศึกษาและการแสวงหาความรู้ของชาวกัมพูชามี “วัด” เป็นศูนย์กลาง ซึ่งนอกจากจะเป็นแหล่งวิทยาการความรู้แล้วยังช่วยขัดเกลาจิตใจอีกด้วย เพราะมีการเรียนการสอนแบบดั้งเดิมตามองค์ความรู้ของพระสงฆ์ในด้านหลักธรรมคำสอน รวมทั้งสอนให้คนมีความรู้สามารถอ่านและเขียนหนังสือได้ ผู้คนจึงมักส่งบุตรหลานไปศึกษาเล่าเรียนที่วัด ดังนั้นในสมัยก่อน คนที่มีความรู้ส่วนมากจึงเป็นเพศชาย ต่อมาในยุคที่กัมพูชาตกอยู่ภายใต้อารักขาของฝรั่งเศส มีการปรับปรุงและวางรากฐานระบบการศึกษาในกัมพูชาใหม่ โดยนำเอาแผนการศึกษาอินโดจีนฝรั่งเศส¹มาใช้ แต่ทว่าไม่ได้ส่งเสริมหรือให้ความสำคัญมากนัก เนื่องจากฝรั่งเศสมีชาวเวียดนามที่มีความรู้สำหรับปฏิบัติงานในระบบการปกครองของตนอยู่แล้ว อีกทั้งโรงเรียนตามระบบใหม่นี้ยังมีจำนวนน้อยและมักจะจำกัดอยู่เฉพาะตามเมืองใหญ่ ๆ ทำให้โอกาสในการศึกษาของชาวกัมพูชามีน้อยตามไปด้วย (ธิบัติ บัวคำศรี, 2555: 36) อย่างไรก็ตาม อาจกล่าวได้ว่าการศึกษาแบบสมัยใหม่ในกัมพูชาจึงเกิดขึ้นและเป็นไปอย่างล่าช้า

ในตอนต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 ฝรั่งเศสได้พัฒนาระบบการศึกษาของกัมพูชาอย่างจริงจัง โดยวางกรอบเนื้อหาแบบเรียนให้เป็นแบบเดียวกันทั่วทั้งประเทศ พร้อมทั้งปรับปรุงโรงเรียนประถมศึกษาภายใต้กำกับของสถาบันสงฆ์ให้มีการใช้หลักสูตรการศึกษาเดียวกับโรงเรียนประถมศึกษาของรัฐ เกิดเป็นโรงเรียนวัดแบบใหม่ (Modernized pagoda school) และใน ค.ศ. 1936 จึงมีการขยายระบบการศึกษาไปสู่ระดับที่สูงขึ้นในระดับมัธยมศึกษา โดยยกระดับโรงเรียนรัฐอารักขาวิทยาลัยสีสุวัตต์ (Collège Sisowath) จัดตั้งเป็นโรงเรียนมัธยมพระสีสุวัตต์ (Lycée Sisowath) (मितต ทรัพย์มุข และวุฒิชัย นาคเขียว, 2557: 127)

แต่สิ่งเหล่านี้เป็นเพียงส่วนหนึ่งของการผลิตคนมาใช้เป็นแรงงานในระบบการปกครองของฝรั่งเศสขณะนั้น (ธิบัติ บัวคำศรี, 2547: 29) เนื่องจากการศึกษาในระดับสูงของประเทศยังมีน้อยหรืออาจต้องไปศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นยังต่างประเทศ ดังนั้นกลุ่มคนที่มีโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาจึงยังมีอยู่อย่างจำกัดเฉพาะกลุ่ม เช่น ลูกหลานของข้าราชการในระบบการปกครองฝรั่งเศส และพ่อค้าหรือผู้มั่งคั่ง เป็นต้น

---

¹ ระบบแบบแผนการศึกษาอินโดจีนฝรั่งเศส เป็นการศึกษาแบบใหม่ที่ใช้หลักสูตรการศึกษาแบบเดียวกันทั้งอินโดจีน มีการใช้ภาษาฝรั่งเศสในการเรียนการสอน โดยฝรั่งเศสเป็นผู้สนับสนุนในด้านเงินทุนเพื่อพัฒนาการศึกษา ดู ธิบัติ บัวคำศรี, *ประวัติศาสตร์กัมพูชา*, (กรุงเทพฯ: เมืองโบราณ, 2555), 37.

ในช่วงที่กษัตริย์นโรดมสีหนุทรงมีอำนาจในการปกครอง พระองค์ทรงให้ความสำคัญต่อการศึกษาและทำให้ระบบการศึกษามีความเป็นรูปธรรมมากขึ้น กล่าวคือ มีโรงเรียนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาเกิดขึ้นกระจายอยู่ทั่วประเทศ ขณะที่การศึกษาในระดับสูงอย่างอาชีวศึกษา, ศูนย์ฝึกอบรมครูและมหาวิทยาลัยก็ถูกจัดตั้งขึ้นเช่นเดียวกัน (Ledgerwood, 2016) ส่งผลให้การศึกษากว้างขวาง โดยใน ค.ศ. 1969 มีโรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 5,275 โรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 146 โรงเรียน และสถาบันการศึกษาในระดับสูงอีก 9 แห่ง (Thomas Clayton, 1998, quoted in Sok Udom, 2009: 67) ทั้งนี้ ผลสำรวจพบว่า จำนวนนักเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาในขณะนั้นมีจำนวนไม่น้อยกว่า 2 ล้านคนและในระดับอุดมศึกษาของกัมพูชาประมาณ 11,000 คน (David Chandler, 1993, quoted in UNESCO, 2011: 22)

นอกจากนี้ สมัยดังกล่าวยังมีการปฏิรูปการศึกษาและปรับปรุงหลักสูตรให้เน้นย้ำถึงความเป็นชาติของกัมพูชา อาทิ การจัดทำหนังสือเรียนและสื่อสำหรับการศึกษาเป็นภาษาเขมร รวมถึงปรับการใช้ภาษาฝรั่งเศสให้เป็นภาษาที่สองสำหรับการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษา พร้อมทั้งปรับปรุงชั่วโมงการสอนวิชาภาษาเขมรและฝรั่งเศสด้วย (David M. Ayres, 2000, quoted in UNESCO, 2011: 22) อย่างไรก็ตาม แม้ว่าจะมีการพัฒนาการศึกษาระบบสมัยใหม่ แต่การขาดความพร้อมในทรัพยากรทางการศึกษาอย่างอุปกรณ์การเรียนและครูที่มีคุณภาพทำให้ระบบการศึกษาของกัมพูชายังมีประสิทธิภาพไม่ตื้นัก

การพัฒนาด้านศึกษาของกัมพูชาได้หยุดชะงักในระหว่าง ค.ศ. 1975 – 1979 กล่าวคือ เมื่อเข้าสู่สมัยกัมพูชาประชาธิปไตยหรือการปกครองของเขมรแดง (Khmer Rouge) ภายใต้การนำของพอล พต ด้วยแนวความคิดแบบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ และประกาศศักราชที่ 0 (Zero Year) ซึ่งเป็นการปฏิบัติให้ประเทศเริ่มต้นนับหนึ่งใหม่ มีการเกณฑ์ประชาชนรวมทั้งผู้มีความรู้ทุกสาขาอาชีพไปเป็นแรงงาน เพราะให้ความสำคัญกับเศรษฐกิจสังคมนิยมแบบพึ่งพาตนเองมากกว่าความรู้ที่อาจเป็นบ่อเกิดของความคิดต่อต้านระบอบการปกครอง ซึ่งนับว่าสังคมนิยมกัมพูชาในช่วงนี้ได้ดำเนินเข้าสู่ยุคแห่งความโหดร้าย มีการเข่นฆ่าชนชั้นกลางและปัญญาชน ประชากรในประเทศล้มตายเป็นจำนวนมากจากสภาวะสงครามกลางเมือง ความอดอยากและความเหนื่อยล้าจากการทำงานหนัก จนอาจกล่าวได้ว่า ผลจากสงครามนี้เป็นตัวการที่ทำให้สังคมนิยมกัมพูชาแตกสลาย (มหาวิทยาลัยบูรพา, ศูนย์อินโดจีนศึกษา วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ, 2551: 88) นำมาซึ่งความสูญเสียทั้งทางด้านวัตถุและจิตใจ สถาบันครอบครัวแตกแยกและเด็กกัมพูชาหลายคนต้องกำพร้าพ่อแม่ ขณะที่ผู้คนที่รอดชีวิตมักจะอพยพลี้ภัยไปอยู่ที่อื่น

การปกครองของเขมรแดงส่งผลให้ระบบการศึกษาถูกทำลายไปด้วยอย่างเลี่ยงไม่ได้ แต่ทว่าไม่ได้ถูกทำลายจนหมดสิ้น เนื่องจากยังคงมีการเรียนการสอนกันเองแบบนอกระบบภายในหมู่บ้านอยู่บ้าง โดยเนื้อหาที่สอนเป็นเพียงความรู้พื้นฐาน เช่น การอ่าน การเขียน การนับเลขและทักษะที่

เกี่ยวข้องในด้านเกษตรกรรม เพื่อช่วยในการผลิตคนมาใช้และตอบสนองนโยบายของรัฐในสมัยนั้น (UNESCO, 2011: 24) ส่วนทรัพยากรต่าง ๆ ทางการศึกษาอย่างโรงเรียนบางแห่งก็ถูกทำลาย ทั้งร้างหรือแปรเปลี่ยนสภาพไปเป็นคุก ดังเช่น คุกตวลเสง (S-21 prison) นอกจากนี้ หนังสือและสื่อที่เป็นภาษาเขมร รวมทั้งห้องสมุดซึ่งเป็นแหล่งความรู้ก็ถูกเผาทำลายเช่นเดียวกัน ส่วนหนังสือที่ยังคงเหลืออยู่ก็มีค่าเป็นเพียงเศษกระดาษและถูกนำไปใช้อย่างไร้ค่า เช่น ห่อของ ใช้เป็นกระดาษชำระ หรือ เก็บไว้สำหรับมวนบุหรี่ เป็นต้น (Ayres, 2000: 127)

เมื่อกลุ่มทหารกัมพูชาซึ่งเป็นฝ่ายต่อต้านการปกครองของเขมรแดงและได้รับการสนับสนุนจากสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามได้เข้ามาโค่นล้มและยึดอำนาจคืนจากกลุ่มเขมรแดงได้เป็นผลสำเร็จในช่วงต้นปี 1979 พร้อมทั้งจัดตั้งรัฐบาลใหม่ขึ้นมาปกครองประเทศกัมพูชา และเปลี่ยนเข้าสู่สมัยที่เรียกว่า “สาธารณรัฐประชาชนกัมพูชา” (People's Republic of Kampuchea; PRK, សាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតកម្ពុជា)² โดยมีเวียดนามและรัสเซีย (สหภาพโซเวียต) เป็นพันธมิตรที่สำคัญสองประเทศนี้ได้ให้การช่วยเหลือบูรณะและพัฒนาประเทศทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคมพร้อมกับแผ่ขยายอิทธิพลความคิดแบบสังคมนิยมเข้ามายังกัมพูชา³ สิ่งหนึ่งที่รัฐบาลสาธารณรัฐประชาชนกัมพูชาให้ความสนใจในการฟื้นฟูเป็นลำดับต้น ๆ คือระบบการศึกษาอันเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาพลเมืองของชาติ อย่างไรก็ตาม ผลกระทบจากสงครามที่สะสมมานานทั้งจากสงครามกลางเมืองจนถึงสมัยการปกครองของเขมรแดง ซึ่งสร้างความเสียหายแก่โครงสร้างพื้นฐานส่วนใหญ่ของประเทศกลายเป็นอุปสรรคสำคัญของการพัฒนาอาจเปรียบเสมือนเป็นการเริ่มต้นใหม่จากศูนย์

การดำเนินงานด้านการศึกษาภายหลังจากสมัยเขมรแดงเป็นไปอย่างรีบเร่งเพื่อให้มีการเรียนการสอนเกิดขึ้นในประเทศ เพราะปัญหาสงครามส่งผลกระทบต่อให้อัตราการไม่รู้หนังสือของประชากรกัมพูชาเพิ่มขึ้นมากกว่าร้อยละ 40 ของประชากรทั้งหมดที่หลงเหลืออยู่ ทั้งนี้ ในช่วงปลาย ค.ศ. 1979 รัฐบาลกัมพูชาได้จัดตั้งโรงเรียนขึ้นใหม่อีกครั้งและเปิดสอนเป็นครั้งแรก โดยส่วนมากเป็นการเปิดสอนในระดับชั้นประถมศึกษา ส่วนการศึกษาในระดับสูงจำกัดอยู่ตามเมืองใหญ่ อีกทั้งมีการเร่งซ่อมแซมและสร้างอาคารเรียน รวบรวมและโน้มน้าวให้ปัญญาชนหรือผู้มีความรู้ทุกระดับที่เหลืออยู่ในประเทศให้มาทำงานเป็นครูเพื่อทดแทนความขาดแคลนบุคลากรทางการศึกษาในลักษณะ “คนที่มีความรู้มากสอนคนที่รู้น้อยกว่า” (สำนักอุทยานการเรียนรู้, 2555: 80-81) รวมถึงให้อาจารย์หรือผู้เชี่ยวชาญประมวลความรู้สำหรับจัดทำหลักสูตรการศึกษาและผลิตหนังสือเรียนเพื่อให้สามารถใช้งานได้อย่างทันทั่วทั้งที่สิ่งเหล่านี้เป็นความพยายามในการพัฒนาอย่างเร่งด่วนและไม่ได้เป็นเครื่องรับประกันคุณภาพของ

² ค.ศ. 1979 – 1989 ผู้มีอำนาจในการปกครองกัมพูชาช่วงนี้คือ เฮง สัมรินและฮุน เซน

³ ช่วงเวลาดังกล่าวสหภาพโซเวียตให้เงินทุนสำหรับช่วยเหลือและสนับสนุนด้านกำลังทหารแก่กัมพูชาผ่านทางเวียดนามเป็นประจำทุกปี

การศึกษา ระบบและกรรมวิธีในการผลิตหนังสือเรียนในสมัยสาธารณรัฐประชาชนกัมพูชา จึงยังมีคุณภาพไม่มากนักเมื่อเปรียบเทียบกับหนังสือเรียนระดับชั้นประถมศึกษาในปัจจุบัน ซึ่งมีการนำเอาเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์มาใช้และมีขั้นตอนการตรวจสอบหนังสือด้วย (ชาลูนชัย คงเพียรธรรม, 2555: 47)

หนังสือเรียนซึ่งส่วนมากเป็นหนังสือเรียนในระดับชั้นประถมศึกษา มีการเขียนต้นฉบับหนังสือเรียนด้วยลายมือ และตีพิมพ์เผยแพร่ในรูปแบบลายมือเขียน (Manuscript) ไม่ใช่หนังสือที่ใช้ระบบการพิมพ์ด้วยตัวเรียง (Movable type) ทั้งนี้ ช่วงปลาย ค.ศ. 1980 มีการใช้เครื่องจักรในกระบวนการผลิตหนังสือเรียนมากขึ้นแต่ยังไม่แพร่หลายนัก (เบ็ญส ไสธ, 1989: 338) สอดคล้องกับหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรสมัยดังกล่าวที่ผู้วิจัยนำมาศึกษาซึ่งมีลักษณะเป็นการนำหนังสือเรียนที่มีอยู่มาถ่ายเอกสารมากกว่าการผลิตหนังสือเรียนขึ้นใหม่

ช่วงปลายทศวรรษ 1980 ผลจากสถานการณ์ของสงครามเย็นทำให้เกิดการปฏิรูปนโยบายการปกครองในสหภาพโซเวียตที่ปลุกกระแสชาตินิยมของประชาชนเพื่อเรียกร้องอิสรภาพ สหภาพโซเวียตจึงหยุดสนับสนุนด้านเงินทุนแก่กัมพูชา ขณะที่เวียดนามก็เกิดปัญหาภายในประเทศเช่นเดียวกัน ด้วยเหตุนี้กลุ่มอิทธิพลของเวียดนามในกัมพูชาจึงเริ่มหมดอำนาจและจำเป็นต้องถอนกำลังทหารชุดสุดท้ายออกจากกัมพูชาอย่างเป็นทางการใน ค.ศ. 1989 อย่างไม่เต็มใจนัก นอกจากนี้ ห้วงเวลาดังกล่าวถือได้ว่าประเทศกัมพูชาอยู่ในช่วงของการเปลี่ยนผ่านเพื่อปรับตัวเข้าสู่ความเป็นสังคมสมัยใหม่ และเกิดการเปลี่ยนแปลงหลายด้านทั้งสังคมและเศรษฐกิจ รวมถึงระบบการศึกษาด้วย โดยในปี ค.ศ. 1986 – 1996 รัฐบาลได้ปรับเปลี่ยนโครงสร้างการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นรูปแบบ 5-3-3 กล่าวคือ รัฐบาลกำหนดให้เยาวชนต้องได้รับการศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษา (Primary) เป็นระยะเวลา 5 ปี ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 3 ปี และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย 3 ปี

อีกทั้งยังปฏิรูปและพัฒนาหลักสูตรการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งกัมพูชาในขณะนั้นได้รับความช่วยเหลือจากเวียดนามเป็นผู้ให้คำปรึกษาและวางรากฐานระบบการศึกษา โดยมีความพยายามที่จะลดอิทธิพลจากฝรั่งเศสซึ่งมีอยู่ในระบบการศึกษา สร้างเป็นหลักสูตรใหม่ที่ผสมผสานแนวความคิดสังคมนิยมเวียดนามและการปฏิวัติทางวัฒนธรรม ตลอดจนเรื่องราวสมัยการปกครองของเขมรแดง โดยสอดคล้องไปในเนื้อหาบทเรียนของวิชาต่าง ๆ (UNESCO, 2011: 25) โดยเฉพาะวิชาภาษาเขมรซึ่งมีความสำคัญในฐานะภาษาประจำชาติที่ประชาชนกัมพูชาทุกคนต้องใช้ในการติดต่อสื่อสาร รวมถึงเป็นเครื่องมือทางการศึกษาสำหรับเป็นพื้นฐานในการหาความรู้ต่าง ๆ ดังนั้น การใช้ภาษาเขมรให้ถูกต้องและมีประสิทธิภาพจึงเป็นสิ่งจำเป็น ในช่วง ค.ศ. 1986 เป็นต้นมา กระทรวงศึกษาธิการจึง

กำหนดวิชาภาษาเขมรให้เป็นวิชาหมวดบังคับพื้นฐาน⁴และมีชั่วโมงวิชาการเรียนรู้มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 43 ของชั่วโมงเรียนทั้งหมด (Hagai S., Kitamura Y., Ratha K.V., Brehm W.C., 2017: 53-57)

อย่างไรก็ดี รากฐานของระบบการศึกษาและหลักสูตรเนื้อหาภายใต้อิทธิพลของเวียดนามยังคงหลงเหลืออยู่แม้ว่าเวียดนามได้ถอนกำลังพลออกจากกัมพูชาแล้วก็ตาม สิ่งเหล่านี้ถูกกล่าวอ้างว่านำมาใช้เพื่อเป็นเครื่องมือสำหรับการแข่งขันเพื่อช่วงชิงอำนาจทางการเมือง ผ่านการนำเสนอเรื่องราวยุคเขมรแดงในหนังสือเรียนระดับชั้นประถมศึกษาที่คล้ายกับโฆษณาชวนเชื่อ (Propaganda) และปลูกฝังค่านิยมความรักชาติโดยให้เยาวชนรู้สึกหวาดกลัวและเกลียดชังกลุ่มเขมรแดง ดังที่พบการใช้ภาษาสื่อถึงความน่ากลัวในยุคเขมรแดงว่า “เขมรแดงเช่นฆ่าประชาชนมากกว่าสามล้านคน” เป็นต้น (Dy, 2013: 5) ขณะเดียวกันบทเรียนก็สะท้อนภาพความเป็นปึกแผ่นและความเป็นมิตรต่อเวียดนามด้วย ดังตัวอย่างประโยคฝึกอ่านในหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรในระดับชั้นปีที่ 1 ว่า

รณสภีย์ นิ่ง กงจัตเมุตสายตาสงเคราะห์บุรุษคฤศนุญ ฝายวฤตติบริษบุดตล
“กองกำลังทหารเวียดนามช่วยให้ประชาชนกัมพูชารอดพ้นจากระบอบของพอลพต”

(ภาสกาอุไร ฐาค์จี ๑, ๑๕๕๐: ๑๕๒)

แสดงให้เห็นว่าหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรในสมัยสาธารณรัฐประชาชนกัมพูชามีบทบาทสำคัญในฐานะที่เป็นเครื่องมือสะท้อนถึงบริบททางประวัติศาสตร์และสารัตถะของสังคมกัมพูชา รวมถึงแสดงสภาพปัญหาด้านการผลิตหนังสือสมัยนั้น อีกทั้งหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรในช่วงดังกล่าวยังมีรูปแบบวิธีการนำเสนอเนื้อหาบทเรียนที่น่าสนใจ ซึ่งส่งเสริมให้เด็กมีความรู้พื้นฐานทางภาษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านทักษะการอ่านและการเขียน การวิเคราะห์หนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรข้างต้นในเรื่องรูปแบบและสารัตถะที่ปรากฏ น่าจะช่วยทำให้เข้าใจแนวทางการสอนและเนื้อหาความรู้ด้านภาษาเขมรในช่วงเวลานั้นได้

นอกจากนี้ ผู้วิจัยเห็นว่าหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 1 - 3 ที่ตีพิมพ์ช่วง ค.ศ.1987 - 1992 เป็นหนังสือเรียนเก่าที่เหลืออยู่ไม่มากนัก จากการที่ผู้วิจัยลงพื้นที่สำรวจหอสมุดแห่งชาติกัมพูชา ไม่พบหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรในช่วงดังกล่าวเลย ผู้วิจัยจึงเห็นถึงคุณค่าของการศึกษาหนังสือเรียนก่อนที่หนังสือเรียนเหล่านี้จะไม่มีปรากฏ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษารูปแบบวิธีการนำเสนอเนื้อหาและสารัตถะของหนังสือเรียนระดับชั้นปีที่ 1 - 3 ที่อาจเป็นต้นแบบของการพัฒนาหนังสือเรียนวิชา

⁴ วิชาพื้นฐานระดับชั้นประถมศึกษา มี 11 วิชา ได้แก่ จริยธรรมศึกษา, ภาษาเขมร, คณิตศาสตร์, ประวัติศาสตร์, ภูมิศาสตร์, วิทยาศาสตร์, การปฏิบัติงาน (Manual Work), วาดภาพ/ระบายสี, ศิลปะ, พลศึกษา และ ชั่วโมงพบครูที่ปรึกษา

ภาษาเขมรในปัจจุบัน ซึ่งควรจะมีการศึกษาอย่างต่อเนื่องเพื่อเป็นการขยายพรมแดนความรู้เกี่ยวกับหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรของกัมพูชาให้มากขึ้น

ทั้งนี้ ด้วยข้อจำกัดด้านเอกสารในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรข้างต้น ผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาเฉพาะหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 1 – 3 ซึ่งเป็นระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น เพื่อวิเคราะห์ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงและความต่อเนื่องของเนื้อหาบทเรียนโดยเฉพาะด้านรูปแบบและสาระที่ปรากฏในหนังสือเรียนแต่ละระดับชั้น

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษารูปแบบที่ปรากฏอยู่ในหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 1 – 3 ของประเทศกัมพูชาซึ่งใช้ในช่วงปี ค.ศ. 1987 – 1992

1.2.2 เพื่อศึกษาวิเคราะห์สาระของหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมร ระดับชั้นปีที่ 1 – 3 ของประเทศกัมพูชาซึ่งใช้ในช่วงปี ค.ศ. 1987 – 1992

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

หนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรของกัมพูชา ระดับชั้นปีที่ 1 – 3 จำนวน 4 เล่ม ที่ได้รับการอนุญาตให้ตีพิมพ์เผยแพร่และใช้ในสถานศึกษาในระหว่างปี ค.ศ. 1987 – 1992 ดังนี้

- 1) หนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 1 (ภาคเรียน ๑) (ภาค ๑) ตีพิมพ์และเผยแพร่โดยสำนักพิมพ์ของกระทรวงศึกษาธิการกัมพูชา ปี ค.ศ. 1990 ฉบับตีพิมพ์ครั้งที่ 3
- 2) หนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 2 เล่ม 1 (ภาคเรียน ๑) (ภาค ๑) ตีพิมพ์และเผยแพร่โดยสำนักพิมพ์ของกระทรวงศึกษาธิการกัมพูชา ปี ค.ศ. 1990 ฉบับตีพิมพ์ครั้งที่ 2
- 3) หนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 2 เล่ม 2 (ภาคเรียน ๑) (ภาค ๒) ตีพิมพ์และเผยแพร่โดยสำนักพิมพ์ของกระทรวงศึกษาธิการกัมพูชา ปี ค.ศ. 1991 ฉบับตีพิมพ์ครั้งที่ 1
- 4) หนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 3 (ภาคเรียน ๑) (ภาค ๑) ตีพิมพ์และเผยแพร่โดยสำนักพิมพ์ของกระทรวงศึกษาธิการกัมพูชา ปี ค.ศ. 1992 ฉบับตีพิมพ์ครั้งที่ 2

1.4 ข้อตกลงเบื้องต้น

1.4.1 ในงานวิจัยนี้ใช้ปีคริสต์ศักราชเป็นหลัก เนื่องจากกัมพูชานิยมใช้ปีคริสต์ศักราชมากกว่าพุทธศักราช และการนับปีพุทธศักราชของกัมพูชามีความเหลื่อมกับไทย

1.4.2 การแปลเนื้อหาภาษาเขมรที่เป็นข้อความ ความเรียง และร้อยกรองเป็นภาษาไทย จะใช้วิธีการยกข้อความภาษาเขมรและแปลเป็นภาษาไทยแบบสรุปความกำกับ

1.4.3 การถ่ายทอดคำเขมรเป็นคำไทย อาทิ ชื่อบุคคล ผู้วิจัยจะยึดตามระบบวิธีการถ่ายทอดเสียง (Transcription) คำเขมรด้วยรูปอักษรไทยของพจนานุกรมไทย – เขมร ฉบับคณะกรรมการร่วมไทย – กัมพูชา (2550) เช่น คำว่า ប្រាក់ จะถ่ายทอดเสียงเป็น ประ ไม่ได้ใช้วิธีการถ่ายทอดอักษรตามรูปอักษรเป็น ปฺรាក់ เป็นต้น

1.4.4 การตรวจสอบข้อมูลและความหมายของคำศัพท์ จะตรวจสอบจากพจนานุกรม และหนังสือที่ให้ข้อมูลคำศัพท์ภาษาเขมร ดังนี้

บรรจบ พันธุมธา และคณะ. (2517). พจนานุกรมเขมร-ไทย ฉบับทุนพระยาอนุমানราชชน เล่ม 1.

กรุงเทพฯ: จงเจริญการพิมพ์.

_____. (2523). พจนานุกรมเขมร-ไทย ฉบับทุนพระยาอนุमानราชชน เล่ม 2. กรุงเทพฯ: รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์.

_____. (2523). พจนานุกรมเขมร-ไทย ฉบับทุนพระยาอนุमानราชชน เล่ม 3. กรุงเทพฯ: รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์.

_____. (2525). พจนานุกรมเขมร-ไทย ฉบับทุนพระยาอนุमानราชชน เล่ม 4. กรุงเทพฯ: รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์.

_____. (2528). พจนานุกรมเขมร-ไทย ฉบับทุนพระยาอนุमानราชชน เล่ม 5. กรุงเทพฯ: รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์.

คณะกรรมการสมาคมวัฒนธรรมไทย-กัมพูชา. (2550). พจนานุกรมไทย-เขมร ฉบับคณะกรรมการร่วมไทย-กัมพูชา. กรุงเทพฯ : คณะกรรมการสมาคมวัฒนธรรมไทย-กัมพูชา กรมสารนิเทศ กระทรวงการต่างประเทศ

1.4.5 ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยจะใช้คำว่า “ประเทศกัมพูชา” สำหรับเรียกราชอาณาจักรกัมพูชา และจะใช้คำว่า ชาวเขมร นักประพันธ์เขมร นวนิยายเขมร วรรณกรรมเขมร เมื่อกล่าวถึงบุคคล ภาษา และวรรณกรรมที่ใช้ในราชอาณาจักรกัมพูชา

1.5 คำจำกัดความของการวิจัย

สารัตถะ ในที่นี้หมายถึงใจความสำคัญหรือเนื้อหาสำคัญจากหนังสือเรียนกัมพูชาที่อนุญาตให้ตีพิมพ์และใช้ในสถานศึกษาช่วง ค.ศ. 1987 – 1992 ซึ่งสะท้อนแนวความคิดหรือวัตถุประสงค์ของผู้แต่ง (รัฐ) ที่ส่งสารไปยังผู้รับสาร (นักเรียน)

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.6.1 ทำให้ทราบถึงรูปแบบและวิธีการนำเสนอเนื้อหาการสอนภาษาเขมรของหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมร เช่น องค์ประกอบของหนังสือ การสอนประสมคำ การจัดลำดับเนื้อหา และการสอนอักขรวิธี เป็นต้น และเห็นถึงการเลือกสรรความรู้ที่เกี่ยวกับภาษาเขมรและรูปแบบคำประพันธ์เหมาะสมสำหรับนำมาสอนเยาวชนกัมพูชาในสมัยสาธารณรัฐประชาชนกัมพูชา

1.6.2 ทำให้ทราบถึงสาระสำคัญของหนังสืออันเป็นสาระสำคัญที่ถูกสอดแทรกลงในบทเรียน สะท้อนถึงความสัมพันธ์ของแนวคิด บริบททางสังคมและการศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาซึ่งเป็นการศึกษาที่ชาวกัมพูชาส่วนใหญ่ได้รับในช่วงปี ค.ศ. 1987 – 1992

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

หนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 1 – 3 ของกัมพูชา ที่ได้รับอนุญาตให้ตีพิมพ์และเผยแพร่ ในช่วง ค.ศ. 1987 – 1992 เป็นหนังสือเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้นสำหรับเด็กที่มีอายุตั้งแต่ 6 ปีขึ้นไป ซึ่งถูกนำมาใช้ในการเรียนการสอนภายหลังจากการปกครองของกลุ่มเขมรแดงหรือสมัย สาธารณรัฐประชาชนกัมพูชา นับเป็นช่วงที่กัมพูชามีการฟื้นฟูระบบการศึกษาก่อนที่จะมีการปฏิรูป การศึกษาสมัยใหม่ในช่วง ค.ศ. 1996 – 1997 งานวิจัยเรื่องการวิเคราะห์รูปแบบและสาระของ หนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 1 – 3 ของกัมพูชา นี้ มุ่งศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบ วิธีการนำเสนอ ส่วน เนื้อหา และสาระที่ปรากฏอยู่ในหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมร ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่ เกี่ยวข้องในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

2.1 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวิเคราะห์หนังสือเรียน

2.1.1 ความหมายและความสำคัญของหนังสือเรียน

2.1.2 ลักษณะของหนังสือเรียนที่ดี

2.1.3 การวิเคราะห์หนังสือเรียน

2.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวิเคราะห์หนังสือเรียนกัมพูชา

2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสาระและแนวทางการจัดทำหนังสือสำหรับเด็ก

2.1 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวิเคราะห์หนังสือเรียน

หนังสือเรียนเป็นเครื่องมือและแหล่งค้นคว้าความรู้ที่สำคัญสำหรับใช้พัฒนาผู้เรียน อีกทั้งเป็นสิ่งที่ทำหน้าที่ถ่ายทอดวัฒนธรรมจากอดีตสู่ปัจจุบัน หนังสือเรียนนับเป็นองค์ประกอบหลักของกระบวนการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ของหลักสูตรการศึกษาตามที่รัฐกำหนด นอกจากนี้ การจัดทำหนังสือเรียนและเลือกสรรหนังสือเรียนอย่างเหมาะสมต่อผู้เรียนจะส่งผลให้เกิดการใช้หนังสือเรียนอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด เพื่อให้เข้าใจถึงแนวทางการสอนหรือแนวความคิดในหนังสือเรียน ผู้วิจัยจะนำเสนอความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับหนังสือเรียนและการวิเคราะห์หนังสือเรียน ดังนี้

2.1.1 ความหมายและความสำคัญของหนังสือเรียน

โกชัย สาริกบุตร และสมพร สาริกบุตร (2521: 3-8) ได้นิยามความหมายของคำว่า “แบบเรียน” ว่าเป็นหนังสือที่บรรณาธิการเลือกสรรเนื้อหาตามหลักวิชาที่กำหนดขึ้นเพื่อใช้ในการเรียนการสอน โดยมีบทบาทในฐานะที่เป็นเครื่องมือและแหล่งความรู้พื้นฐานที่สำคัญสำหรับการเรียนรู้ ส่วนวารีย์ ธีระจิต (2522: 11-12) ระบุว่า แบบเรียนคือหนังสือที่ได้รับคัดเลือกเพื่อให้ครูและนักเรียนใช้เป็นเครื่องมือหลักในการเรียนการสอน โดยเป็นแหล่งข้อมูลที่ช่วยปรับปรุงทักษะ ก่อให้เกิดการเรียนรู้และความสามารถของผู้เรียน

จินตนา ไบกาชุย (2542: 2-3) อธิบายความหมายของหนังสือเรียนซึ่งเป็นหนึ่งในหนังสือสำหรับเด็กว่าเป็นหนังสือที่จัดทำขึ้นสำหรับให้นักเรียนใช้ควบคู่กับการเรียน มีสาระตรงตามที่ระบุไว้ในหลักสูตรอย่างถูกต้อง อาจมีลักษณะเป็นหนังสือเล่มเดียวหรือเป็นชุดก็ได้ ใช้แนวการเขียนประเภทความเรียงที่เสนอเนื้อหาให้ความรู้โดยตรง ด้วยกระบวนการเชิงอธิบาย บรรยาย และยกตัวอย่างเป็นส่วนใหญ่

ราตรี เปรียวพาณิชย์ (2557: 79) กล่าวถึง หนังสือเรียนว่าเป็นหนังสือที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้ใช้สำหรับเรียนวิชานั้น ๆ โดยมีเนื้อหาถูกต้องตามหลักสูตร ซึ่งหนังสือเรียนอาจจะมีลักษณะเป็นแผ่น เล่ม หรือเป็นชุดก็ได้ นอกจากนี้ นฤมล ปิยวิทย์ (2542: 1-3) ยังให้ความหมายและความสำคัญของแบบเรียนสอดคล้องกันว่า เป็นหนังสือที่มีเนื้อหาถูกต้องตามที่หลักสูตรกำหนด มีแบบฝึกหัดและกิจกรรม รวมทั้งเป็นสื่อในการเรียนการสอนของครูและนักเรียนที่กระทรวงศึกษาธิการอนุญาตให้ใช้ในโรงเรียน โดยมีความสำคัญที่ช่วยให้กระบวนการเรียนรู้ตรงตามที่หลักสูตรกำหนดและเกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสามารถสรุปได้ว่า “หนังสือเรียน” เป็นแหล่งข้อมูลความรู้พื้นฐานที่สำคัญซึ่งช่วยให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาในทักษะด้านต่าง ๆ รวมทั้งเป็นเครื่องมือหลักที่ใช้ในการเรียนการสอนในโรงเรียนตามนโยบายและหลักสูตรที่กระทรวงศึกษาธิการ (รัฐบาล) เป็นผู้กำหนดและอนุญาตให้ใช้

ในสถานศึกษา อาจมีลักษณะเป็นหนังสือเล่มเดี่ยวหรือเป็นชุดก็ได้ โดยแนวการเขียนส่วนใหญ่มักเป็น ความเรียงเชิงอธิบายและเสนอเนื้อหาเพื่อให้ความรู้โดยตรง

2.1.2 ลักษณะของหนังสือเรียนที่ดี

หนังสือเรียนเป็นวรรณกรรมสำหรับเด็กอย่างหนึ่งที่เป็นสื่อความรู้สำคัญที่ช่วยเสริมสร้าง การเรียนรู้ ประสบการณ์ใหม่ และเป็นแหล่งเพาะความคิดของเด็กในการเติบโตเป็นพลเมืองของชาติ ในอนาคต การจัดทำหนังสือต้องมีการแบ่งประเภทหนังสือเรียนหรือวรรณกรรมสำหรับเด็กออกเป็น หลายระดับเพราะพัฒนาการของเด็กในแต่ละวัยแตกต่างกัน การใช้ภาษาและการนำเสนอเนื้อหาที่อยู่ใน หนังสือเรียนควรเหมาะสมกับอายุของผู้เรียน

ความสนใจในการอ่านหนังสือของเด็กจะแตกต่างกันไปตามระดับอายุ โดยเด็กอายุ 4 – 5 ปี เป็น วัยที่ชอบดูรูปในหนังสือ ฟังนิทานหรือกลอนสั้น ๆ ง่าย ๆ เด็กอายุ 6 – 8 ปี ชอบอ่านนิทานเกี่ยวกับ สัตว์ป่า เทพนิยาย คำกลอนง่าย ๆ หรือเรื่องจริงที่เคยพบเห็นในชีวิตประจำวัน ในบ้านและโรงเรียน ขณะที่เด็กอายุ 9 – 10 ปี จะชอบนิทานเกี่ยวกับสัตว์ต่าง ๆ เรื่องผจญภัยและเรื่องเกี่ยวกับชนชาติต่าง ๆ เด็กผู้ชายจะชอบอ่านหนังสือเรื่องการค้นพบสิ่งใหม่ ๆ (มณีนีภา ชูติบุตร, 2541: 6) นอกจากนี้ หนังสือเรียนสำหรับเด็กทั่วไปต้องมีการใช้คำง่าย ๆ ไม่ซับซ้อน ประโยคไม่ยาวนัก อาจมีภาพประกอบ เพื่อช่วยในการสื่อความหมายได้ชัดเจน (ปราณี เชียงทอง, 2526: 134-136)

หนังสือเรื่องเทคนิคการเขียนหนังสือสำหรับเด็กของจินตนา ไบกาซูยี (2542: 11-19) ได้กล่าวถึงลักษณะของหนังสือสำหรับเด็กโดยทั่วไป สามารถสรุปได้ดังนี้

1) ด้านเนื้อหา ควรมีวัตถุประสงค์และแก่นเรื่องชัดเจน เนื่องจากเด็กอายุ 3 – 11 ปี ซึ่งอยู่ใน ช่วงก่อนวัยเรียนจนถึงประถมศึกษายังมีความสนใจ ความสามารถในการอ่านน้อย ดังนั้น เนื้อหา ต้องมีความง่ายเหมาะสมกับวัย ไม่ควรซับซ้อนหรือใช้เนื้อหาที่มีแก่นเรื่องแบบผู้ใหญ่ในลักษณะ แอบแฝง โดยใช้แนวการเขียนแบบนิทานหรือตัวละครเป็นเด็ก หนังสือสำหรับเด็กเล็กและเด็ก วัยประถมศึกษาตอนต้น ควรมีเนื้อหาสนุกสนาน ดำเนินเรื่องรวดเร็ว อาจเป็นบทบรรยาย/บทสนทนา แต่ไม่ควรมีบทบรรยายหรือตัวละครจำนวนมาก ส่วนรูปแบบในการเสนอเนื้อหาหรือแนวการเขียนมี หลายประเภท อาทิ นิยาย นิทาน เรื่องสั้น ความเรียง และบทร้อยกรองทุกรูปแบบ ซึ่งควรเลือกให้ เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของหนังสือ

2) ภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็กควรมีความเหมาะสมสอดคล้องกับเนื้อหา ซึ่งเรื่องที่ทำให้ ความรู้ควรใช้ลายเส้นสมจริง สัดส่วนรูปภาพกับเนื้อเรื่องจะขึ้นอยู่กับวัย โดยเด็กอายุน้อยต้องมีภาพ มาก เด็กอายุมากมีภาพน้อยลงได้ ส่วนสีสันของภาพ เด็กเล็กจะชอบสีสดใสมากกว่าภาพขาวดำ

3) ภาษาที่ใช้ในหนังสือสำหรับเด็กต้องเป็นคำง่ายโดยไม่ต้องแปลอีกครึ่ง และควรใช้คำและ ประโยคซ้ำ ๆ เพื่อช่วยในการเรียนรู้ด้านภาษา

4) การเลือกใช้ตัวอักษรควรใช้ตัวอักษรที่อ่านง่ายและชัดเจน ส่วนขนาดอักษรขึ้นอยู่กับปริมาณเนื้อหาของเรื่อง รูปเล่มหนังสือ และวัยของผู้อ่าน

5) หนังสือสำหรับเด็กวัยเริ่มเรียนและวัยประถมศึกษาตอนต้นควรมีรูปเล่มขนาดประมาณ 8 หน้ายก ทั้งนี้ การกำหนดขนาดรูปเล่มจะสัมพันธ์กับราคาหนังสือ หากขนาดรูปเล่มไม่เป็นไปตามมาตรฐานของโรงพิมพ์ที่นิยมจัดทำ เช่น ขนาด 8 หน้ายก หรือ 13 หน้ายก เป็นต้น อาจทำให้มีค่าใช้จ่ายในการพิมพ์มากขึ้น

นอกจากนี้ เจตต์ คชฤทธิ์ (2554: 122-174) ได้เสนอข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะของหนังสือที่ดีสำหรับเด็กซึ่งสัมพันธ์กับลักษณะของหนังสือสำหรับเด็กของจินตนา ไบกาซูยี ว่าจะต้องประกอบด้วยคุณภาพหลายประการ คือหนังสือต้องมีขนาดเหมาะสม ตัวอักษรและภาพประกอบชัดเจน สีเส้นสามารถดึงดูดความสนใจของเด็กได้ รวมถึงต้องมีความเหมาะสมและสัมพันธ์กับช่วงอายุของเด็ก ส่วนด้านเนื้อหาต้องไม่ยากหรือซับซ้อน สามารถทำให้เด็กเพลิดเพลินไปพร้อมกับสาระความรู้ และการใช้ภาษาควรเป็นภาษาที่เข้าใจง่าย ทั้งนี้ เจตต์ได้แบ่งส่วนประกอบของหนังสือเด็กเป็น 4 ส่วน คือ รูปเล่มและส่วนประกอบตอนต้น เนื้อเรื่อง/เนื้อหา ภาษาที่ใช้ในการเขียนเรื่อง และภาพประกอบ โดยไม่มีการกล่าวถึงส่วนประกอบตอนท้าย ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1) รูปเล่มและส่วนประกอบตอนต้น ซึ่งเป็นลักษณะและองค์ประกอบทางกายภาพตอนต้นของหนังสือ มีรายละเอียดดังนี้

- ชื่อเรื่อง ควรเป็นคำหรือพยางค์ง่าย ๆ แต่สามารถสื่อความหมายให้เข้าใจได้อย่างรวดเร็ว
- ขนาดและรูปเล่ม มีได้หลายขนาดขึ้นอยู่กับจุดประสงค์ของหนังสือและความสอดคล้องกับพัฒนาการของอายุเด็ก โดยทั่วไปสามารถแบ่งหนังสือออกเป็น 5 ขนาด คือ ขนาด 16 หน้ายกเล็ก ประมาณ 13 x 18.5 ซม. ขนาด 16 หน้ายกใหญ่ ประมาณ 14.6 x 21 ซม. ขนาด 8 หน้ายก 18.5 x 26 ซม. ขนาดประมาณ 10.5 x 14.5 ซม. และขนาดประมาณ 25 x 26.5 ซม.

- หน้าปก โดยทั่วไปเด็กจะชอบปกที่มีสีสันสวยงามน่าดึงดูดใจ และปกควรมีความสัมพันธ์กับเนื้อเรื่อง ตัวอักษรชื่อเรื่องบนปกควรมีลักษณะโดดเด่น อ่านง่าย และมีขนาดเหมาะสมกับพื้นที่หน้าปก

- ไบรองปก เป็นส่วนที่ช่วยรักษาสภาพหนังสือหากหน้าปกชำรุด ส่วนใหญ่มักเป็นหน้าว่าง ไม่มีข้อความ หรืออาจมีภาพที่เป็นภาพประกอบบางภาพที่สำคัญในหนังสือ/ภาพเดียวกับหน้าปกแต่มีขนาดเล็กหรือตัดทอนรายละเอียดออกไม่ให้เหมือนกับหน้าปก

- คำนำหรือคำชี้แจง เป็นส่วนแสดงจุดประสงค์หรือเป้าหมายของหนังสือ โดยในหนังสือสำหรับเด็กบางเล่มอาจไม่มีก็ได้

- สารบัญ คือ บัญชีเรื่องหรือลำดับของบทเรียน ที่จำแนกไว้ว่าอยู่หน้าใด เพื่ออำนวยความสะดวกในการค้นหา ส่วนใหญ่จะอยู่ถัดจากหน้าคำนำหรือคำชี้แจง

2) เนื้อเรื่อง/เนื้อหา เป็นส่วนที่มีความสำคัญเพราะเนื้อเรื่องหรือเนื้อหาที่ดีจะช่วยให้เด็กมีพัฒนาการ มีความคิดสร้างสรรค์ เรียนรู้การใช้ชีวิตกับผู้อื่น โดยหนังสือสำหรับเด็กที่ดีควรมีเนื้อหาตรงตามความสนใจ ไม่ซับซ้อนหรือยาวเกินไปเพราะธรรมชาติของเด็กจะมีความสนใจไม่นาน อีกทั้งควรเป็นเรื่องส่งเสริมจินตนาการ ให้ความสนุกสนาน สอดแทรกคุณธรรมไว้ในเนื้อหา

3) ภาษาที่ใช้ในการเขียนเรื่อง ควรใช้ถ้อยคำที่ไม่ซับซ้อนและตรงความหมาย โดยควรเลือกใช้ภาษาให้เหมาะกับวัยและศักยภาพของเด็ก

4) ภาพประกอบ หมายถึงภาพที่ใช้ประกอบเนื้อเรื่องหรือเนื้อหา เป็นส่วนที่ช่วยดึงดูดใจและกระตุ้นการเรียนรู้ ทำให้สามารถเข้าใจเนื้อหาได้รวดเร็วอย่างไม่ผิดพลาด โดยภาพลายเส้น (Drawing) ซึ่งเป็นภาพที่เขียนแบบง่าย ๆ จากฟู่กัน ดินสอ หรือปากกา ด้วยสีเดียวอาจเป็นสีขาวดำก็ได้ จะพบได้มากในหนังสือแบบเรียน นอกจากลักษณะและรูปแบบของภาพประกอบในหนังสือสำหรับเด็กแล้ว เจตจำนงของผู้เขียน ยังกล่าวถึงความสำคัญของสี ซึ่งส่งผลต่อความสนใจในการอ่านและการรับรู้ของเด็กตามแนวคิดจิตวิทยาสี เช่น สีแดงให้ความรู้สึกเร้าประสาท กระตุ้นการเคลื่อนไหว สีเหลืองให้ความรู้สึกสนุกสนาน สีส้มเหลืองให้ความรู้สึกอบอุ่น มีชีวิตชีวา ส่วนสีส้ม ให้ความรู้สึกร้อน โกรธ ขณะที่สีน้ำเงินและสีเขียวจะให้ความรู้สึกเยือกเย็นและสงบ เป็นต้น

ข้อมูลด้านความหมายและลักษณะของหนังสือเรียนที่ดีข้างต้นเป็นการศึกษาและทบทวนความรู้ในฐานะที่หนังสือเรียนเป็นวรรณกรรมสำหรับเด็กประเภทหนึ่ง อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า หนังสือเรียนสำหรับเด็กประกอบด้วยองค์ประกอบทั้งทางกายภาพและด้านเนื้อหา โดยหนังสือเรียนที่มีลักษณะทางกายภาพที่ดีในด้านขนาด รูปเล่ม ตัวอักษร สีเส้นและภาพประกอบ สามารถช่วยดึงดูดความสนใจและก่อให้เกิดการพัฒนาทักษะของผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ หนังสือเรียนที่ดีคือการนำเสนอเนื้อหาสาระสำคัญที่เป็นข้อเท็จจริง ถูกต้องและเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย ตลอดจนมีการใช้ภาพประกอบและมีสีสันต่าง ๆ เพื่อช่วยเสริมสร้างจินตนาการ เชื่อมโยงความรู้และความเข้าใจของผู้เรียนได้อย่างรวดเร็วยิ่งขึ้น

2.1.3 การวิเคราะห์หนังสือเรียน

โกชัย สาริกบุตร และสมพร สาริกบุตร (2521: 12-14) กล่าวถึงการวิเคราะห์หนังสือเรียนไว้ว่า เป็นการจำแนกองค์ประกอบต่าง ๆ ของหนังสือแบบเรียน โดยการวิเคราะห์ด้านองค์ประกอบและเนื้อหา มีหลายแนวทาง เช่น การเปรียบเทียบแบบเรียนวิชาเดียวกันตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันเพื่อดูพัฒนาการและประโยชน์ของหนังสือ การวิเคราะห์เปรียบเทียบแบบเรียนวิชาเดียวกัน ระดับชั้นเดียวกัน ซึ่งอาจมีผู้แต่งคนเดียวกันหรือต่างกัน เพื่อพิจารณาความแตกต่าง ความคล้าย หรือจุดเน้นของแบบเรียน เป็นต้น

นอกจากนี้ ราตรี เปรียวพาณิชย์ (2557: 125) ได้เสนอวิธีการวิเคราะห์หนังสือเรียน โดยใช้แนวทางการวิเคราะห์คุณลักษณะภายนอกของหนังสือ ซึ่งจำแนกส่วนประกอบที่สำคัญของหนังสือเรียนเป็น 3 ส่วน ได้แก่

1. ส่วนประกอบตอนต้น แบ่งออกเป็น ปกหนังสือ หน้าปกใน คำนำ สารบัญ คำแนะนำการใช้หนังสือ
2. ส่วนเนื้อหา อาจประกอบด้วย บทนำ เนื้อเรื่อง เครื่องช่วยประกอบเนื้อเรื่อง อาทิ ภาพหรือตาราง บทสรุป คำอธิบายเพิ่มเติม กิจกรรม/คำถามท้ายบท
3. ส่วนประกอบตอนท้าย อาจมีหน้าระบุรายละเอียดของประวัติผู้แต่ง ภาคผนวก ประกาศกระทรวงศึกษา และคณะผู้จัดทำ

การวิเคราะห์หนังสือเรียนในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยจะประยุกต์วิธีการวิเคราะห์หนังสือตามแนวทางการจัดทำหนังสือเรียนสำหรับเด็กของเจตดีจ คชฤทธิ์ และการวิเคราะห์ส่วนประกอบหนังสือเรียนของราตรี เปรียวพาณิชย์ เป็นเกณฑ์

2.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวิเคราะห์หนังสือเรียนกัมพูชา

ศานติ ภัคดีคำ (2546) ในบทความเรื่องเขมร “เขม่น” ไทยในแบบเรียนประวัติศาสตร์กัมพูชา ซึ่งเป็นการศึกษาหนังสือเรียน/แบบเรียนประวัติศาสตร์ที่ตีพิมพ์ในช่วง ค.ศ. 1968 – 2001 อาทิ แบบเรียนประวัติศาสตร์เขมรสำหรับชั้นมัธยมศึกษาและชั้นอุดมศึกษา ของตริง เจีย และแบบเรียนประวัติศาสตร์สำหรับชั้นประถมศึกษาที่เรียบเรียงโดยเจีย อวม, ไผ ผง และโสม อิม ได้ชี้ให้เห็นถึงแนวความคิดของคนกัมพูชาที่สะท้อนผ่านทางหนังสือเรียนประวัติศาสตร์ที่ใช้นานกว่า 30 ปี จนถึงปัจจุบันว่า มีการให้ความสำคัญต่อเรื่องชาตินิยมอย่างเด่นชัด และในแบบเรียนประวัติศาสตร์กัมพูชานั้น ประเทศไทยถูกมองว่าเป็นศัตรูที่คอยรุกรานกัมพูชาอยู่เสมอ โดยยังคงมีการกล่าวถึงความขัดแย้งเกี่ยวกับกรณีข้อพิพาทปราสาทเขาพระวิหาร

แม้ว่ากัมพูชาจะมีการฟื้นฟูประเทศจากภาวะสงครามกลางเมืองในประเทศแล้ว แต่แบบเรียนประวัติศาสตร์ของกัมพูชายังคงใช้ข้อมูลเดิมที่เขียนขึ้นก่อนหน้าซึ่งส่วนใหญ่เน้นเหตุการณ์ในช่วงก่อน ค.ศ. 1975 ประกอบกับอุดมการณ์ทางการเมืองของรัฐบาลกัมพูชาปัจจุบันที่ให้ความสำคัญต่อนโยบายด้านชาตินิยม ส่งผลให้แนวคิดและทัศนคติความรักชาติถูกสอดแทรกลงไปหนังสือเรียนด้วย

ชาญชัย คงเพียรธรรม (2555) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาวิเคราะห์บทอ่านในหนังสือเรียนภาษาเขมรระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 6 ของพระราชอาณาจักรกัมพูชา” (An Analysis Study of the Reading Parts in Cambodian Language Textbooks Grade 1 – 6 in The Kingdom of Cambodia) ที่ตีพิมพ์ในช่วง ค.ศ. 2010 – 2012 โดยมุ่งศึกษาเฉพาะส่วนบทอ่านที่

ปรากฏอยู่ภายใต้สัญลักษณ์รูปเด็กชายกำลังอ่านหนังสือของหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมร (หลักสูตรใหม่) ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 6 จำนวน 6 เล่ม ที่ได้รับอนุญาตให้ตีพิมพ์และเผยแพร่โดยกระทรวง อบรม ยวชน และกีฬาของกัมพูชา

ผลการศึกษาพบว่า บทอ่านในหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรที่ตีพิมพ์ในช่วง ค.ศ. 2010 – 2012 แต่ละบทจะประกอบด้วย 1) สัญลักษณ์บทอ่าน 2) ชื่อบทอ่าน ซึ่งมีกลวิธีการนำชื่อตัวละคร แนวคิด หรือสิ่งที่เกี่ยวข้องมาใช้สำหรับตั้งชื่อบทอ่าน 3) ภาพประกอบบทอ่าน ในหนังสือเรียนระดับชั้น ประถมศึกษาตอนต้น (ป.1 – ป.3) ส่วนใหญ่เป็นภาพวาดที่ไม่ซับซ้อน ส่วนหนังสือเรียนระดับชั้น ประถมศึกษาตอนปลาย (ป.4 – ป.6) มีสัดส่วนภาพวาดและภาพถ่ายในสัดส่วนเท่ากัน 4) เนื้อหาบทอ่าน สามารถจำแนกตามแหล่งที่มา รูปแบบคำประพันธ์ (ร้อยแก้ว/ร้อยกรอง/เพลง) และประเภทของ เนื้อหา 5) คำถามท้ายบท มีทั้งคำถามประเภทปรนัยและอัตนัย

ส่วนด้านการวิเคราะห์บทอ่าน พบว่า มีการสอดแทรกและปลูกฝังค่านิยมของสังคม คุณธรรม และจริยธรรมเรื่องต่าง ๆ เช่น ความซื่อสัตย์, ความขยันหมั่นเพียร, ความกตัญญูกตเวที, ความเสียสละ, ความสามัคคี, ความมีวินัยและความอ่อนน้อมถ่อมตน นอกจากนี้ เนื้อหาบทอ่านยังมีนัยยะแฝงทาง การเมืองด้วย โดยเฉพาะเรื่องการสร้างความเป็นชาติทำให้เกิดความรู้สึกรักภูมิใจในอารยธรรมที่ดั่งงาม ของเขมร เรื่องอดีตที่เล่าไว้ในช่วงยุคเขมรแดง รวมทั้งความพยายามเพื่อสร้างความเป็นปึกแผ่นใน ประเทศด้วยการยอมรับชนกลุ่มน้อยมากขึ้นและชี้ให้เห็นว่ากลุ่มคนเหล่านี้ก็เป็นกำลังส่วนหนึ่งที่สำคัญ ในการพัฒนาประเทศเช่นเดียวกัน

มิตต ทรัพย์ผุดและวุฒิชัย นาคเขียว (2557) ได้เขียนบทความเรื่อง “พัฒนาการของหนังสือ เรียนประวัติศาสตร์กัมพูชาตั้งแต่สมัยอาณานิคมฝรั่งเศสจนถึงปัจจุบัน” กล่าวถึงหนังสือเรียน ประวัติศาสตร์ ซึ่งเป็นเครื่องมือหนึ่งในการสร้างการรับรู้อดีต ปลูกฝังคุณค่า ความเป็นเอกภาพและ เอกลักษณ์ของชาติให้แก่เด็กและเยาวชน

ในบทความมีการแบ่งพัฒนาการของหนังสือเรียนวิชาประวัติศาสตร์กัมพูชาออกเป็น 3 ช่วง คือ 1) ช่วงสมัยอาณานิคมฝรั่งเศสที่การศึกษาถูกวางกรอบโดยฝรั่งเศส หนังสือเรียนวิชาประวัติศาสตร์ ในช่วงนี้จึงเป็นการเรียบเรียงขึ้นในมุมมองของนักวิชาการฝรั่งเศส 2) ช่วงระหว่างอาณานิคมจนถึง ค.ศ. 1993 หลังสิ้นสุดสงครามกลางเมืองนั้น แม้ว่าในช่วงนี้จะมีการนำภาษาเขมรมาใช้เป็นภาษา ราชการแล้วแต่การศึกษาวิชาประวัติศาสตร์ก็ยังคงเขียนผ่านมุมมองของนักวิชาการฝรั่งเศส ซึ่งให้ ความสำคัญของเนื้อหาตามพงศาวดารจนถึงช่วงอาณานิคมโดยเน้นในเรื่องการเมืองการปกครอง มากกว่าด้านอื่น และ 3) พัฒนาการของหนังสือเรียนวิชาประวัติศาสตร์ในยุคปัจจุบันที่มีการจัดเนื้อหา แยกเป็นลำดับชั้น ซึ่งผู้เขียนกล่าวว่าอาจเป็นตัวชี้วัดในการจัดเนื้อหาในการนำเสนอความเป็นมาของ กัมพูชาตามที่รัฐให้ความสำคัญ โดยมีเนื้อหาเน้นเรื่องการปกครอง อำนาจและอุดมการณ์ทางการเมือง

ที่มีความต้องการสร้างชาติด้วยการใช้คำพูดที่แสดงการถูกเอารัดเอาเปรียบจากอาณาจักรเพื่อนบ้าน และยกย่องวีรบุรุษผู้ปกป้องประเทศจากการรุกรานเพื่อให้เกิดความภูมิใจและเป็นอันหนึ่งอันเดียว

Hagai S., Kitamura Y., Ratha K.V., Brehm W.C. (2017) ในบทความเรื่อง Ideologies Inside Textbooks; Vietnamization and Re-Khmerization of Political Education in Cambodia during the 1980s. ได้ศึกษาเกี่ยวกับภาพสะท้อนของกลุ่มเขมรแดงและแนวความคิดทางการเมืองการปกครองที่ถูกสอดแทรกอยู่ในหนังสือเรียนชั้นประถมศึกษาของกัมพูชาที่ตีพิมพ์ช่วง ค.ศ.1980 ซึ่งเป็นช่วงการปกครองสมัยสาธารณรัฐประชาชนกัมพูชา (PRK) จำนวน 3 เล่ม ต่างวิชากันได้แก่ 1) หนังสือเรียนวิชาภาษาเขมร (Khmer Language Textbook) ชั้นปีที่ 3 ค.ศ.1979 2) หนังสือเรียนวิชาคุณธรรม/การเมือง (Moral/Political Education Textbook) ชั้นปีที่ 5 ค.ศ.1982 และ 3) หนังสือเรียนวิชาคุณธรรม (Moral Education Textbook) ชั้นปีที่ 5 ค.ศ.1986 โดยช่วงเวลาดังกล่าวมีการปฏิรูปการศึกษา 2 ครั้ง ใน ค.ศ.1980 และ ค.ศ. 1986

ผลการศึกษาพบว่า โดยการสนับสนุนจากเวียดนามรัฐบาลสมัยสาธารณรัฐประชาชนกัมพูชาที่ได้ดำเนินการฟื้นฟูระบบการศึกษาและมีความพยายามสร้างความเป็นชาติและปลูกฝังแนวคิดทางการเมืองผ่านทางหนังสือเรียนดังกล่าว เพื่อสนับสนุนการปกครองของรัฐบาล การปลูกฝังความรักชาติเป็นการเชื่อมโยงจากประวัติศาสตร์ความยิ่งใหญ่ของกัมพูชาสมัยพระนครและแนวคิดการเป็นศัตรูกับกลุ่มเขมรแดง หลังการปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาใน ค.ศ. 1986 พบว่าบทเรียนที่สะท้อนความโหดร้ายของกลุ่มเขมรแดงในหนังสือเรียนลดลงแต่ยังคงมีการสอนแบบทางอ้อม (หลักสูตรแฝง) รวมทั้งสอดแทรกแนวความคิดทางการเมืองผ่านการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ในอดีต

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่าเอกสารและงานวิจัยที่มีความเกี่ยวข้องกับหนังสือเรียนของกัมพูชาส่วนใหญ่มุ่งเน้นการศึกษาวิเคราะห์เนื้อหาด้านประวัติศาสตร์/สังคม ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าหนังสือเรียนเป็นเครื่องมือที่สะท้อนให้เห็นถึงกลไกการปกครองประเทศจากรัฐ ซึ่งถ่ายทอดอุดมการณ์และแนวความคิดอย่างเช่นการสร้างชาติ วัฒนธรรม รวมทั้งยังปลูกฝังแนวความคิดด้านคุณธรรมเพื่อมุ่งหวังให้ติดตัวเยาวชนจนเติบโตใหญ่และเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศ ซึ่งสิ่งที่รัฐต้องการปลูกฝังให้แก่เด็กเหล่านี้ไม่ได้มีเพียงแต่ในวิชาทางประวัติศาสตร์เท่านั้น แต่มีบรรจุอยู่ในเนื้อหาของหนังสือเรียนวิชาอื่น ๆ อย่างเช่น หนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรที่ตีพิมพ์และอนุญาตให้ใช้ในโรงเรียนในช่วงที่มีการฟื้นฟูประเทศกัมพูชาหลังจากเหตุการณ์ฆ่าล้างที่ผู้วิจัยนำมาศึกษาด้วย

2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการจัดทำหนังสือสำหรับเด็ก

รุ่งฤดี ภูษมศรี (2542) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “วิเคราะห์บทอ่านในหนังสือเรียนภาษาไทย หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ในฐานะวรรณกรรมสำหรับเด็ก” พบว่า ผู้เขียนหนังสือมีการสร้างโครงเรื่องที่ถ่ายทอดความคิดเกี่ยวกับความรักถิ่นที่อยู่ ความเป็นคุณธรรมด้านความเสียสละ พร้อมช่วยเหลือผู้อื่น และปลูกฝังอุดมคติเกี่ยวกับความเป็นครอบครัวที่อบอุ่นผ่านตัวละคร กลวิธีที่ใช้ในการเขียนคือมักจะมีการเปิดเรื่องด้วยการบรรยายและการพรรณาดำเนินเรื่องตามปฏิทินและปิดเรื่องด้วยความสุข มีข้อคิด ใช้ภาพประกอบที่เหมือนจริงและภาพถ่ายตรงกับบทที่อ่าน มีการใช้ภาษาที่แสดงภาพ อากักรและความรู้สึกซึ่งช่วยให้เด็กเข้าใจเนื้อหาได้ง่ายยิ่งขึ้น

ปรางทิพย์ กัมพลาศิริ (2545) ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “ลีลาการใช้ภาษาในสารคดีสำหรับเด็ก” ซึ่งเก็บข้อมูลเฉพาะเรื่องที่ได้รับรางวัลคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ พ.ศ. 2529 – 2542 จากการศึกษา ปรางทิพย์ กัมพลาศิริ สามารถจำแนกเนื้อหาในสารคดีได้ 6 ประเภท คือ สารคดีประเภทสัตว์ พืช บุคคล สิ่งของ สถานที่และทั่วไป โดยเนื้อหาต่าง ๆ ใช้กลวิธีนำเสนออย่างหลากหลาย ทั้งแบบมีตัวละครและไม่มีตัวละคร องค์ประกอบในสารคดีมีส่วนนำ เนื้อเรื่อง และสรุปเรื่องโดยมีการเปิด – ปิดเรื่องหลายแบบ เช่น การเปิดเรื่องด้วยการบรรยายเหตุการณ์ บอกเกี่ยวกับความเป็นมา การใช้คำประพันธ์หรือเปิดเรื่องด้วยคำจำกัดความ ส่วนการปิดเรื่องอาจเป็นการตั้งคำถาม ปิดเรื่องด้วยการเฉลยคำตอบ หรือ ปิดเรื่องด้วยการชักชวนให้ทำ เป็นต้น ทั้งนี้ ด้านการใช้ภาษานั้น พบว่ามีลีลาการใช้คำที่หลากหลาย เช่น คำซ้ำ คำเลียนเสียง คำบอกสี คำศัพท์เฉพาะ คำบอกอาการ รวมถึงใช้บรรยายโวหารและภาพพจน์เพื่อบรรยายความหมายด้วย

พิมพ์จิต ตปนียะ (2555) ในบทความเรื่อง “นักวาดภาพประกอบสำหรับเด็กจะต้องรู้อะไรบ้าง” ได้อธิบายถึงกระบวนการออกแบบหนังสือสำหรับเด็กอย่างเป็นระบบว่า การจัดทำหนังสือจะประกอบด้วยผู้แต่งเรื่อง บรรณาธิการ ผู้วาดภาพประกอบและนักออกแบบรูปเล่ม (อาจเป็นคนเดียวกับผู้วาดภาพ) โดยเนื้อเรื่องต้องได้รับความเห็นชอบจากบรรณาธิการว่ามีความเหมาะสมกับอายุของกลุ่มเป้าหมาย สามารถส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์และสอดคล้องพัฒนาการของเด็ก นอกจากนี้ภาพประกอบยังเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยดึงดูดความสนใจและกระตุ้นการเรียนรู้ของเด็ก ภาพประกอบที่ดีจะต้องมีความสอดคล้องกับเนื้อเรื่อง มีสีสันสดใสหรืออาจใช้สีขาว – ดำได้ ขึ้นอยู่กับพัฒนาการของผู้เรียน ผู้วาดภาพต้องคำนึงถึงสัดส่วนของภาพกับเนื้อเรื่องซึ่งขึ้นอยู่กับวัยของเด็ก หากมีอายุน้อยต้องเน้นภาพมากกว่าตัวอักษรและในเด็กที่มีอายุมากขึ้นก็ลดจำนวนภาพลงตามลำดับ

ทั้งนี้ พิมพ์จิต ตปนียะ ได้แบ่งองค์ประกอบของหนังสือนิทานสำหรับเด็กออกเป็น 3 ส่วน เพื่อเป็นแนวทางให้เข้าใจถึงหลักการจัดทำหนังสือสำหรับเด็ก ดังนี้

1) ขนาดและเล่มหนังสือ มีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับราคาของวัสดุและจำนวนที่ผลิต อย่างไรก็ตามขนาดหนังสือสามารถแบ่งตามช่วงอายุได้ คือ เด็กอายุ 3 – 5 ปี นิยมผลิตหนังสือขนาด 17 x 18.5 ซม. มีภาพชัดเจนและตัวอักษรน้อย, อายุ 6 – 8 ปี นิยมใช้หนังสือขนาด 14.5 x 21 ซม. และอายุ 9 – 10 ปี นิยมใช้หนังสือขนาด 18.50 x 26 ซม.

2) ส่วนประกอบของตัวเล่ม ประกอบด้วย ปกหน้า ปกหน้าด้านใน เนื้อเรื่องและภาพประกอบ ปกหลังด้านใน และปกหลัง

3) การใช้ตัวหนังสือที่เหมาะสมกับหนังสือสำหรับเด็ก ควรมีขนาดตัวอักษรใหญ่และเน้นเส้นที่หนาขึ้นสำหรับเนื้อหาที่สำคัญ โดยต้องจัดวางตำแหน่งให้เหมาะสม ไม่ควรวางตัวอักษรเบียดกันหรือวางซ้อนภาพเพื่อให้มีรายละเอียดและสีสันมากเกินไปเพราะจะทำให้อ่านยาก

ข้อมูลงานจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้นนี้ ได้แสดงให้เห็นว่าหนังสือเรียนควรมีกระบวนการผลิตอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กในแต่ละช่วงอายุ รวมถึงมีบทบาทสำคัญในฐานะแหล่งข้อมูลพื้นฐานและทักษะต่าง ๆ โดยหนังสือสำหรับเด็กมีความสำคัญและเชื่อมโยงกับสภาพบริบททางสังคม ผ่านการปลูกฝังแนวคิดเกี่ยวกับสังคม อาทิ การเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ ธรรมชาติ ตลอดจนปลูกฝังค่านิยมที่พึงประสงค์ทั้งคุณธรรมและจริยธรรมควบคู่กับวิธีนำเสนอเนื้อหาที่เข้าใจง่าย ไม่ซับซ้อน รวมถึงเลือกใช้ภาษาที่สื่อตรงความหมาย บรรยายให้เกิดภาพและกลวิธีการนำเสนอหลายรูปแบบ เช่น การตั้งชื่อเรื่อง องค์ประกอบ เสนอผ่านโครงเรื่อง การสร้างตัวละคร บทสนทนาและการบรรยาย ที่มีความเหมาะสมกับช่วงอายุของเด็ก แม้จะเป็นหนังสือในลักษณะวิชาการก็ทำให้มีความน่าสนใจได้

ทั้งนี้ ในการเลือกใช้แนวทางการวิเคราะห์หนังสือ ผู้วิจัยจะนำข้อมูลและวิธีการข้างต้นมาประยุกต์ใช้เพื่อให้สอดคล้องกับการวิเคราะห์หนังสือเรียนวิชาภาษาไทยตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย

การวิเคราะห์รูปแบบและสาระสำคัญของหนังสือเรียนวิชาภาษาไทยชั้นปีที่ 1 – 3 ของกัมพูชา ค.ศ. 1987 – 1992 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ รูปแบบและวิธีการนำเสนอเนื้อหา รวมถึงสาระอันเป็นสาระสำคัญที่ปรากฏอยู่ในหนังสือเรียน ดังกล่าว ผู้วิจัยดำเนินการจัดเก็บข้อมูลจากหนังสือเรียนวิชาภาษาไทยชั้นปีที่ 1 – 3 ของกัมพูชา จำนวนทั้งหมด 4 เล่ม ซึ่งเป็นหนังสือเรียนที่ถูกนำมาใช้ตามหลักสูตรการศึกษาภาคบังคับในระดับชั้น ประถมศึกษาในระหว่าง ค.ศ. 1987 – 1992 ในช่วงหลังการปกครองของกลุ่มเขมรแดงและสังคม กัมพูชาเริ่มเปลี่ยนผ่านเข้าสู่สังคมสมัยใหม่

3.1 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิเคราะห์รูปแบบและสาระสำคัญของหนังสือเรียนวิชาภาษาไทยในงานวิจัยนี้ มีขั้นตอนใน การดำเนินการวิจัยดังนี้

3.1.1 สืบค้น รวบรวม และศึกษาหนังสือ วารสาร เอกสารทางวิชาการ งานวิจัยและบทความ ต่าง ๆ ที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติศาสตร์กัมพูชาโดยเฉพาะในด้านระบบการศึกษาและการจัดทำ หนังสือเรียนวิชาภาษาไทย รวมทั้งสืบค้นข้อมูลเพิ่มเติมทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้องกับหนังสือ เรียนและการจัดทำหนังสือสำหรับเด็ก เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์รูปแบบและสาระของ หนังสือเรียน

3.1.2 ดำเนินการรวบรวมและจัดเก็บข้อมูลของหนังสือเรียนวิชาภาษาไทยชั้นปีที่ 1 – 3 ของกัมพูชาแต่ละเล่มที่นำมาศึกษา โดยจดบันทึกและสรุปข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบการนำเสนอเนื้อหา และสาระที่ปรากฏอยู่ในหนังสือเรียน

3.1.3 วิเคราะห์ข้อมูลบทเรียนในหนังสือเรียนแต่ละระดับชั้น โดยพิจารณาถึงลักษณะรูปแบบ วิธีการนำเสนอและสาระของหนังสือเรียน

3.1.4 เรียบเรียงผลการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1.5 สรุปและอภิปรายผล

3.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลหนังสือเรียนวิชาภาษาไทยชั้นปีที่ 1 – 3 ของกัมพูชา ค.ศ. 1987 – 1992 ที่นำมาศึกษาใน 2 ประเด็น ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

3.2.1 รูปแบบของหนังสือเรียน เป็นการวิเคราะห์เกี่ยวกับรูปแบบและวิธีการนำเสนอส่วน เนื้อหาของหนังสือเรียนวิชาภาษาไทยแต่ละเล่ม ผู้วิจัยประยุกต์ใช้แนวทางการจัดทำหนังสือสำหรับเด็ก

ของเจดีย์ คชฤทธิ์ (2554) และการวิเคราะห์หนังสือเรียนของราตรี เปรียวพานิช (2557) เพื่อวิเคราะห์ ลักษณะรูปเล่มและองค์ประกอบของหนังสือเรียนซึ่งแบ่งเป็น 3 ส่วน คือ 1) ลักษณะรูปเล่มและ ส่วนประกอบตอนต้น 2) ส่วนเนื้อหา 3) ส่วนประกอบตอนท้าย

ทั้งนี้ เนื่องจากรูปแบบและวิธีการนำเสนอส่วนเนื้อหาของหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 1 ต่างจากหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 2 – 3 ผู้วิจัยจะวิเคราะห์วิธีการนำเสนอเนื้อหาของหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 1 แยกจากหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 2 – 3

3.2.2 การวิเคราะห์สาระ คือการวิเคราะห์สาระสำคัญของเนื้อหาบทเรียน แบ่งเป็น 3 ส่วน คือ เนื้อหาด้านภาษา สาระตงจากหัวข้อเรื่องหลัก และแนวคิดและคุณธรรมถูกสอดแทรกลงในบทเรียน โดยพิจารณาจากสาระการเรียนรู้ 5 ด้าน คือ 1) บทเรียนอ่าน (រៀនអាន) 2) บทเรียนอาชยาน (កំណាព្យ/មេតូត្រ) 3) บทเรียนคำศัพท์ (រៀនពាក្យ) 4) บทเรียนไวยากรณ์ (វេយ្យាករណ៍) และ 5) บทเรียน ทำแบบฝึกหัด (លំហាត់) ตามที่ระบุในหัวข้อบทเรียนแต่ละบทและหน้าสารบัญ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.2.2.1 เนื้อหาด้านภาษา เป็นการวิเคราะห์เนื้อหาภาษาเขมรในหนังสือเรียนแต่ละเล่ม เนื่องจากหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 1 ไม่มีการกำหนดสาระการเรียนรู้ในแต่ละด้าน การวิเคราะห์เนื้อหาภาษาจึงพิจารณาจากเนื้อหาบทเรียนโดยดูควบคู่กับการจัดลำดับบทเรียน และชื่อบทเรียนในหน้าสารบัญ ส่วนหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 2 – 3 ผู้วิจัยจะวิเคราะห์ เนื้อหาด้านภาษาจากสาระการเรียนรู้บทเรียนคำศัพท์ บทเรียนไวยากรณ์และบทเรียนทำแบบฝึกหัด โดยจะวิเคราะห์ส่วนเนื้อหาและนำเสนอข้อมูลทีละเล่ม

3.2.2.2 สาระตงจากหัวข้อเรื่องหลัก เป็นการวิเคราะห์เนื้อหาสำคัญที่ปรากฏในหัวข้อเรื่องหลัก 4 เรื่อง คือ โรงเรียน ครอบครัว ทัศนียภาพ และประชาชน ซึ่งหัวข้อเรื่องหลักข้างต้นเป็นการจัด กลุ่มเนื้อหาตามหัวข้อที่ระบุไว้ในสารบัญของหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 2

3.2.2.3 แนวคิดและคุณธรรมที่ถูกสอดแทรกในบทเรียน หมายถึงสาระตงสำคัญเกี่ยวกับแนวคิด หรือคุณธรรมที่ผู้จัดทำหนังสือ (รัฐ) สอดแทรกไว้ในบทเรียน ซึ่งปรากฏอยู่ในหัวข้อเรื่องหลักทุกเรื่อง

ทั้งนี้ การวิเคราะห์สาระตงจากหัวข้อเรื่องหลักและแนวคิดและคุณธรรมที่สอดแทรกในบทเรียน ผู้วิจัยจะวิเคราะห์เนื้อหาจากสาระการเรียนรู้ด้านการเรียนอ่าน บทอาชยาน และเพลง และนำเสนอข้อมูล ของหนังสือเรียนทุกระดับชั้นในภาพรวม

บทที่ 4

รูปแบบหนังสือเรียน

หนังสือเรียน (Textbook) เป็นเครื่องมือที่สำคัญอย่างหนึ่งสำหรับใช้พัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนเพื่อให้มีทักษะด้านต่าง ๆ ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรการศึกษา โดยหนังสือเรียนที่ดีควรผลิตและจัดรูปแบบของหนังสืออย่างถูกต้องและเป็นระบบ ส่วนเนื้อหาควรมีความถูกต้องและครบถ้วนตามหลักสูตร มีกิจกรรมท้ายบทหรือแบบฝึกหัด หรือกิจกรรมอื่นที่สอดคล้องกับเนื้อหา ใช้ภาษาที่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน และคณะผู้จัดทำหนังสือเรียนควรมีประสบการณ์ด้านวิชาการ การจัดทำหนังสือเรียนจึงจะช่วยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (นฤมล ปิยวิทย์, 2542: 5-6)

ในบทนี้ ผู้วิจัยวิเคราะห์รูปแบบของหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมร ระดับชั้นปีที่ 1 – 3 ของกัมพูชา ที่ตีพิมพ์และเผยแพร่ในช่วง ค.ศ. 1987 – 1992 จำนวน 4 เล่ม ประกอบด้วย หนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 1 จำนวน 1 เล่ม หนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 2 จำนวน 2 เล่ม และหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 3 จำนวน 1 เล่ม โดยประยุกต์ใช้แนวทางการวิเคราะห์หนังสือเรียนของเจดจ์ คชฤทธิ์ (2554) และราตรี เปรียวพานิช (2557) สามารถแบ่งองค์ประกอบของหนังสือเรียนวิชาเขมรชั้นปีที่ 1 – 3 ออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

- 4.1 รูปเล่มและส่วนประกอบตอนต้น ประกอบด้วย ขนาดและรูปเล่ม หน้าปก ปกหลัง หน้าปกใน และหน้าลิขสิทธิ์
- 4.2 ส่วนเนื้อหา เป็นการวิเคราะห์วิธีการนำเสนอเนื้อหาของหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมร โดยแยกเป็น 2 ส่วน คือ เนื้อหาของหนังสือเรียนชั้นปีที่ 1 และเนื้อหาของหนังสือเรียนชั้นปีที่ 2 – 3
- 4.3 ส่วนประกอบตอนท้าย เป็นการจัดรูปแบบโดยยึดตามลำดับการจัดเรียงหน้าหนังสือที่อยู่หลังส่วนเนื้อหาเป็นต้นไป โดยแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนประกอบหลัก ได้แก่ หน้าสารบัญ และส่วนประกอบเสริม ได้แก่ หน้าเฉลยปริศนาคำทาย หน้าแก้ไขคำผิด⁵

4.1 รูปเล่มและส่วนประกอบตอนต้น

หัวข้อนี้เป็นการวิเคราะห์ลักษณะทางกายภาพในด้านขนาด รูปเล่ม และส่วนประกอบตอนต้นของหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมร ซึ่งพบว่ามี 4 ส่วน ได้แก่ หน้าปก ปกหลัง หน้าปกใน และ

⁵ หน้าปริศนาคำทายพบในหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 1 เท่านั้น ส่วนหน้าแก้ไขคำผิดพบในหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 2 ภาคที่ 2 และหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 3

หน้าลิขสิทธิ์ ส่วนประกอบตอนต้นของหนังสือเรียนที่นำมาศึกษานี้ไม่มีหน้าคำนำ (ภาคผู้กษา) และความแนะนำหนังสือ (เลขคี่ไณธาร์) ดังเช่นในหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นประถมศึกษา (อ่าน - เขียน) ที่ใช้อยู่ในกัมพูชาปัจจุบัน ส่วนหน้าสารบัญปรากฏอยู่ต่อจากส่วนเนื้อหาของหนังสือเรียน ซึ่งผู้วิจัยจัดให้อยู่ในส่วนประกอบตอนท้าย

4.1.1 ขนาดและรูปเล่ม

จากการเก็บข้อมูลหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรทั้งสามระดับชั้น พบว่า หนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 1 มีขนาด 21 x 29 เซนติเมตร จำนวน 163 หน้า ประกอบด้วยบทเรียนจำนวน 161 บท หนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 2 ทั้งสองเล่มมีขนาดรูปเล่มเท่ากันคือ 14.50 x 20.50 เซนติเมตร โดยหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 2 ภาคที่ 1 มีจำนวน 148 หน้า ประกอบด้วยบทเรียน 80 บท หนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 2 ภาคที่ 2 มีจำนวน 130 หน้า ประกอบด้วยบทเรียน 83 บท ส่วนหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 3 มีขนาดรูปเล่มเท่ากับหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 2 มีจำนวน 270 หน้า ประกอบด้วยบทเรียนทั้งหมด 171 บท

4.1.2 หน้าปกหนังสือ

หน้าปกหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรพิมพ์ด้วยระบบสีและมีภาพประกอบซึ่งเป็นส่วนช่วยดึงดูดความสนใจผู้เรียน โดยหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 1 - 3 มีการจัดวางรายละเอียดบนหน้าปกหนังสือคล้ายคลึงกัน ประกอบด้วย 1) ชื่อประเทศ/สมัยการปกครอง 2) ชื่อหนังสือ/วิชา 3) ระดับชั้น 4) ภาพประกอบ และ 5) ชื่อหรือตราสัญลักษณ์ของสำนักพิมพ์ (ดูภาพที่ 1)

ภาพที่ 1 หน้าปกหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 1

จากรูปที่ 1 จะเห็นว่าหน้าปกหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรมีการพิมพ์รายละเอียดด้วยตัวเซรียง รูปแบบอักษรเป็นทางการและอ่านง่าย ชื่อหนังสือใช้ตัวอักษรขนาดใหญ่มีความโดดเด่นที่สุด ส่วนภาพประกอบปกเป็นภาพวาดมีสีสันสดใสเป็นรูปเด็กนักเรียนชาย – หญิง ถือตัวอักษรในภาษาเขมร สอดคล้องกับชื่อหนังสือคือหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมร

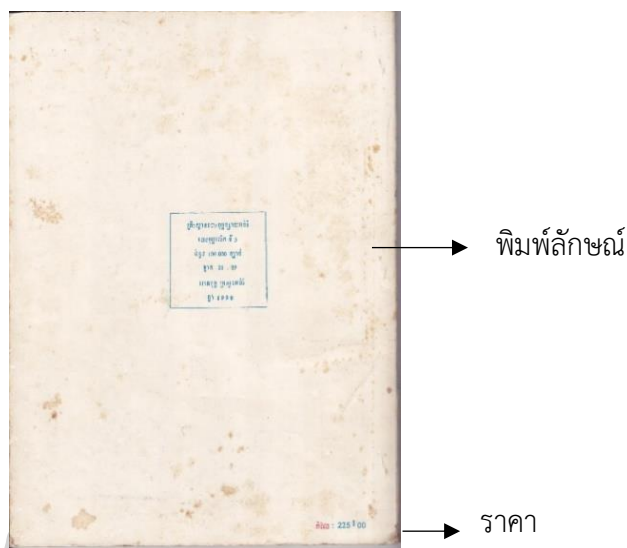
หน้าปกหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมร ชั้นปีที่ 2 ทั้งสองเล่มมีรูปแบบเดียวกัน ประกอบด้วย 1) ชื่อประเทศ/สมัยการปกครอง 2) ชื่อหนังสือ/วิชา 3) ระดับชั้น 4) ภาพประกอบ และ 5) ชื่อหรือตราสัญลักษณ์ของสำนักพิมพ์ โดยมีการระบุรายละเอียดเพิ่มเติมจากหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 1 คือ ภาคการศึกษาไว้ที่มุมล่างขวาของหน้าปก เนื่องจากหนังสือเรียนในระดับชั้นนี้มีจำนวน 2 เล่ม สำหรับใช้สองภาคการศึกษา ส่วนหน้าปกหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 3 ไม่พบการระบุถึงชื่อประเทศและภาคการศึกษาดังที่ปรากฏในหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรเล่มอื่น

4.1.3 ปกหลัง

ปกหลังของหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมร ชั้นปีที่ 1 – 3 มีรายละเอียดและการจัดวางรูปแบบในลักษณะเดียวกัน คือ มีข้อความในกรอบสี่เหลี่ยมที่จัดวางอยู่กึ่งกลางปก ระบุข้อมูลเกี่ยวกับพิมพ์ลักษณ์⁶ (Imprint) ประกอบด้วย 1) สำนักพิมพ์ 2) ครั้งที่พิมพ์ 3) จำนวน 4) ขนาด 5) โรงพิมพ์ และ 6) ปีที่พิมพ์⁷ นอกจากนี้ หนังสือเรียนทุกเล่มยังมีการระบุราคาไว้ที่บริเวณมุมล่างขวาของปกหลังด้วย (ดูภาพที่ 2)

⁶ พิมพ์ลักษณ์ หมายถึงรายละเอียดเกี่ยวกับการพิมพ์ ประกอบด้วย สถานที่พิมพ์ สำนักพิมพ์ และปีที่พิมพ์หนังสือ (สมหมาย ตามประวัติ. พิมพ์ลักษณ์ (Imprint). สืบค้นจาก <https://www.nstda.or.th/th/nstda-knowledge/2860-imprint>)

⁷ หนังสือเรียนวิชาภาษาเขมร ชั้นปีที่ 2 ทั้งสองเล่มไม่มีข้อมูลปีที่ถูกตีพิมพ์ระบุไว้ในกรอบพิมพ์ลักษณ์แต่ระบุปีที่พิมพ์ไว้ที่หน้าปกใน โดยหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมร ชั้นปีที่ 2 ภาคการศึกษาที่ 1 ตีพิมพ์ปี ค.ศ. 1990 และหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมร ชั้นปีที่ 2 ภาคการศึกษาที่ 2 ตีพิมพ์ ค.ศ. 1991

ภาพที่ 2 ปกหลังหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 1

จากข้อมูลพิมพ์ลักษณ์และราคาที่หน้าปกหลังของหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 1 – 3 พบว่า หนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 1 เล่มที่ศึกษาจัดทำโดยสำนักพิมพ์ของกระทรวงศึกษาธิการ ตีพิมพ์ครั้งที่ 3 จำนวน 100,000 เล่ม มีรูปเล่มขนาด 21 x 29 ซม. พิมพ์ที่โรงพิมพ์กระทรวงศึกษาธิการ ปีที่พิมพ์คือ ค.ศ. 1990 และมีราคา (ถ้ไถ) 22500 ๚เท่ากับ 22,500 เรียล ซึ่งหากคิดตามอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราในปัจจุบันเทียบเท่าราคาประมาณ 183.14 บาท

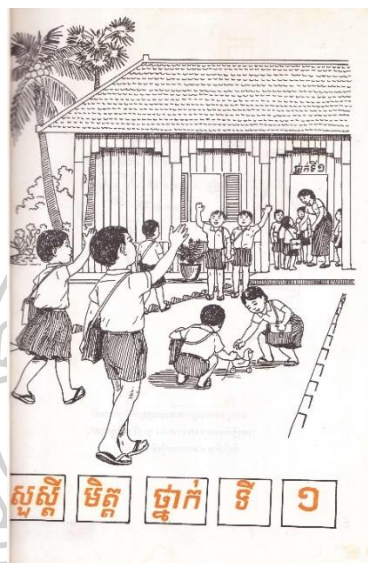
หนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 2 ภาคที่ 1 เล่มที่ศึกษาจัดทำโดยสำนักพิมพ์ของกระทรวงศึกษาธิการ ตีพิมพ์ครั้งที่ 2 จำนวน 100,000 เล่ม มีรูปเล่มขนาด 14.50 x 20.50 ซม. พิมพ์ที่โรงพิมพ์กระทรวงศึกษาธิการ และมีราคา (ถ้ไถ) 5400 ๚เท่ากับ 5,400 เรียล คิดตามอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราในปัจจุบันเทียบเท่าราคาประมาณ 43.95 บาท

ส่วนหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 2 ภาคที่ 2 เล่มที่ศึกษาจัดทำโดยสำนักพิมพ์ของกระทรวงศึกษาธิการ ตีพิมพ์ครั้งที่ 1 จำนวน 100,000 เล่ม มีรูปเล่มขนาดเท่ากับภาคที่ 1 คือ 14.50 x 20.50 ซม. พิมพ์ที่โรงพิมพ์กระทรวงศึกษาธิการ และมีราคา (ถ้ไถ) 9000 ๚เท่ากับ 9,000 เรียล คิดตามอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราในปัจจุบันเทียบเท่าราคาประมาณ 73.26 บาท

หนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 3 เล่มที่ศึกษาจัดทำโดยสำนักพิมพ์ของกระทรวงศึกษาธิการ ตีพิมพ์ครั้งที่ 2 จำนวน 150,000 เล่ม มีรูปเล่มขนาด 14.50 x 20.50 ซม. พิมพ์ที่โรงพิมพ์กระทรวงศึกษาธิการ และมีราคา (ถ้ไถ) 45000 ๚เท่ากับ 45,000 เรียล คิดตามอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราในปัจจุบันเทียบเท่าราคาประมาณ 366.28 บาท

4.1.4 หน้าปกใน

หน้าปกในของหนังสือเรียนวิชาภาษาไทยชั้นปีที่ 1 มีรูปภาพเด็กผู้ชายและเด็กผู้หญิงจำนวนหนึ่ง แต่งกายด้วยชุดนักเรียนและกำลังทำกิจกรรมต่าง ๆ อาทิ เล่นกับเพื่อน ทักทายเพื่อนและสนทนากับครูที่โรงเรียน ข้างใต้ภาพมีข้อความสี่สั้มว่า “สวัสดีเพื่อนชั้นเรียนที่ 1” ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 หน้าปกในหนังสือเรียนวิชาภาษาไทยชั้นปีที่ 1

หน้าปกในของหนังสือเรียนวิชาภาษาไทยชั้นปีที่ 2 - 3 ไม่มีภาพประกอบแต่มีการระบุรายละเอียดที่คล้ายคลึงกับหน้าปก ได้แก่ 1) สังกัด/หน่วยงาน 2) ชื่อวิชา 3) ระดับชั้นและภาคการศึกษา⁸ 4) ตราสัญลักษณ์และชื่อสำนักพิมพ์ 5) ปีที่พิมพ์ และ 6) ข้อความว่าสงวนลิขสิทธิ์ (ดูภาพที่ 4)

⁸ หนังสือเรียนวิชาภาษาไทยชั้นปีที่ 3 ไม่มีการระบุภาคการศึกษาที่หน้าปกใน

4.1.5.1 คณะผู้จัดทำหนังสือ แสดงอยู่ด้านบนของหน้ากระดาษ ระบุข้อมูลเกี่ยวกับหน้าที่ของ คณะผู้จัดทำหนังสือเรียน โดยพบหน้าที่คณะผู้จัดทำหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 1 – 3 จำนวน 3 – 4 หน้าที่ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

การจัดทำหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมร ชั้นปีที่ 1 มีกระบวนการผลิตแบบที่ใช้ระบบ การพิมพ์หนังสือ หน้าที่คณะผู้จัดทำหนังสือแบ่งออกเป็น 3 หน้าที่ คือ

1) ผู้แต่ง (ผู้กวีตริ) มีจำนวน 2 คน ได้แก่ สหาย⁹ อิจ ซารู (ส.ษ หิต สารู) และสหายหญิง ลีเนียง ซายฮง (ส.ษ สารี ณีธาสัง สบายเบง)

2) ผู้เรียบเรียง (ผู้กวีบ่บ่) คือ สหายหญิง โดม ซาแนต (ส.ษ สารี เฝ้าส สภาโณต)

3) ผู้วาดภาพ (วิจิตรกร) คือ สหาย อุด เรือน (ส.ษ หិត ฎีธ)

หนังสือเรียนวิชาภาษาเขมร ชั้นปีที่ 2 ภาคที่ 1 และ ภาคที่ 2 เป็นหนังสือที่มีกระบวนการผลิต โดยเขียนเนื้อหาด้วยลายมือแล้วถ่ายเอกสาร คณะผู้รับผิดชอบในการจัดทำหนังสือเรียนชั้นปีที่ 2 ทั้งสองเล่มซึ่งเป็นคนกลุ่มเดียวกันแบ่งออกเป็น 4 หน้าที่ ประกอบด้วย

1) ผู้แต่ง (ผู้กวีตริ) จำนวน 3 คน ได้แก่ สหายหญิง โล้จ ธานี (ส.ษ สารี ฎุฎ ฎัธ) สหายประ ปรุม (ส.ษ ฎุฎ ฎุ) และสหายจิน ชกเฮง (ส.ษ ฎีธ สฎุฎเบง)

2) ผู้เรียบเรียง (ผู้กวีบ่บ่) คือ สหายหญิง ลีเนียง ซายฮง (ส.ษ สารี ณีธาสัง สบายเบง)

3) ผู้วาดภาพ (วิจิตรกร) คือ สหาย อุด เรือน (ส.ษ หិត ฎีธ)

4) ผู้เขียนคัดลอกข้อความ (ส.ษ สรวรกร) คือ สหาย ปาน ตรา (ฎัธ ฎุ)

ส่วนหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 3 แม้ว่าจะมีกระบวนการจัดทำหนังสือเช่นเดียวกับ หนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 2 แต่ในหน้าลิขสิทธิ์ของหนังสือเรียนชั้นปีที่ 3 มีการระบุ รายละเอียดเกี่ยวกับคณะผู้จัดทำหนังสือเรียนเพียง 2 หน้าที่ คือ

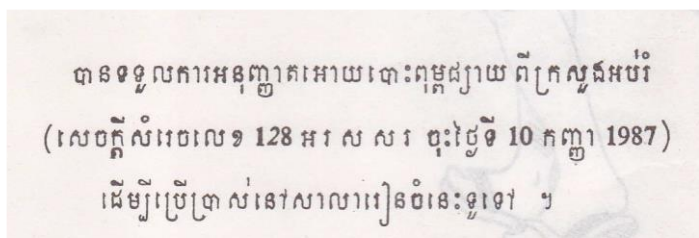
1) ผู้แต่ง (ผู้กวีตริ) จำนวน 3 คน ได้แก่ สหายหญิง โล้จ ธานี (ส.ษ สารี ฎุฎ ฎัธ) สหายประ ปรุม (ส.ษ ฎุฎ ฎุ) และ สหาย ลี โชมุณี (ส.ษ ฎี สฎุฎฎี)

2) ผู้เรียบเรียง (ผู้กวีบ่บ่) คือ สหายหญิง โดม ซาแนต (ส.ษ สารี เฝ้าส สภาโณต)

---

⁹ คำว่า สหาย (ส.ษ) เป็นคำที่ได้รับอิทธิพลมาจากวัฒนธรรมคำนำหน้าชื่อบุคคลตามแบบพรรค คอมมิวนิสต์ ในภาษาไทยใช้คำว่า “สหาย” ซึ่งแปลมาจากคำในภาษาอังกฤษว่า Comrade “คนที่ร่วมในกิจกรรม เดียวกันหรือมีอาชีพเดียวกัน” อย่างไรก็ตาม คำว่า สบาย ในภาษาเขมรที่มีรูปสัมพันธ์กับคำว่า “สหาย” ในภาษาไทยมีความหมายว่า “ผู้”

4.1.5.2 ข้อความอนุญาตการเผยแพร่และตีพิมพ์หนังสือจากกระทรวงศึกษาธิการอยู่ด้านล่าง ถัดจากข้อมูลคณะผู้จัดทำหนังสือ ซึ่งประกอบด้วยข้อมูลสำคัญ คือ เลข/วันที่การอนุญาตให้เผยแพร่ และตีพิมพ์ (ดูภาพที่ 6)

ภาพที่ 6 แสดงข้อความอนุญาตการเผยแพร่และตีพิมพ์หนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 1

หนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 1 มีรายละเอียดข้อความอนุญาตการเผยแพร่และตีพิมพ์ หนังสือจากกระทรวงศึกษาธิการว่า “ได้รับการอนุญาตให้ตีพิมพ์และเผยแพร่จากกระทรวงศึกษาธิการ (เลขการอนุมัติ 128 อร.สสร ลงวันที่ 10 กันยายน ค.ศ. 1987) สำหรับใช้ในโรงเรียนทั่วไป”

หนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 2 ทั้งสองเล่มมีข้อความอนุญาตการเผยแพร่และตีพิมพ์ หนังสือจากกระทรวงศึกษาธิการเหมือนกัน ว่า “ได้รับการอนุญาตให้ตีพิมพ์และเผยแพร่จาก กระทรวงศึกษาธิการ (เลขการอนุมัติ 202 อร.สสร. ลงวันที่ 4 ธันวาคม ค.ศ. 1987) สำหรับใช้ใน โรงเรียน” ส่วนหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 3 มีข้อความ ว่า “ได้รับการอนุญาตให้ตีพิมพ์และ เผยแพร่จากกระทรวงศึกษาธิการ (เลขการอนุมัติ 202 อร.สสร. ลงวันที่ 4 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1989) สำหรับใช้ในโรงเรียน”

4.2 ส่วนเนื้อหา

การวิเคราะห์ส่วนเนื้อหาในที่นี้ หมายถึงการวิเคราะห์วิธีการนำเสนอเนื้อหาของหนังสือเรียน วิชาภาษาเขมร เนื่องจากหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 1 มีวิธีการนำเสนอเนื้อหาต่างจากหนังสือ เรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 2 – 3 คือ เป็นการสอนเนื้อหาพื้นฐานทางภาษาด้านการประสมคำเพื่อ ช่วยฝึกอ่านและเขียน ส่วนหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 2 – 3 เน้นการอ่านระดับสูงขึ้น ดังนั้น การนำเสนอผลการวิเคราะห์วิธีการนำเสนอเนื้อหาจึงแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ วิธีการนำเสนอเนื้อหาของ หนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 1 และวิธีการนำเสนอเนื้อหาของหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมร ชั้นปีที่ 2 – 3 ดังนี้

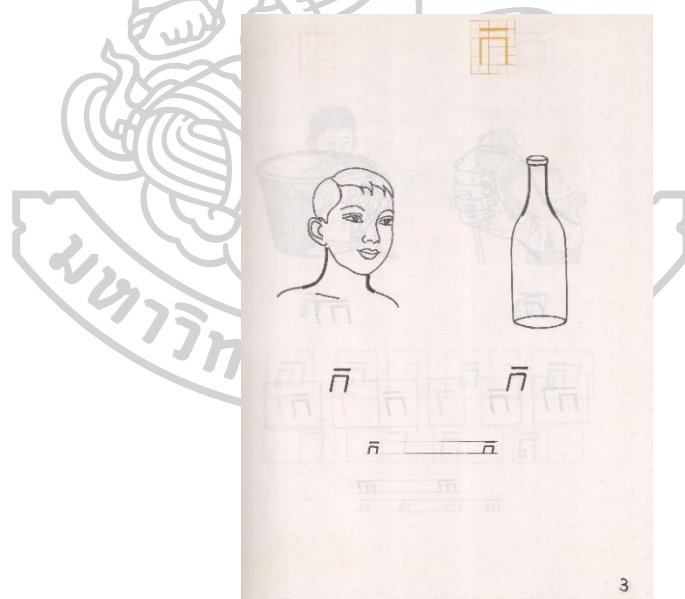

4.2.1 วิธีการนำเสนอเนื้อหาของหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 1

แม้ว่าบทเรียนของหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 1 ไม่มีการระบุเลขประจำบทที่หน้าบทเรียนแต่ละบท แต่สามารถดูข้อมูลเลขประจำบทและชื่อบทเรียนได้ที่หน้าสารบัญท้ายเล่ม วิธีการนำเสนอเนื้อหาบทเรียนหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 1 เป็นการสอนพื้นฐานภาษาเขมรด้านการประสมคำอย่างเป็นขั้นตอน เริ่มตั้งแต่การสอนรูปพยัญชนะ รูปสระและการประสมคำแบบต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้พัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนภาษาเขมร ผู้วิจัยจะแสดงบทแรกที่มีการนำเสนอเนื้อหาใหม่เพื่อให้เข้าใจถึงการจัดลำดับการนำเสนอเนื้อหาของหนังสือเรียน

ในบทที่ 1 เรื่องรูปพยัญชนะ ก มีการนำเสนอเนื้อหาโดยเริ่มจากการแสดงรูปพยัญชนะ ก สีส้มอยู่ในช่องสี่เหลี่ยมที่มีการติเส้นตารางเพื่อช่วยแสดงวิธีการเขียนตัวอักษร เนื่องจากรูปพยัญชนะในภาษาเขมรมีสระแฝงในตัว ดังนั้นพยัญชนะแต่ละรูปสามารถเป็นคำที่มีความหมายได้ด้วย อาทิ รูปพยัญชนะ ก มีความหมายว่า “คอ”

ถัดลงมาเป็นรูปภาพประกอบเนื้อหา 2 รูป คือรูปคนที่มีการขีดเส้นหนาที่บริเวณลำคอและภาพขวดที่ขีดเส้นหนาบริเวณคอขวดสำหรับสื่อถึงความหมายของพยัญชนะ ก “คอ” บรรทัดต่อมาแสดงวิธีการเขียนรูปพยัญชนะ ก บนบรรทัดตามแบบสากลนิยม (ดูภาพที่ 7)

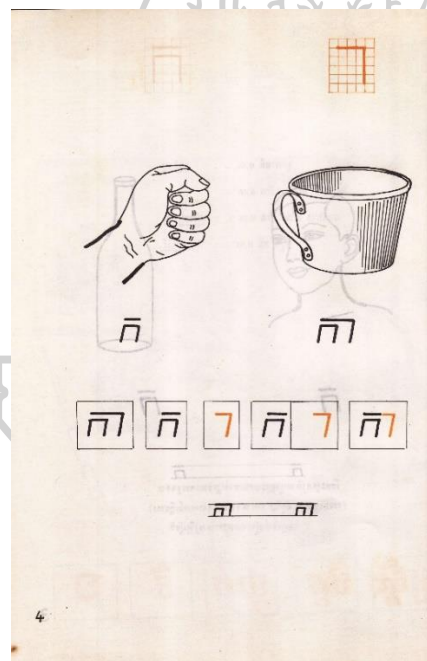

ภาพที่ 7 บทที่ 1 ในหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 1

บทที่ 2 เรื่องสระ ๓ มีวิธีการนำเสนอเนื้อหาแบบเดียวกันกับบทที่ 1 คือเริ่มจากการสอนวิธีเขียนรูปสระโดยแสดงรูปสระ ๓ สีส้มอยู่ในช่องตารางสี่เหลี่ยม ถัดมาเป็นรูปภาพซึ่งมี 2 รูป รูปแรกเป็นรูปข้อมือซึ่งมีการใช้เส้นหนาเน้นส่วนข้อมือและแสดงความหมายเพิ่มเติมของพยัญชนะ ก “ข้อ (มือ)” รูปที่สองเป็นรูปแก้วน้ำสำหรับสื่อความหมายของคำว่า ก “แก้วน้ำ” โดยเป็นการนำรูปสระ ๓ ประกอบกับพยัญชนะ ก ที่สอนไปแล้วในบทที่ 1

บรรทัดต่อมาเป็นการสอนการประสมคำว่า ก “แก้วน้ำ” โดยใช้รูปสระ ๓ สีส้ม แสดงถึงความสำคัญของรูปอักษรใหม่ในบทเรียนและมีการใช้ช่องสี่เหลี่ยมช่วยสอนเรื่องการวางตำแหน่งของพยัญชนะและสระ ๓ ที่มีตำแหน่งอยู่หลังพยัญชนะ หากพิจารณาจากการสอนอ่าน การนำเสนอเนื้อหาในบรรทัดนี้น่าจะเริ่มจากการอ่านเป็นคำว่า ก แล้วอ่านแบบประสมพยัญชนะและสระ เป็น ก-๓ จำนวน 2 ครั้ง และในช่องสุดท้ายจึงอ่านเป็นคำว่า ก

ส่วนบรรทัดสุดท้ายแสดงวิธีการเขียนคำว่า ก บนบรรทัดตามแบบสากลนิยม (ดูภาพที่ 8)

ใช้การเขียนรูปอักษรในช่องสี่เหลี่ยมเพื่อสอนเรื่องตำแหน่งและวิธีประกอบพยัญชนะ/สระ

ภาพที่ 8 บทที่ 2 ในหนังสือเรียนวิชาภาษาไทยชั้นปีที่ 1

บทที่ 3 เป็นการสอนรูปพยัญชนะตัวใหม่คือ ฏ ซึ่งเป็นพยัญชนะที่มีรูปร่างคล้ายคลึงกับพยัญชนะ ก โดยวิธีการนำเสนอเนื้อหายังคงเหมือนกับสองบทแรก คือ เริ่มจากการเขียนรูปพยัญชนะ ฏ ด้วยสีส้มในตารางสี่เหลี่ยม ถัดลงมาเป็นรูปภาพแสดงความหมายของคำศัพท์จำนวน 2 รูป รูปแรกเป็นรูปเด็กกำลังผูกเชือก 2 เส้น ทำให้เชือกยาวขึ้นเพื่อสื่อความหมายของคำว่า ฏ “ต่อ, เพิ่มให้ยาว

ออกไป, สืบไปตามลำดับ” ส่วนรูปที่สองเป็นรูปชายชราสื่อความหมายคำว่า ๓ “ตา (คน)” ซึ่งเป็นคำศัพท์ใหม่เกิดจากการประสมพยัญชนะต้น ๓ กับสระ ๓ ที่เรียนแล้วในบทที่ 2

ถัดลงมาเป็นวิธีการสอนเขียนคำว่า ๓ “ตา” โดยมีวิธีการนำเสนอเนื้อหาเช่นเดียวกับการเขียนคำว่า ๓ ในบทที่ 2 คือแสดงรูปพยัญชนะต้น ๓ และสระ ๓ ที่เน้นด้วยสีส้มในช่องตารางสี่เหลี่ยม บรรทัดต่อมาใช้ช่องตารางสี่เหลี่ยมวางแทนตำแหน่งของพยัญชนะต้นที่อยู่หน้าสระ ๓ ตามด้วยช่องสี่เหลี่ยมแสดงตำแหน่งพยัญชนะต้น ๓ กับพยัญชนะต้น ๓ และช่องสี่เหลี่ยมวางแทนตำแหน่งสระ ๓ ที่อยู่ด้านหลังพยัญชนะ

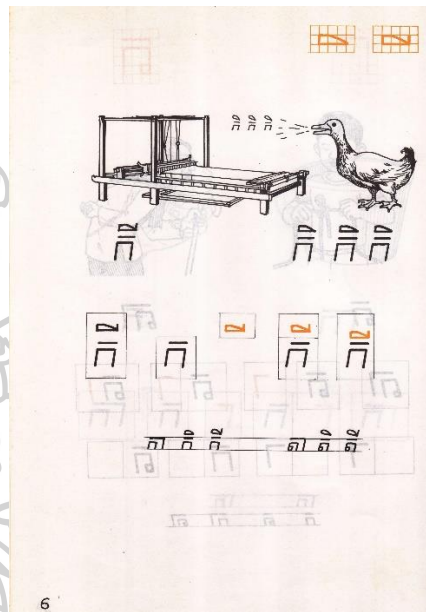
ส่วนบรรทัดสุดท้ายแสดงวิธีการเขียนคำว่า ๓ ๓ ๓ และ ๓ บนบรรทัดตามแบบสากลนิยม เป็นการทบทวนบทเรียนและสอนประสมคำที่ได้จากพยัญชนะที่เรียนไปแล้ว (ดูภาพที่ 9)

ภาพที่ 9 บทที่ 3 ในหนังสือเรียนวิชาภาษาไทยชั้นปีที่ 1

บทที่ 4 เป็นการสอนประสมคำกับรูปสระใหม่คือ สระ ๐ ซึ่งเป็นสระเสียงสั้น และสระ ๐ ซึ่งเป็นสระเสียงยาวที่มีรูปร่างคล้ายกัน โดยรูปแบบการนำเสนอเนื้อหาเป็นระบบเดียวกันกับบทที่ 1 – 3 เริ่มจากการแสดงรูปสระ ๐ และสระ ๐ สีส้มในช่องสี่เหลี่ยมที่มีการขีดเส้นตารางเพื่อสอนวิธีการเขียนรูปสระทั้งสองรูป ถัดจากนั้นเป็นรูปภาพประกอบคำศัพท์จำนวน 2 รูป รูปแรกคือก๊อผ้าแสดงความหมายของคำว่า ก๊ “ก๊อผ้า” ซึ่งเป็นคำที่เกิดจากการประสมพยัญชนะต้น ก๊ ที่เรียนแล้วในบทที่ 1 กับสระ ๐ รูปที่สองเป็นรูปเปิดที่มีคำว่า ก๊ ก๊ ก๊ ออกมาจากปากของเปิด สื่อความหมายของคำว่า ก๊ “คำเลียนเสียงร้องของเปิด”

บรรทัดต่อมาเป็นการสอนประสมพยัญชนะและสระ ี คือคำว่า กี้ โดยมีวิธีการนำเสนอเนื้อหาแบบเดียวกับบทที่ 2 - 3 ที่แสดงรูปอักษรในช่องตารางสี่เหลี่ยมเพื่อสอนเรื่องการวางตำแหน่งของพยัญชนะและสระ โดยเริ่มจากการแสดงรูปของคำว่า กี้ “กึ่งทอผ้า” แล้วจึงแสดงการประสมพยัญชนะต้น ก - ี และแสดงรูปคำว่า กี้ อีกครั้ง ซึ่งสระ ี มีสีส้มแสดงให้เห็นตำแหน่งอย่างเด่นชัดว่าอยู่ด้านบนพยัญชนะ บรรทัดสุดท้ายเป็นการแสดงวิธีการเขียนรูปคำที่เกิดจากพยัญชนะต้น ก และ ี ประสมสระ ា สระ ិ และสระ ី บนบรรทัดตามแบบสากลนิยม (ดูภาพที่ 10)

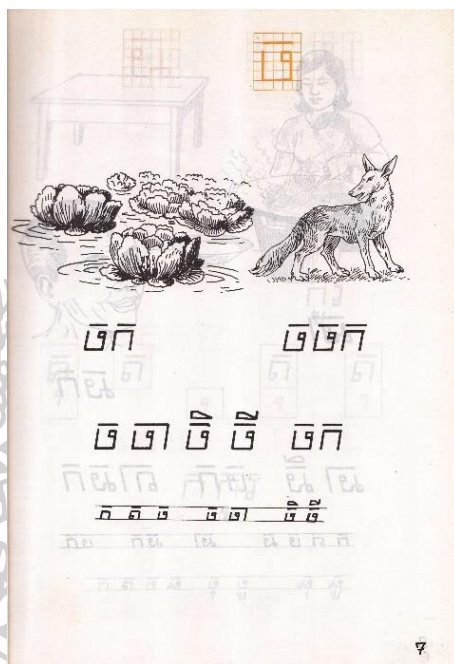

ภาพที่ 10 บทที่ 4 ในหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 1

บทที่ 5 เป็นการสอนรูปพยัญชนะตัวใหม่คือ ច โดยบรรทัดแรกเป็นวิธีการเขียนรูปพยัญชนะ ច สีส้มในช่องตารางสี่เหลี่ยม บรรทัดต่อมามีรูปภาพประกอบความหมายของคำ 2 รูป รูปแรกคือรูปจอกแทน สื่อความหมายของคำว่า ចក “จอกแทน” ซึ่งเกิดจากการประสมพยัญชนะต้น ច และพยัญชนะสะกด ก ที่เรียนไปแล้วในบทที่ 1 ส่วนรูปที่สองทางด้านขวามือเป็นรูปสุนัขจิ้งจอก สื่อความหมายคำว่า ចចក “สุนัขจิ้งจอก” ตัวอย่างคำที่นำมาประสมในบทนี้เป็นการประสมคำที่มีพยัญชนะสะกดและคำสองพยางค์

ถัดลงมาเป็นการนำเสนอวิธีการเขียนพยัญชนะต้น ច ประสมกับสระต่าง ๆ และพยัญชนะสะกด ก โดยแสดงรูปพยัญชนะ ច และการประสมพยัญชนะต้น ច กับสระ ា สระ ិ และสระ ី เป็นคำว่า ចា ចិ ចี แล้วจึงสอนคำที่เกิดจากการประสมพยัญชนะต้น ច กับพยัญชนะสะกด ก เป็นคำว่า ចក “จอกแทน” ทั้งนี้ การสอนเนื้อหาดังกล่าวไม่มีการใช้ช่องสี่เหลี่ยมแสดงวิธีการประสมคำและการวางตำแหน่งพยัญชนะ/สระอย่างเช่นบทเรียนก่อน ๆ ซึ่งในบทถัดไปที่จะเป็นการสอนเรื่องรูปพยัญชนะ

ก็จะไม่มีการใช้ช่องสี่เหลี่ยมเช่นกัน แต่ถ้าหากเป็นบทเรียนที่มีการสอนเรื่องรูปสระใหม่ดังเช่นในบทที่ 7 สระ ุ และสระ ู ก็จะมีการใช้ช่องสี่เหลี่ยมเพื่อช่วยในการเขียนและแสดงตำแหน่งที่ถูกต้องของสระ ส่วนบรรทัดสุดท้ายของหน้ากระดาษแสดงวิธีการเขียนพยัญชนะกับคำศัพท์บนบรรทัดเช่นเดียวกับ บทที่ 1 – 4 และเสมือนเป็นการทบทวนบทเรียน (ดูภาพที่ 11)

ภาพที่ 11 บทที่ 5 ในหนังสือเรียนวิชาภาษาไทยชั้นปีที่ 1

บทที่ 6 เรื่องรูปอักษร ฐ ซึ่งเป็นพยัญชนะที่มีรูปร่างคล้ายคลึงกับพยัญชนะ ฐ บทเรียนเริ่มโดยบรรทัดแรกเป็นการเขียนรูปอักษร ฐ สีส้มในช่องตารางสี่เหลี่ยม บรรทัดต่อมามีรูปภาพประกอบ ความหมายของคำ 2 รูป คือรูปคนกำลังมัดอาหารในกระทะสื่อความหมายของคำว่า ฐ “มัด” ที่เกิดจากการประสมพยัญชนะต้น ฐ กับสระ ฐ ที่เรียนแล้วในบทที่ 2 ส่วนรูปที่สองเป็นรูปภาพของชายที่มีหัวเถิก ผมเว้าแหงไปด้านหลัง สอดคล้องกับคำว่า ฐก “เถิก” ซึ่งเป็นคำที่เกิดจากประสมพยัญชนะต้น ฐ และพยัญชนะสะกด ก ที่เรียนในบทที่ 1

บรรทัดต่อมาเป็นการสอนประสมคำที่มีพยัญชนะต้น ฐ กับสระ ฐ หรือกับสระ ฐ ที่เรียนไปแล้วในบทที่ 5 เป็นคำว่า ฐ “มัด” กับ ฐ “กิน” แล้วจึงสอนคำใหม่ซึ่งเป็นคำสองพยางค์ที่เกิดจากการประสมคำพยางค์เดียวคือคำว่า ฐ “ตา” ในบทที่ 3 และคำว่า ฐก “เถิก” ของบทที่ 6 เป็นคำว่า ฐก “ตาหัวเถิก” เพื่อช่วยเพิ่มความรู้เรื่องคำศัพท์ในภาษาไทยให้หลากหลายขึ้น ส่วนบรรทัดสุดท้ายแสดงวิธีการเขียนรูปพยัญชนะหรือรูปพยัญชนะกับสระ ซึ่งเป็นคำที่สอนแล้วบนบรรทัดตามแบบสากลนิยม (ภาพที่ 12)

ภาพที่ 13 บทที่ 7 ในหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 1

จากบทเรียนแต่ละบทข้างต้นจะเห็นได้ว่ามีวิธีการนำเสนอเนื้อหาแบบเดียวกัน คือเริ่มจากแสดงวิธีเขียนรูปพยัญชนะและสระรูปใหม่ที่นำมาสอนด้วยสีส้มในช่องตารางสี่เหลี่ยม ถัดมาเป็นรูปภาพแสดงความหมายของคำศัพท์ใหม่ที่สอนในบทเรียน บทเรียนแต่ละบทมักจะมีรูปภาพประกอบเนื้อหาจำนวน 2 รูป บรรทัดต่อไปจะเป็นการสอนประสมคำด้วยพยัญชนะและสระต่าง ๆ ซึ่งจะมีการใช้สีส้มเน้นที่รูปสระใหม่และใช้ช่องตารางสี่เหลี่ยมสำหรับสอนการวางตำแหน่งพยัญชนะและสระที่ถูกต้อง ส่วนด้านการสอนอ่านจะมีการนำเสนอเนื้อหาโดยเริ่มจากการอ่านคำศัพท์ ตามด้วยการอ่านแบบประสมพยัญชนะและสระ แล้วจึงอ่านเป็นคำศัพท์อีกครั้ง

ทั้งนี้ หนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรมีวิธีการนำเสนอเนื้อหาที่แสดงถึงการจัดลำดับบทเรียนอย่างเป็นขั้นตอนจากง่ายไปสู่เนื้อหาที่ซับซ้อนขึ้น เริ่มจากการสอนรูปพยัญชนะกับสระที่ละตัวไปพร้อมกับการประสมคำ โดยคำศัพท์ของบทเรียนใหม่จะเป็นการเชื่อมโยงความรู้จากบทเรียนที่เรียนไปแล้ว ดังเช่นในบทที่ 7 – 9

บทที่ 9 คือรูปอักษร ធ ซึ่งมีการนำเสนอเนื้อหาแบบเดิม แต่เริ่มมีการสอนคำที่มีพยัญชนะต้นควบ โดยพยัญชนะต้นตัวที่สองจะอยู่ในรูปตัวเชิง ตัวอย่างคำศัพท์แรกคือคำว่า ផ្កា “ดอกไม้” แสดงโดยรูปดอกกุหลาบ ส่วนตัวอย่างคำศัพท์ที่สองคือคำว่า ដូង “แจกันดอกไม้” ซึ่งเป็นคำสองพยางค์ที่เกิดจากคำว่า ដូ “แจกัน” กับคำว่า ផ្កា “ดอกไม้” แสดงเป็นรูปดอกไม้ปักอยู่ในแจกัน ซึ่งในบทนี้เป็นการเริ่มสอนคำที่มีพยัญชนะตัวเชิง และพยัญชนะตัวเชิงที่นำมาสอนก็คือพยัญชนะ ក ที่ไปเรียนแล้วในบทที่ 1 โดยเป็นพยัญชนะตัวเชิงที่มีรูปเดียวกับพยัญชนะตัวเต็ม

นอกจากนี้ ในบทนี้ยังมีการสอนคำที่มากกว่าสองพยางค์คือ คำว่า តុតាផ្លូវ “โต๊ะตาพู” ซึ่งเกิดจากการประสมคำพยางค์เดียวในบทต่าง ๆ ที่เรียนแล้ว ได้แก่คำว่า តុ “โต๊ะ” ในบทที่ 7 คำว่า តា “ตา” ในบทที่ 3 และคำว่า ផ្លូវ “พู (ชื่อ)” ที่เป็นการประสมคำด้วยพยัญชนะต้น ផ ซึ่ง เป็นพยัญชนะต้นตัวใหม่ที่เรียนในบทนี้และสระ ូ (ดูภาพที่ 14)

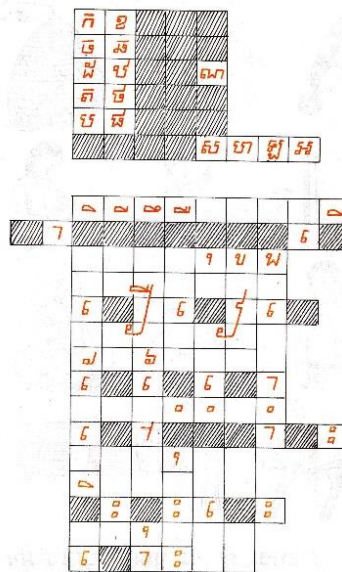

ภาพที่ 14 บทที่ 9 ในหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 1

บทที่ 10 บททบทวน (មេរៀនសាទ្រឹងវិញ) เป็นการทบทวนเนื้อหาบทเรียนที่ผ่านมาตั้งแต่ บทที่ 1 – 9 โดยมีการนำเสนอภาพที่เคยเรียนมาแล้วและคำศัพท์ต่าง ๆ ที่กำหนดให้ เพื่อให้ผู้เรียนโยง คำศัพท์กับรูปภาพที่ถูกต้อง (ดูภาพที่ 15) นอกจากนี้ บทที่ 20 บทที่ 31 และบทที่ 49 ก็เป็นบท ทบทวนเนื้อหาที่ได้เรียนไปแล้ว ซึ่งมีวิธีการนำเสนอเนื้อหาเป็นรูปแบบเดียวกับบทที่ 10

34

ภาพที่ 16 บทที่ 32 ในหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 1

บทที่ 33 เป็นบทเรียนที่เริ่มนำเสนอเนื้อหาเรื่องพยัญชนะกลุ่มเสียงโอ (โฆษะ) และสอนรูปพยัญชนะตัวเชิงไปพร้อมกัน เริ่มจากรูปพยัญชนะ គ គ្គ วิธีการนำเสนอเนื้อหาในบทเรียนนี้เป็นลักษณะเดียวกับบทเรียนเรื่องพยัญชนะในกลุ่มเสียงออ โดยเริ่มจากการแสดงรูปอักษร គ ทั้งรูปตัวเต็มและตัวเชิงที่มีสีส้มอยู่ในช่องสี่เหลี่ยมเพื่อแสดงวิธีการเขียนตัวอักษร ถัดลงมามีรูปภาพประกอบเนื้อหา 2 รูป คือรูปที่หนึ่งเป็นรูปว้าวสื่อความหมายของคำว่า เคา “ว้าว” และรูปที่สองเป็นรูปกลองสื่อความหมายของคำว่า ญูร “กลอง”

บรรทัดต่อมาเป็นการสอนการประสมรูปพยัญชนะต้น គ กับสระต่าง ๆ เพื่อฝึกประสมคำสำหรับการอ่านและเขียนภาษาเขมร ส่วนบรรทัดสุดท้ายแสดงวิธีเขียนรูปพยัญชนะและสระบนเส้นบรรทัดตามแบบสากลนิยม (ดูภาพที่ 17)

บรรทัดถัดมาสอนการประสมพยัญชนะกลุ่มเสียงออและสระจมซึ่งแสดงในรูปช่องสี่เหลี่ยมขีดเส้นเป็นตาราง แสดงให้เห็นว่าคำที่ได้จากการประสมพยัญชนะกลุ่มเสียงออและสระจมจะออกเสียงสระตามพยัญชนะกลุ่มเสียงออ ส่วนการสอนการประสมพยัญชนะกลุ่มเสียงโอและสระจมมีการใช้ช่องสี่เหลี่ยมมีขีดเส้นเฉียงแทนพยัญชนะและสระ โดยคำที่ได้จากการประสมพยัญชนะกลุ่มเสียงโอและสระจมจะออกเสียงสระตามพยัญชนะกลุ่มเสียงโอ

บรรทัดต่อมาเป็นการสอนเรื่องการออกเสียงพยัญชนะต้นควบ มีการใช้ช่องสี่เหลี่ยมทึบแทนเสียงเดิมของพยัญชนะต้นตัวแรก ช่องสี่เหลี่ยมที่อยู่ใต้ช่องสี่เหลี่ยมทึบแสดงเสียงพยัญชนะต้นตัวที่สองที่เขียนในรูปตัวเชิงและช่องสี่เหลี่ยมที่ไขว่แทนเสียงสระซึ่งแปรไปตามเสียงพยัญชนะต้นตัวที่สอง

ถ้าพยัญชนะต้นตัวที่สองเป็นพยัญชนะกลุ่มเสียงออ การออกเสียงสระก็จะตามพยัญชนะกลุ่มเสียงออ (แสดงด้วยช่องสี่เหลี่ยมขีดเส้นตาราง) เช่น คำว่า ផ្កា “ดอกไม้” ស្ថានី “สถานี” ខ្ចី “ดิบ, ยิ้ม” เป็นต้น ถ้าพยัญชนะต้นตัวที่สองเป็นพยัญชนะกลุ่มเสียงโอ การออกเสียงสระจะออกเสียงตามพยัญชนะกลุ่มเสียงโอ (แสดงด้วยช่องสี่เหลี่ยมขีดเส้นทแยง) เช่น คำว่า ស្តុរ “กลอง” ខ្លា (พบในคำว่า ខ្លឹម “ฟุ่มเฟือย, เรือยเปื่อย, หยาบ ๆ”) ផ្ទះ “บ้าน” เป็นต้น

ในบรรทัดสุดท้ายแสดงการประสมคำที่มีเสียงพยัญชนะต้นตัวที่สองเป็นพยัญชนะท้ายวรรณคดีและพยัญชนะที่เป็นเศษวรรณคดีเสียง ได้แก่ ្វ ្ល ្ឍ ្ណ ្ត ្ថ ្ទ และ ្ធ เสียงสระจะออกตามเสียงเดิมของพยัญชนะต้นตัวที่หนึ่ง เช่น คำว่า ផ្ទៃ “วัน” ខ្លឹ “ชิง” และ ស្នា “แมว” เป็นต้น

บทที่ 72 เป็นการสรุปเรื่องรูปพยัญชนะทุกรูปในภาษาเขมร โดยนำเสนอข้อมูลเป็นตารางพยัญชนะสองตารางที่แสดงลักษณะการเขียนต่างกัน คือตารางแรกแสดงรูปพยัญชนะแบบการเขียนด้วยลายมือ ส่วนตารางข้างล่างแสดงรูปพยัญชนะที่เป็นอักษรเขรียงที่ใช้ระบบการพิมพ์เป็นอักษรตัวตรง (អក្សរឈរ)

นอกจากนี้ มีการใช้สีเพื่อแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าพยัญชนะในภาษาเขมรแบ่งเป็น 2 กลุ่มคือพยัญชนะกลุ่มเสียงอสีดำและพยัญชนะกลุ่มเสียงโอแสดงด้วยสีส้ม (ดูภาพที่ 20)

ក	ខ	គ	ឃ	ង					
ច	ឆ	ជ	ឈ	ញ					
ដ	ឋ	ឌ	ឍ	ណ					
ត	ថ	ទ	ធ	ន					
ប	ផ	ព	ភ	ម					
យ	រ	ល	វ	ស	ហ	ក្រ	ឡ	ររ	

ក	ខ	គ	ឃ	ង
ច	ឆ	ជ	ឈ	ញ
ដ	ឋ	ឌ	ឍ	ណ
ត	ថ	ទ	ធ	ន
ប	ផ	ព	ភ	ម
យ	រ	ល	វ	ស ហ ក្រ ឡ ររ

74

ภาพที่ 20 บทที่ 72 ในหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 1

บทที่ 73 – 130 เป็นการสอนเรื่องพยัญชนะสะกดอย่างละเอียด โดยนำเสนอวิธีการประสมคำด้วยพยัญชนะสะกดแต่ละรูปกับสระรูปต่าง ๆ เช่น ในบทที่ 73 – 78 เป็นการสอนเรื่องพยัญชนะสะกด ក การนำเสนอเนื้อหาเริ่มด้วยการเขียนรูปพยัญชนะสะกด ក สีส้มในช่องสี่เหลี่ยม และใช้ช่องสี่เหลี่ยมขีดเส้นทแยงแทนตำแหน่งของพยัญชนะต้นหรือพยัญชนะต้นควบและแสดงตัวอย่างคำที่มีพยัญชนะต้นประสมกับพยัญชนะสะกด ក นอกจากนี้ในบทเรียนยังมีตัวอย่างคำศัพท์ในรูปคำคล้องจอง คำตรงกันข้าม เช่น คำว่า មក - ទៅ “มา - ไป” และตัวอย่างปริศนาคำทายที่ใช้คำที่มีพยัญชนะสะกด ក (ดูภาพที่ 21)

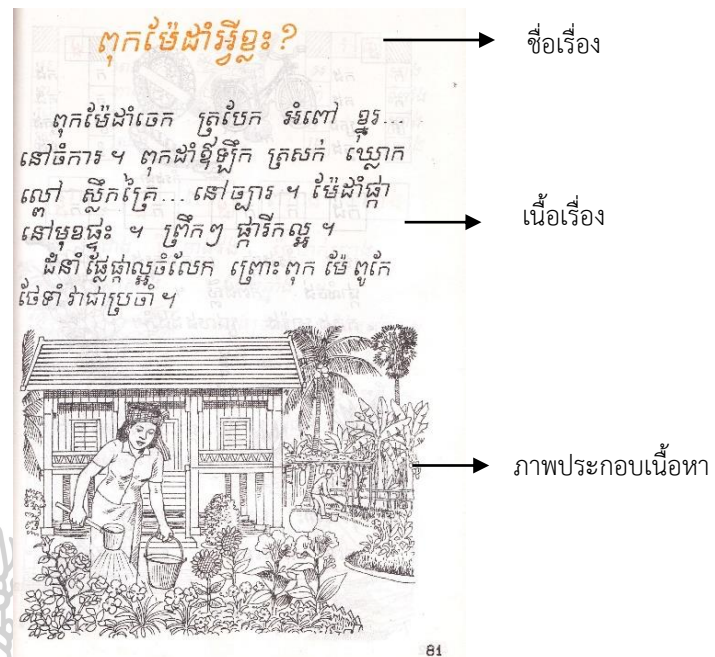

ภาพที่ 22 บทที่ 131 ในหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 1

วิธีการนำเสนอเนื้อหาบทเรียนแต่ละบทที่อยู่ในรูปบทอ่านของหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมร ชั้นปีที่ 1 ประกอบด้วย 1) ชื่อบท มีการเน้นข้อความด้วยสีส้มและอยู่ด้านบนสุดของหน้ากระดาษ 2) เนื้อเรื่อง อาจอยู่ในรูปของบทอ่านแบบความเรียง บทเพลง หรือบทอาขยานซึ่งมีการใช้คำศัพท์ สอดคล้องกับบทเรียนที่ผ่านมา และ 3) ภาพประกอบเนื้อหา ไม่มีตำแหน่งตายตัว อาจวางอยู่ใต้ชื่อบท ต่อจากเนื้อเรื่อง หรืออยู่ด้านข้าง ๆ เนื้อเรื่องก็ได้ โดยบทเรียนบางบทอาจจะมีภาพประกอบได้หลายภาพ ตัวอย่างเช่น บทที่ 79 เรื่อง ពុក ម៉ែ ជាំ អ្វី ខ្លះ: “พ่อแม่ปลูกอะไรบ้าง?” เป็นการนำเสนอเนื้อหา ในรูปบทอ่านแบบความเรียงคล้ายกับเป็นบทสรุปที่อยู่ท้ายการสอนเรื่องพยัญชนะสะกด ក กับสระ รูปต่าง ๆ เนื้อหาในบทนี้จึงแสดงตัวอย่างการใช้คำที่มีพยัญชนะสะกด ក เช่น คำว่า ចេក “กล้วย” และ ត្រៃបែក “ฝรั่ง” เป็นต้น (ดูภาพที่ 23)

ภาพที่ 23 บทที่ 78 ในหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 1

4.2.2 วิธีการนำเสนอเนื้อหาหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 2 – 3

หนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 2 – 3 มีวิธีการนำเสนอส่วนเนื้อหาต่างไปจากหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 1 เนื่องจากเด็กในชั้นปีที่ 2 – 3 ซึ่งอยู่ในช่วงอายุ 8 – 10 ปี เคยเรียนรู้วิธีการประสมคำและหลักการอ่านคำภาษาเขมรจากชั้นปีที่ 1 มาแล้ว น่าจะรู้จักการสะกดคำและสามารถอ่านหนังสือได้นานขึ้น ดังนั้นรูปแบบของบทเรียนส่วนใหญ่จึงมุ่งพัฒนาทักษะด้านการอ่าน – เขียนภาษาเขมร และเริ่มสอนเรื่องไวยากรณ์ต่าง ๆ ในภาษาเขมรมากขึ้น

ในส่วนต้นของบทเรียนแต่ละบทและข้อมูลจากหน้าสารบัญของหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรทั้งสองระดับชั้นมีการกำหนดสาระการเรียนรู้ (មុខវិជ្ជា) อันเป็นองค์ความรู้หรือทักษะที่ควรเรียนรู้ไว้จำนวน 5 ด้าน โดยแต่ละสาระการเรียนรู้จะนับเป็นบทเรียนหนึ่งบทได้แก่ บทเรียนอ่าน (រៀនអាន) บทเรียนอาขยาน (មេតូត្រ) บทเรียนคำศัพท์ (រៀនពាក្យ) บทเรียนไวยากรณ์ (វេយ្យាករណ៍) และบทเรียนทำแบบฝึกหัด (លំហាត់) ทั้งนี้ บทเรียนทำแบบฝึกหัดนับเป็นสาระการเรียนรู้หลักที่เพิ่มเติมจากการทำแบบฝึกหัดที่เป็นส่วนย่อยของสาระการเรียนรู้ด้านอื่น ๆ สารบัญของหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 2 ซึ่งมีการระบุเลขประจำสัปดาห์และจำนวนบทเรียนของสาระการเรียนรู้ในแต่ละสัปดาห์ แสดงให้เห็นว่าเวลาที่ใช้ในการเรียนแต่ละสาระการเรียนรู้ไม่เท่ากัน โดยนักเรียนได้เรียนบทเรียนอ่านมากที่สุดประมาณ 2 – 3 บท ในหนึ่งสัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 50 ของสาระการเรียนรู้ทั้งหมด

นอกจากนี้สารบัญของหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 2 ยังมีการระบุ “หัวข้อเรื่องหลัก (ប្រធានបទ)” ที่แสดงถึงเนื้อหาสำคัญของบทเรียน จำนวน 4 เรื่อง คือ โรงเรียน (សាលារៀន) ครอบครัว (គ្រួសារ) ทัศนียภาพ (ទេសភាព) และประชาชน (ប្រជាជន)

ทั้งนี้ แม้ว่าข้อมูลหน้าสารบัญหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 3 ไม่ได้ระบุเวลาการศึกษา เป็นสัปดาห์และหัวข้อเรื่องหลักเช่นหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 2 แต่เมื่อพิจารณาการจัดลำดับ บทเรียนในแต่ละสาระการเรียนรู้และชื่อบทเรียนของหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 3 เห็นได้ว่าการเรียนวิชาภาษาเขมรในชั้นปีที่ 3 น่าจะแบ่งเนื้อหาบทเรียนแบบเดียวกับหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 2 ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงจะวิเคราะห์วิธีนำเสนอเนื้อหาในแต่ละสาระการเรียนรู้ของหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 2 - 3 พร้อมกัน ดังนี้

4.2.2.1 บทเรียนอ่าน (រៀនអាន) เป็นบทเรียนที่เรียนทุกสัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 - 3 บท หนังสือเรียนทั้งสองระดับชั้นมีวิธีการนำเสนอเนื้อหาบทเรียนอ่านเหมือนกัน คือ หนึ่งบทเรียน ประกอบด้วย 7 หัวข้อ คือ 1) สาระการเรียนรู้ 2) เลขที่บทเรียนและชื่อบทเรียน 3) เนื้อเรื่อง 4) ภาพประกอบ 5) การอธิบายคำศัพท์ (ពន្យល់ពាក្យ) 6) คำตรงข้าม (ពាក្យផ្ទុយ) และ 7) คำถาม (សំណួរ) (ดูภาพที่ 24)

① ← អ្វីនិយាយ 1. ថ្ងៃចូលរៀនរៀនអាន → ② 1. ពន្យល់ពាក្យ

ប្រដាប់ប្រដាប់ = គ្រឿងសំរាប់ប្រើប្រាស់ផ្សេងៗគ្នាដូចជា
 មិត្ត = រៀន, រៀនរៀន, រៀនរៀន ។
 មិត្ត = អ្នកដែលរាប់រាប់ស្រលាញ់គ្នាដិតដុត។

④ ← ⑤

2. ពាក្យផ្ទុយ
 ស្អាត ≠ កខ្វក់ ។
 ពូកែ ≠ ខ្សោយ ។

③ ← ⑦

3. សំណួរ
 - មុនចូលរៀន តើអ្នកបានរៀនអ្វីខ្លះ?
 - ហេតុអ្វីបានជាយើងរៀនអាន?
 - តើយើងរៀនអាន រៀនអានអ្វីខ្លះ?
 អោយ គ្រូ ជាមិត្តរួមរួម?

ថ្ងៃនេះ ជាថ្ងៃចូលរៀនរៀនអាន ។ យើងស្រែកពាក់
 ស្អាតពាក់ ។ យើងរៀនអានប្រដាប់ប្រដាប់ស្អាតក្នុង
 សំណួរ រួចធ្វើដំនើរទៅសាលារៀន ។
 យើងជួបលោកគ្រូ អ្នកគ្រូ និងមិត្ត ដែលបានបែក
 គ្នាអស់ពេលថ្ងៃរៀន ។ យើងសប្បាយរីករាយ
 ណាស់ ដោយបានជួបមិត្តមិត្ត និងបានជួបគ្នាដូចម្តង
 ក្នុងអំឡុងពេលនេះ យើងមិនរៀនអាន អោយបាន
 ជាមិត្តរួម និង ពូកែ ។

ภาพที่ 24 ตัวอย่างบทการเรียนอ่านในหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 2 ภาคที่ 1

เนื้อเรื่องที่ปรากฏในบทอ่านอาจอยู่ในรูปแบบความเรียงที่เป็นเรื่องเล่าทั่วไป นิทาน หรือบทสนทนา ส่วนการอธิบายคำศัพท์จะเป็นการให้คำศัพท์และความหมายของคำที่ปรากฏอยู่ในเนื้อเรื่อง อาจเป็นคำที่ผู้เรียนไม่เคยพบมาก่อนหรือเป็นคำศัพท์ยาก จากนั้นมีการให้ข้อมูลคำตรงข้ามของคำศัพท์ที่พบในเนื้อเรื่อง และมีคำถามที่เกี่ยวกับเนื้อเรื่องเพื่อช่วยทบทวนความรู้ความเข้าใจในบทเรียนที่เรียนแล้วได้ชัดเจนขึ้น

8. ទឹកដុំអូរក្រក្របីយើង

① ← មេស្រី
បងកាកតិ

② ← ទឹកដុំអូរក្រក្របីយើង
ញញឹមស្រស់
ប្រិមប្រិយស្នេហា
ទំប៊ីងឆ្មៃស្រក
គិច្ចការសាលា ។

③ ← អ្នកក្រញញឹម
ក្នុងការសិក្សា
បានគេងបញ្ញា
អ្នកក្រឡើយើង ។

④ ←

ពន្យល់ពាក្យ
ប្រិមប្រិយ = ដៃសន្តិភាពស្រស់ស្អាត,
ដៃសន្តិភាពស្រស់ស្អាត ។
ស្នេហា = ស្នេហាស្នេហា, ស្នេហាស្នេហា ។
សង្ឃឹម = មានសេចក្តីក្រក្របីយើង
ចិត្តជាមុន ។

2 - សិស្ស
- តើទឹកដុំអូរក្រក្របីយើង ដូចម្តេច?
- តើយើង សប្បាយ និង ទំប៊ីងឆ្មៃស្រក
គិច្ចការសាលាឆ្មៃនី ទេ?
- តើយើង បានចេះចាំគេងបញ្ញា ដោយសារ
អ្នកណា?

⑤ →

⑥ →

រូបភាពទី 25 ជាលំដាប់បទពិណិយោគ

រូបប្រភេទលំដាប់បទពិណិយោគ¹² នៃបទពិណិយោគក្នុងសៀវភៅសិក្សាភាសាខ្មែរឆ្នាំទី 1 - 3 មានលក្ខណៈខុសគ្នាពីបទពិណិយោគដទៃទៀត ដោយរូបប្រភេទលំដាប់បទពិណិយោគក្នុងសៀវភៅសិក្សាភាសាខ្មែរឆ្នាំទី 1 - 3 មានលក្ខណៈខុសគ្នាពីបទពិណិយោគដទៃទៀត

- 1) បទពិណិយោគ 4 គឺជាបទពិណិយោគដែលកើតឡើងមុនបទពិណិយោគដទៃទៀត ត្រូវបានយកមកប្រើប្រាស់ក្នុងការបង្ហាញពីលក្ខណៈស្នេហា និងការសិក្សា បទពិណិយោគដែលបានប្រើប្រាស់ក្នុងសៀវភៅសិក្សាភាសាខ្មែរឆ្នាំទី 1 - 3 គឺជាបទពិណិយោគដែលបានប្រើប្រាស់ក្នុងការបង្ហាញពីលក្ខណៈស្នេហា និងការសិក្សា
- 2) បទពិណិយោគ 7 គឺជាបទពិណិយោគដែលបានប្រើប្រាស់ក្នុងការបង្ហាញពីលក្ខណៈស្នេហា និងការសិក្សា បទពិណិយោគដែលបានប្រើប្រាស់ក្នុងសៀវភៅសិក្សាភាសាខ្មែរឆ្នាំទី 2 ភាគទី 1 និងសៀវភៅសិក្សាភាសាខ្មែរឆ្នាំទី 3
- 3) បទពិណិយោគ 4 គឺជាបទពិណិយោគដែលបានប្រើប្រាស់ក្នុងការបង្ហាញពីលក្ខណៈស្នេហា និងការសិក្សា បទពិណិយោគដែលបានប្រើប្រាស់ក្នុងសៀវភៅសិក្សាភាសាខ្មែរឆ្នាំទី 1 មានលក្ខណៈខុសគ្នាពីបទពិណិយោគដទៃទៀត ដោយបទពិណិយោគដែលបានប្រើប្រាស់ក្នុងសៀវភៅសិក្សាភាសាខ្មែរឆ្នាំទី 1 មានលក្ខណៈខុសគ្នាពីបទពិណិយោគដទៃទៀត
- 4) បទពិណិយោគ 4 គឺជាបទពិណិយោគដែលបានប្រើប្រាស់ក្នុងការបង្ហាញពីលក្ខណៈស្នេហា និងការសិក្សា បទពិណិយោគដែលបានប្រើប្រាស់ក្នុងសៀវភៅសិក្សាភាសាខ្មែរឆ្នាំទី 1 មានលក្ខណៈខុសគ្នាពីបទពិណិយោគដទៃទៀត ដោយបទពិណិយោគដែលបានប្រើប្រាស់ក្នុងសៀវភៅសិក្សាភាសាខ្មែរឆ្នាំទី 1 មានលក្ខណៈខុសគ្នាពីបទពិណិយោគដទៃទៀត

¹² ការពិណិយោគលំដាប់បទពិណិយោគក្នុងសៀវភៅសិក្សាភាសាខ្មែរឆ្នាំទី 1 - 3 មានលក្ខណៈខុសគ្នាពីបទពិណិយោគដទៃទៀត ដោយបទពិណិយោគដែលបានប្រើប្រាស់ក្នុងសៀវភៅសិក្សាភាសាខ្មែរឆ្នាំទី 1 - 3 មានលក្ខណៈខុសគ្នាពីបទពិណិយោគដទៃទៀត

หรือกล่าวถึงความทุกข์อย่างใดอย่างหนึ่ง ฉันทลักษณ์ประเภทนี้พบในหนังสือเรียนวิชาภาษาไทย ชั้นปีที่ 2 ภาคที่ 2 และหนังสือเรียนวิชาภาษาไทยชั้นปีที่ 3

5) บทปุมโนล มีลักษณะคล้ายกับกาพย์ฉบังของไทย เป็นคำประพันธ์ที่กวีมักนำมาใช้บรรยาย ฉากการจลาจลของสงคราม การเคลื่อนไหว ความรุนแรงของลมพายุ เนื่องจากบทประพันธ์มีเสียงหนัก และจังหวะกระชับ บทอาขยานที่ใช้ฉันทลักษณ์ประเภทนี้พบในหนังสือเรียนวิชาภาษาไทยชั้นปีที่ 3

6) บทกฤษณาสอบศิษย์ มีความหมายว่าการเดิน/เลี้ยวของนาศ ท่วงทำนองมีลักษณะอ่อนหวาน สมัยโบราณนิยมใช้เพื่อแสดงออกถึงความสบาย หรือการพักผ่อน เช่น พรรณนาการเที่ยวป่า ชื่นชม ความงดงามของธรรมชาติ บทอาขยานที่ใช้ฉันทลักษณ์ประเภทนี้พบในหนังสือเรียนวิชาภาษาไทย ชั้นปีที่ 3

7) บทบทร้อยกรอง เป็นบทประพันธ์ที่มีท่วงทำนองลักษณะยาว ๆ สั้น ๆ นิยมใช้สำหรับการ โต้ตอบหรือขัดแย้งกัน และพบบทอาขยานที่ใช้ฉันทลักษณ์ประเภทนี้เฉพาะในหนังสือเรียนวิชาภาษาไทย ชั้นปีที่ 3

ทั้งนี้ ส่วนการอธิบายคำศัพท์และคำถามท้ายบทเรียนอาขยานมีรูปแบบเดียวกับบทเรียนอ่าน

4.2.2.3 บทเรียนคำศัพท์ (เรื่องตลก) เป็นส่วนที่สอนเกี่ยวกับคำศัพท์ที่สัมพันธ์กับหัวข้อเรื่องหลัก โดยเรียนแบบวันสัปดาห์เช่นเดียวกับบทเรียนอาขยาน และมักจะเป็นบทเรียนที่สอนควบคู่กับ บทเรียนอาขยาน วิธีการนำเสนอเนื้อหาบทเรียนมี 2 รูปแบบ โดยแบบที่หนึ่งเป็นการนำเสนอเนื้อหา บทเรียนคำศัพท์ซึ่งพบมากที่สุดหนังสือเรียนวิชาภาษาไทยชั้นปีที่ 2 - 3 โดยหนึ่งบทเรียนมี 5 หัวข้อ คือ 1) สารการเรียนรู้และหัวข้อเรื่องหลัก 2) เลขที่บทเรียนและชื่อบทเรียน 3) ภาพประกอบ 4) การเรียนคำศัพท์ (เรื่องตลก) 5) แบบฝึกหัด (ฉบับแปล) (ดูภาพที่ 26)

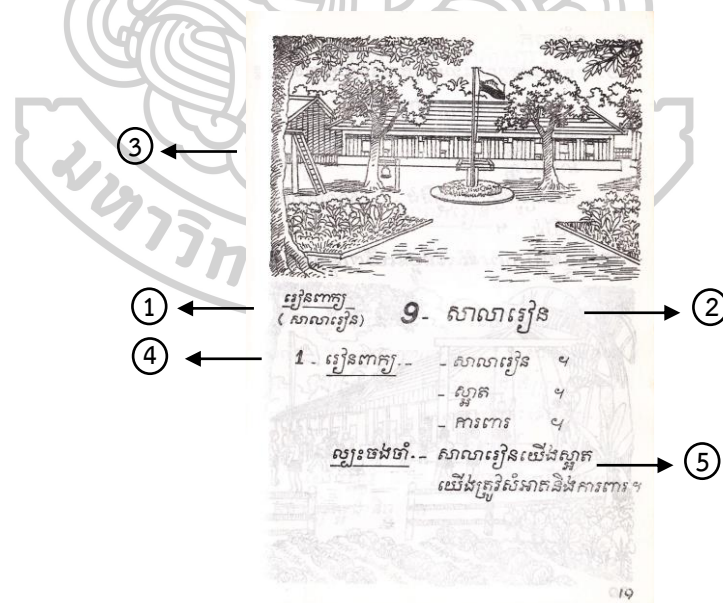

ภาพที่ 26 ตัวอย่างบทเรียนคำศัพท์

บทเรียนคำศัพท์มีวิธีการนำเสนอต่างจากการอธิบายคำศัพท์ที่อยู่ท้ายบทเรียนอ่านและบทเรียนอาชยาน คือเป็นเพียงการแสดงคำศัพท์ที่สอดคล้องกับหัวข้อเรื่องหลักแต่ไม่ได้ให้ความหมายหรือคำจำกัดความ นอกจากนี้บทเรียนคำศัพท์ยังมีแบบฝึกหัดเพื่อให้ผู้เรียนแสดงความรู้และวิเคราะห์ข้อมูลจากบทเรียน โดยอาจอยู่ในรูปการหาคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่เรียน การเติมคำลงในประโยคให้สมบูรณ์ หรือการแต่งประโยคจากคำศัพท์ที่กำหนดให้

ตัวอย่างเช่น บทเรียนที่ 19 บุคคลิกสถานภาพ “บุคลากรในโรงเรียน” ในหัวข้อเรื่องหลัก “โรงเรียน” สอนคำศัพท์ว่า หนายกสถาน “ผู้อำนวยการ”, លោកគ្រូ “ครู (ชาย)”, អ្នកគ្រូ “ครู (หญิง)”, ឧស្សាហ៍ “ความอดทน” และ ធ្វើការ “ทำงาน” และมีคำสั่งให้ทำแบบฝึกหัด เช่น ចូររកពាក្យអោយបានពីរ ដែលមានមុខងារជាบุគ្គលិកសាលារៀន ក្រៅពីពាក្យរៀនខាងលើ។ “จงหาคำศัพท์จำนวน 2 คำที่เกี่ยวกับบุคลากรในโรงเรียนนอกเหนือจากคำที่เรียนข้างต้น” หรือ ចូរបំពេញល្អះខាងក្រោមនេះ? “จงทำให้ประโยคด้านล่างนี้มีใจความสมบูรณ์” ซึ่งเป็นการเลือกเติมคำศัพท์ที่เรียนลงในประโยคเพื่อให้ใจความสมบูรณ์ เป็นต้น

ส่วนรูปแบบบทเรียนคำศัพท์แบบที่สองพบเพียง 1 บท ในหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 2 ภาคที่ 1 ประกอบด้วย 5 หัวข้อ คือ 1) สารະការเรียนรู้อะไรและหัวข้อเรื่องหลัก 2) เลขที่บทเรียนและชื่อบทเรียน 3) ภาพประกอบ 4) การเรียนคำศัพท์ (រៀនពាក្យ) 5) ประโยคที่ควรจดจำ (ល្អះចងចាំ) (ดูภาพที่ 27)

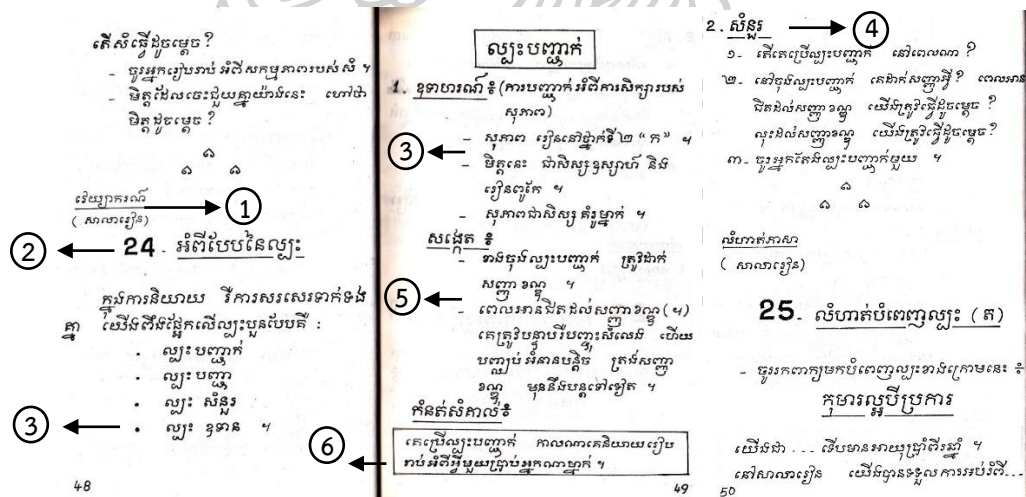
ภาพที่ 27 บทเรียนคำศัพท์ในหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 2 ภาคที่ 1

บทเรียนคำศัพท์รูปแบบนี้ไม่มีแบบฝึกหัดท้ายบทแต่จะมีหัวข้อประโยคที่ควรจดจำ ซึ่งเป็นส่วนที่ให้อ่านคำศัพท์ไปพร้อมกับสอนวิธีการใช้คำโดยแสดงในรูปประโยค เช่น บทที่ 9 เป็นบทเรียนคำศัพท์ที่อยู่ในหัวข้อเรื่องหลัก “โรงเรียน” มีการแสดงคำศัพท์ที่สอดคล้องกับโรงเรียน ได้แก่ ภาณเฎธ “โรงเรียน”, สฎท “สะอาด”, កាព្រ “ปกป้อง ป้องกัน” โดยประโยคที่ควรจดจำเป็นการนำคำศัพท์ข้างต้นมาใช้ในประโยค คือ ภาณเฎธយើងស្អាត “โรงเรียนของเราสะอาด” และយើងត្រូវសម្អាតនិងកាព្រ “เราต้องทำความสะอาดและป้องกัน”

4.2.2.4 บทเรียนไวยากรณ์ (វេយ្យាករណ៍) เป็นบทเรียนที่สอนความรู้เรื่องหลักภาษาเขมร โดยสอนแบบเว้นสัปดาห์สลับกับบทเรียนคำศัพท์ และการสอนหลักภาษาจะเป็นการสอนเนื้อหาต่อเนื่องกันไปหลายบทไม่ได้สอน 1 เรื่องต่อ 1 บทเรียน

ส่วนใหญ่บทเรียนไวยากรณ์หนึ่งบทจะประกอบด้วย 5 - 6 หัวข้อ คือ 1) สารการเรียนรู้และหัวข้อเรื่องหลัก 2) เลขที่บทเรียนและชื่อบทเรียน 3) เนื้อเรื่อง (អត្ថបទ) หรือตัวอย่าง (ឧទាហរណ៍) 4) คำถาม (សំណួរ) หรือแบบฝึกหัด (លំហាត់) 5) ข้อสังเกต (សង្កេត) 6) คำจำกัดความ (កំនត់សំគាល់) และบางบทเรียนอาจมี 7) ภาพประกอบเนื้อหาเป็นส่วนประกอบด้วย (ดูภาพที่ 28 และ 29)

ทั้งนี้ บทเรียนบางบทอาจไม่มีหัวข้อคำถามแต่มีหัวข้อแบบฝึกหัดแทน

ภาพที่ 28 ตัวอย่างบทเรียนไวยากรณ์

วิธีการนำเสนอเนื้อหาในหัวข้อเนื้อเรื่องของบทเรียนไวยากรณ์อาจเป็นการอธิบายเนื้อหาหลักภาษา บทสนทนาที่เชื่อมโยงกับแบบฝึกหัดประจำบท หรือตัวอย่างคำหรือประโยคที่สัมพันธ์กับเนื้อหาหลักภาษาประจำบท คำถามท้ายบทเรียนไวยากรณ์จะมีความสอดคล้องกับเนื้อเรื่อง เช่น บทที่ 24 ในหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 2 เป็นการสอนเรื่องประโยคบอกเล่ามีคำถามท้ายบทเรียนว่า តើគេប្រើស្បែកនៅពេលណា? “เขาใช้ประโยคบอกเล่าเมื่อใด” เป็นต้น

ส่วนแบบฝึกหัดท้ายบทไวยากรณ์เป็นการทำแบบฝึกหัดเกี่ยวกับหลักภาษาเขมรที่นำมาสอน อาจอยู่ในรูปแบบการขีดเส้นใต้เพื่อหาหมวดคำหรือรูปประโยคต่าง ๆ ที่เรียนในบท หรือการเติมคำลงในช่องว่างให้เนื้อเรื่องสมบูรณ์ การแต่งประโยคหรือการแต่งความที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับเรื่องที่สอน เพื่อทบทวนความเข้าใจเนื้อหาต้นหลักภาษาและฝึกทักษะการอ่าน - เขียนภาษาเขมร เช่น บทที่ 54 เป็นการสอนเรื่องประโยคอุทาน มีคำสั่งให้ทำแบบฝึกหัด คือ

ចូរគូសពីក្រោមពាក្យ ឃ្លា និងល្អះឧទាស ក្នុងអត្ថបទខាងក្រោមនេះ។

“จงขีดเส้นใต้คำ วลี และประโยคอุทานในเนื้อเรื่องต่อไปนี้”

ចូរអានអត្ថបទខាងក្រោមនេះ ដោយធ្វើសំលេងតាមបែបនៃល្អះនីមួយៗ ។

“จงอ่านเนื้อเรื่องต่อไปนี้โดยใช้น้ำเสียงที่เหมาะสมกับประโยคแต่ละประเภท”

(ភាសាខ្មែរថ្នាក់ទី ២ ភាគទី ១, 1990: 107)

ส่วนข้อสังเกตจะแสดงข้อมูลที่พบในเนื้อหาหรือตัวอย่างที่นำมาสอน และหัวข้อที่ 6 คำจำกัด ความเป็นการสรุปเนื้อหาหลักภาษาเขมร เช่นในบทที่ 14 เป็นบทสุดท้ายของการสอนเรื่องประโยค มีการนำเสนอเนื้อหาในรูปแบบบทสนทนา และมีคำจำกัดความในกรอบสี่เหลี่ยมด้านล่างอธิบายเรื่อง ประโยคว่า កាលណាក្រុមពាក្យនីមួយៗ មានន័យគ្រប់គ្រាន់ អាចស្តាប់បាន ហើយបញ្ចប់ដោយ សញ្ញាខណ្ឌ (។) រឺសញ្ញាឧទាស រឺសញ្ញាសួរ គឺជាល្អះ “ข้อความที่มีความหมายครบถ้วน สามารถเข้าใจ ความหมายได้ และจบลงท้ายด้วยเครื่องหมาย ។ เครื่องหมาย ! หรือเครื่องหมาย ? นับว่าเป็น ประโยค” เป็นต้น (ดูภาพที่ 29)

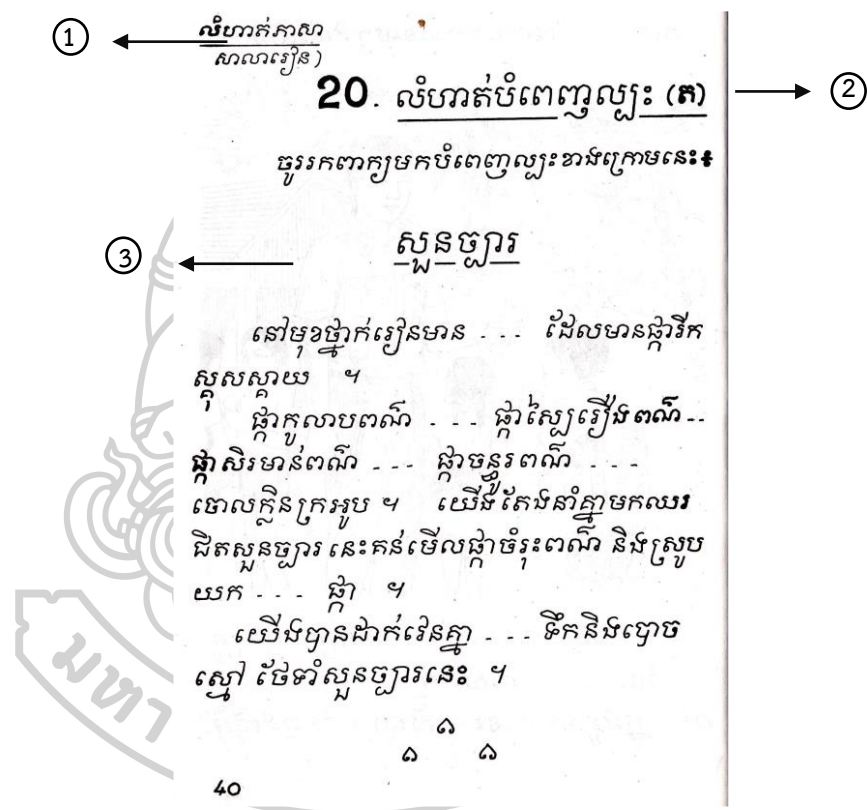
The diagram shows two pages from a Cambodian textbook. Page 29 (left) contains a dialogue between a man and children. Page 30 (right) contains a list of questions and a definition of a sentence. Numbered annotations are as follows:

- 1: Points to the title '14. ទិវិវិល្អះ (តចប់)' (14. ទិវិវិល្អះ (តចប់))
- 2: Points to the section number '14'.
- 3: Points to the first question '1. អត្ថបទ ៖ សំ នឹង សុភាត'.
- 4: Points to the list of questions on page 30.
- 5: Points to the definition of a sentence in the box on page 30.
- 6: Points to the definition of a sentence in the box on page 30.
- 7: Points to the illustration of a man and children on page 29.

ภาพที่ 29 บทที่ 14 ในหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 2 ภาคที่ 1

4.2.2.5 บทเรียนทำแบบฝึกหัด แบ่งออกเป็นแบบฝึกหัดทางภาษา (ฉบับภาคภาษา) ซึ่งเป็นบทเรียนประจำหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 2 และแบบฝึกหัดแต่งความ (ฉบับภาคแต่งประโยค) เป็นบทเรียนประจำหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 3 โดยบทเรียนทำแบบฝึกหัดจะเรียนทุกสัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 บทเรียน และมีวิธีการนำเสนอเนื้อหาต่างจากการทำแบบฝึกหัดท้ายบทเรียน ในสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ซึ่งจะอยู่ในรูปคำถามหรือคำสั่งที่สอดคล้องกับเนื้อหาบทเรียน ส่วนบทเรียนทำแบบฝึกหัดหนึ่งบทเรียนประกอบด้วย 1) ชื่อสาระการเรียนรู้และหัวข้อเรื่องหลัก 2) เลขที่บทเรียน และชื่อบทเรียน และ 3) แบบฝึกหัด (ดูภาพที่ 30)

ภาพที่ 30 ตัวอย่างบทเรียนไวยากรณ์ในหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 2

บทเรียนทำแบบฝึกหัดเหล่านี้เป็นการนำเสนอเนื้อหาโดยบูรณาการความรู้จากสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ทั้งบทเรียนอ่าน บทเรียนอาขยาน บทเรียนคำศัพท์ และบทเรียนไวยากรณ์ เพื่อฝึกฝนให้ผู้เรียนเกิดการคิดวิเคราะห์และทำความเข้าใจบทเรียนให้มากขึ้น กล่าวคือ เนื้อหาบทเรียนแบบฝึกหัดจะเป็นการทำแบบฝึกหัดเกี่ยวกับไวยากรณ์ภาษาเขมรที่เรียนไปแล้ว โดยเนื้อเรื่องหรือคำที่นำมาใช้ในแบบฝึกหัดจะสัมพันธ์กับหัวข้อเรื่องหลักแต่ละเรื่อง และมีความเชื่อมโยงกับบทเรียนอ่าน บทเรียนอาขยาน หรือบทเรียนคำศัพท์ นอกจากนี้ บทเรียนทำแบบฝึกหัดในหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรทั้ง

สองระดับชั้น ส่วนใหญ่จะเน้นฝึกทักษะด้านการเขียน โดยหนังสือเรียนชั้นปีที่ 2 จะเป็นการทำแบบฝึกหัดแต่งประโยคที่เกี่ยวข้องกับคำที่กำหนดให้หรือการตอบคำถามแล้วนำมาแต่งเป็นเรื่องราว

ตัวอย่างเช่น บทที่ 35 ในหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 2 ภาคที่ 1 เป็นบทเรียนแบบฝึกหัดที่อยู่ในหัวข้อเรื่องหลัก “โรงเรียน” มีคำสั่งในการทำแบบฝึกหัดที่เชื่อมโยงกับบทเรียนอ่านว่า

ចូរឆ្លើយនិងសំនួរ ដោយពិនិត្យរូបភាពក្នុងអត្ថបទរៀនអាន “ពេលគោរពទងជាតិ”

“จงตอบคำถามโดยดูจากรูปภาพในบทเรียนอ่านเรื่อง “เวลาเคารพธงชาติ””

หรือบทที่ 100 ในหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 2 ภาคที่ 2 เป็นบทเรียนแบบฝึกหัดที่อยู่ในหัวข้อเรื่องหลัก “ทัศนียภาพ” มีคำสั่งที่เชื่อมโยงกับการเรียนคำศัพท์ คือการแต่งประโยคให้สอดคล้องกับชื่อเรื่องที่กำหนดให้ซึ่งสัมพันธ์กับบทเรียนคำศัพท์ที่เรียนไปแล้วเรื่อง ទីក្រុង “ในเมือง” ว่า

ចូរតែងល្បះនិងពាក្យខាងក្រោមនេះ ដោយទាក់ទងទៅនឹងចំនងជើង «ទីក្រុង»

“จงแต่งประโยคด้วยคำข้างล่างนี้ให้สัมพันธ์กับชื่อเรื่อง “ในเมือง””

ส่วนหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 3 เน้นการเขียนและการเล่าเรื่อง (និទានរឿង) โดยเป็นการแต่งความให้สัมพันธ์กับรูปภาพและคำถามที่เกี่ยวข้องกับรูปภาพที่กำหนด หรือการฝึกเล่าเรื่องเกี่ยวกับเนื้อหาบทเรียนอ่านที่ได้เรียนไปแล้วโดยใช้ภาษาของตนเอง ดังตัวอย่างในบทที่ 6 เป็นบทเรียนแบบฝึกหัดให้แต่งเรื่องจากภาพที่กำหนดให้ซึ่งแสดงภาพคนทำกิจกรรมต่าง ๆ โดยทำยบทเรียนจะมีคำถามที่สอดคล้องกับรูปภาพเพื่อเป็นแนวทางสำหรับการแต่งเรื่อง เช่น រាល់ព្រឹក ចូលក្រោកពីដំនេកនៅម៉ោងប៉ុន្មាន? “ทุกเช้า โท้ลลุกจากที่นอนกี่โมง” หรือ បន្ទាប់ពីក្រោកពីដំនេក ចូលធ្វើអ្វីខ្លះ? “เมื่อลุกจากที่นอนแล้ว โท้ลทำอะไรบ้าง?” เป็นต้น (ดูภาพที่ 31)

ภาพที่ 31 ตัวอย่างแบบฝึกหัดการแต่งเรื่องจากภาพในหนังสือเรียนชั้นปีที่ 3

4.3 ส่วนประกอบตอนท้าย

ส่วนประกอบตอนท้ายของหนังสือเรียนวิชาภาษาไทยชั้นปีที่ 1 – 3 เป็นส่วนที่อยู่ถัดจากส่วนเนื้อหาบทเรียน มีส่วนประกอบหลักคือหน้าสารบัญและส่วนประกอบเสริมที่พบในหนังสือเรียนบางเล่ม คือ หน้าเฉลยแบบฝึกหัดและหน้าแก้ไขคำผิด ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

4.3.1 หน้าสารบัญ

หนังสือเรียนวิชาภาษาไทยของกัมพูชาในปัจจุบันจะมีหน้าสารบัญ (ขេม็หฺกฺบช) อยู่ด้านหน้าของหนังสือต่อจากหน้าคำนำตามการพิมพ์แบบอังกฤษ ดังนั้นหน้าสารบัญจึงถูกจัดเป็นส่วนประกอบตอนต้นของหนังสือเรียนเช่นเดียวกับหน้าคำนำ แต่หนังสือเรียนวิชาภาษาไทยทุกเล่มที่ผู้วิจัยนำมาศึกษา ตีพิมพ์ช่วง ค.ศ. 1987 – 1992 มีหน้าสารบัญอยู่ที่ด้านหลังของหนังสือถัดจากส่วนเนื้อหา ซึ่งน่าจะเป็นรูปแบบการพิมพ์หนังสือตามแบบฝรั่งเศสที่กัมพูชาได้รับอิทธิพลมาตั้งแต่สมัยอาณานิคม (เบ๊น บากซี, 2002: 24-25)

หน้าสารบัญหนังสือเรียนวิชาภาษาไทยที่นำมาศึกษาจัดทำในรูปแบบตารางแสดงข้อมูลเนื้อหาของบทเรียน โดยนำเอาหัวข้อหรือชื่อบทเรียนมาจัดเรียงลำดับและแสดงเลขหน้ากำกับเพื่อช่วยให้ผู้ใช้หนังสือสามารถค้นหาบทเรียนที่ต้องการได้สะดวกและรวดเร็วมากขึ้น

ข้อมูลจากหน้าสารบัญ ทำให้ทราบว่าหนังสือเรียนวิชาภาษาไทยชั้นปีที่ 1 ประกอบด้วยบทเรียนจำนวน 161 บท หนังสือเรียนวิชาภาษาไทยชั้นปีที่ 2 ภาคการศึกษาที่ 1 มีบทเรียนจำนวน

80 บท ส่วนภาคการศึกษาที่ 2 มีบทเรียนจำนวน 83 บท และหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 3 มีบทเรียนทั้งหมดจำนวน 171 บท รูปแบบของหน้าสารบัญหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 1 – 3 ที่นำมาศึกษามีดังนี้

หน้าสารบัญของหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 1 มีการระบุรายละเอียด 3 หัวข้อ คือ 1) เลขที่บทเรียน (លេខរៀងមេរៀន/ល.រ) 2) ชื่อบทเรียน (ឈ្មោះអត្ថបទ) และ 3) เลขหน้า (ទំព័រ) (ดูภาพที่ 32)

ល.រ	លេខ រៀងមេរៀន	ទំព័រ	ឈ្មោះ អត្ថបទ	ទំព័រ
1	ក	3 23	ក ក	25
2	៧	4 24	ណា ណា	26
3	ត	5 25	៧ ៧	27
4	១	6 26	ខ ខ	28
5	ប	7 27	ច ច	29
6	ង	8 28	ជ ជ	30
7	រ	9 29	ដ ដ	31
8	ច	10 30	ឆ ឆ	32
9	ង	11 31	មេរៀនសាឡើងវិញ (រូប)	33
10	មេរៀនសាឡើងវិញ	12 32	តារាងព្យញ្ជនៈនិងស្រះពួក	34
11	ង	13 33	ត ត	35
12	១	14 34	ប ប	36
13	ង	15 35	ង ង	37
14	៦	16 36	ខ ខ	38
15	៦	17 37	ដ ដ	39
16	ប	18 38	ង ង	40
17	៧	19 39	ង ង	41
18	ហ	20 40	ញ ញ	42
19	ង	21 41	១	43
20	មេរៀនសាឡើងវិញ (រូប)	22 42	ត	44
21	១	23 43	ង ង	45
22	៦	24 44	ង ង	46

ภาพที่ 32 ตัวอย่างหน้าสารบัญหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 1

เลขที่บทเรียนและชื่อบทเรียนในหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรไม่มีระบุไว้ที่หน้าบทเรียน ชื่อบทเรียนที่ปรากฏในหน้าสารบัญมีความสอดคล้องกับเนื้อหาบทเรียน เช่น บทที่ 1 ชื่อบทเรียนว่า ก “ก” เป็นการสอนเรื่องรูปพยัญชนะ ก บทที่ 10 ชื่อบทเรียนว่า เมรៀនសាឡើងវិញ (រូប) “ทบทวนบทเรียน (รูป)” เป็นบทเรียนทบทวนเชื่อมโยงรูปภาพกับคำศัพท์ บทที่ 32 ชื่อบทเรียนว่า តារាងព្យញ្ជនៈនិងស្រះពួក “អ” “ตารางพยัญชนะและสระกลุ่มเสียงอ” เป็นบทสรุปเรื่องรูปพยัญชนะกลุ่มเสียงอและสระจม บทที่ 86 ชื่อบทเรียนว่า ពុកម៉ែចាម៉ី “พ่อแม่ปลูกอะไร” เป็นบทเรียนในรูปบทอ่าน เป็นต้น

รายละเอียดของหน้าสารบัญหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 2 - 3 ต่างจากหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 1 กล่าวคือ หนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 2 มีการระบุรายละเอียด 6 หัวข้อ ได้แก่ 1) สัปดาห์ (สัปดาห์) 2) หัวข้อเรื่องหลัก (ประเด็น) 3) สารการเรียนรู้ (ชุดวิชา) 4) เลขที่บทเรียน (เลขเรื่อง/เลข/ร.ร) 5) ชื่อบทเรียน (เรื่อง/เรื่อง) และ 6) เลขหน้า (หน้า) (ดูภาพที่ 33)

បញ្ជីរដ្ឋប្បវេណី ភាសាខ្មែរ					
ល.រ	ប្រភេទ	មុខវិជ្ជា	ល.រ	ឈ្មោះ	ទំព័រ
១	I	ខ្មែរអាន	1	ខ្លឹមសារខ្មែររីករាយ	3
		ខ្មែរអាន	2	អ្នកគ្រូខ្មែរ	4
		ខ្មែរអាន	3	ស្តាប់សារខ្មែរខ្មែរ	6
		វេយ្យាករណ៍	4	អំពីល្បះ	9
		សំបកសារ	5	សំបកសំបុត្រខ្មែរ	11
២	សាលាខ្មែរ	ខ្មែរអាន	6	សាលាខ្មែរខ្មែរ	12
		ខ្មែរអាន	7	បណ្ឌិតខ្មែរ	15
		ខេត្តស្រុក	8	ទឹកដីអ្នកគ្រូខ្មែរខ្មែរ (បទភាគតិ)	17
		ខ្មែរពាក្យ	9	សាលាខ្មែរ	19
		សំបកសារ	10	សំបកសំបុត្រខ្មែរ(ត)	21
៣		ខ្មែរអាន	11	ខ្មែរស្រុកខ្មែរខ្មែរ	22
		ខ្មែរអាន	12	ខ្មែរស្រុកខ្មែរខ្មែរ	24
		ខ្មែរអាន	13	ខ្មែរស្រុកខ្មែរខ្មែរ	26
		វេយ្យាករណ៍	14	អំពីខ្មែរខ្មែរ	29
		សំបកសារ	15	សំបកសំបុត្រខ្មែរ(ត)	31

ภาพที่ 33 ตัวอย่างหน้าสารบัญหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 2 เล่ม 1

ส่วนหน้าสารบัญของหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 3 ระบุรายละเอียดน้อยกว่า ประกอบด้วย 4 หัวข้อ ได้แก่ 1) เลขที่บทเรียน (เลขเรื่อง/เลข/ร.ร) 2) สารการเรียนรู้ (ชุดวิชา) 3) ชื่อบทเรียน (เรื่อง/เรื่อง) และ 4) เลขหน้า (หน้า) (ดูภาพที่ 34)

๑	๒	๓	๔
ร.ร.	ชื่อผู้แต่ง	ชื่อหนังสือ	จำนวนหน้า
1.	เอ็ดมอนด	ประวัติสงครามโลกครั้งที่ 1	4
2.	เอ็ดมอนด	ภาคต่อของสงครามโลกครั้งที่ 1	3
3.	เชลลิส	สงครามโลก (สงครามโลก)	6
4.	เอ็ดมอนด	ประวัติสงคราม	7
5.	เอ็ดมอนด	สงครามโลกครั้งที่ 1 และ 2	8
6.	เอ็ดมอนด	สงครามโลกครั้งที่ 1 และ 2	10
7.	เอ็ดมอนด	สงครามโลกครั้งที่ 1 และ 2	12
8.	เชลลิส	สงครามโลก (สงครามโลก)	14
9.	เอ็ดมอนด	สงครามโลก	16
10.	เอ็ดมอนด	สงครามโลกครั้งที่ 1 และ 2	17
11.	เอ็ดมอนด	สงครามโลกครั้งที่ 1 และ 2	18
12.	เอ็ดมอนด	สงครามโลกครั้งที่ 1 และ 2	20
13.	เอ็ดมอนด	สงครามโลกครั้งที่ 1 และ 2	22
14.	เอ็ดมอนด	สงครามโลกครั้งที่ 1 และ 2	24
15.	เอ็ดมอนด	สงครามโลกครั้งที่ 1 และ 2	25
16.	เอ็ดมอนด	สงครามโลกครั้งที่ 1 และ 2	27
17.	เอ็ดมอนด	สงครามโลกครั้งที่ 1 และ 2	28

ภาพที่ 34 ตัวอย่างสารบัญในหนังสือเรียนวิชาภาษาอังกฤษชั้นปีที่ 3

ชื่อบทเรียนที่ปรากฏในหนังสือเรียนวิชาภาษาอังกฤษชั้นปีที่ 2 – 3 สอดคล้องกับหัวข้อเรื่องหลักและสาระการเรียนรู้ เช่น ชื่อบทเรียนในหนังสือเรียนวิชาภาษาอังกฤษชั้นปีที่ 2 ที่อยู่ในหัวข้อเรื่องหลัก “โรงเรียน” จะมีชื่อบทเรียนที่เกี่ยวกับโรงเรียน ดังเช่นบทที่ 1 ชื่อว่า ไซตุล เกรสกริกภย “วันเปิดเทอมสุขสันต์” เป็นบทเรียนอ่านเกี่ยวกับวันเปิดภาคเรียนวันแรก บทที่ 8 ชื่อบทเรียนว่า อีคซอ มุกทริฐี เวย์น “สวัสดีคุณครูคนใหม่ของเรา” เป็นบทอาขยานที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการสอนหนังสือของครูที่อยู่ในรูปคำประพันธ์แบบกาพย์ บทที่ 9 ชื่อบทเรียนว่า ศาสนา เกรส “โรงเรียน” เป็นบทเรียนคำศัพท์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับโรงเรียน เป็นต้น

4.3.2 หน้าเฉลยแบบฝึกหัด

หน้าเฉลยแบบฝึกหัดพบเฉพาะในหนังสือเรียนวิชาภาษาอังกฤษชั้นปีที่ 1 เท่านั้น โดยหน้าเฉลยแบบฝึกหัดนี้ปรากฏอยู่ก่อนหน้าสารบัญ ซึ่งเป็นการเฉลยปริศนาคำทาย “อึ้งเฉย ๓ กุญแจ” ที่ปรากฏในบทเรียนหลายบท

หน้าเฉลยแบบฝึกหัดของหนังสือเรียนวิชาภาษาอังกฤษชั้นปีที่ 1 มีวิธีการนำเสนอเนื้อหาในรูปตารางจำนวน 2 หน้า ระบุรายละเอียด 4 หัวข้อ ได้แก่ 1) ลำดับที่ของปริศนาคำทาย (ร.ร) 2) ชื่อหน้าเฉลยปริศนาคำทาย (อึ้งเฉย ๓ กุญแจ) 3) คำเฉลยปริศนาคำทาย และ 4) เลขหน้า (อึ้ง) ที่พบปริศนาคำทาย (ดูภาพที่ 35)

ชั้ฉีฉีฉีฉีฉี

๑	๑	๑	๑
๒	๒	๒	๒
๓	๓	๓	๓
๔	๔	๔	๔
๕	๕	๕	๕
๖	๖	๖	๖
๗	๗	๗	๗
๘	๘	๘	๘
๙	๙	๙	๙
๑๐	๑๐	๑๐	๑๐
๑๑	๑๑	๑๑	๑๑
๑๒	๑๒	๑๒	๑๒
๑๓	๑๓	๑๓	๑๓
๑๔	๑๔	๑๔	๑๔
๑๕	๑๕	๑๕	๑๕
๑๖	๑๖	๑๖	๑๖
๑๗	๑๗	๑๗	๑๗
๑๘	๑๘	๑๘	๑๘
๑๙	๑๙	๑๙	๑๙
๒๐	๒๐	๒๐	๒๐

ภาพที่ 35 หน้าเฉลยแบบฝึกหัดของหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 1

เนื่องจากปริศนาคำทายมักใช้ภาษาที่มีการเปรียบเทียบและสามารถตีความหมายของคำได้หลายแบบ อาจสร้างความสับสนให้แก่ผู้เรียนซึ่งเป็นเด็กในระดับชั้นปีที่ 1 ได้ ดังนั้นการเฉลยปริศนาคำทายจึงมักจะแสดงคำตอบและอธิบายความหมายของคำตอบเพิ่มเติมไว้ในวงเล็บ

4.3.3 หน้าแก้ไขคำผิด

หน้าแก้ไขคำผิด (កំរែតពក្យុស) พบอยู่ในหน้าสุดท้ายของหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรจำนวน 2 เล่ม คือ หนังสือเรียนชั้นปีที่ 2 ภาคการศึกษาที่ 2 และหนังสือเรียนชั้นปีที่ 3 เนื่องจากหนังสือเรียนทั้งสองเล่มข้างต้นถูกผลิตด้วยกรรมวิธีการเขียนหรือคัดลอกด้วยลายมือ หน้านี้จึงเป็นส่วนที่ทำขึ้นสำหรับแก้ไขข้อมูลหรือแก้คำผิดโดยจัดทำในรูปตารางแสดงเนื้อหา ได้แก่ 1) เลขหน้า (លេខទំព័រ) ที่มีคำผิด 2) บรรทัด (លេខបន្ទាត់) 3) คำผิด (ពក្យុស) และ 4) คำที่ถูกต้อง (ពក្យុត្រូវ)

ทั้งนี้ ในหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรระดับชั้นปีที่ 3 ได้ระบุข้อความในวงเล็บเพื่อชี้แจงให้ผู้ใช้นหนังสือดำเนินการแก้ไขคำผิดให้ถูกต้องก่อนเริ่มเรียนและสอนหนังสือว่า

“មុននឹងរៀន និង បង្រៀនសូមពិនិត្យនិងកែពក្យុសសិន”
“ก่อนเรียนและสอน ขอให้ตรวจสอบแก้ไขคำผิดเสียก่อน”

บทที่ 5

สารัตถะของหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 1 – 3

คำว่า “สารัตถะ” จากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ระบุว่าหมายถึง เนื้อหาหลัก, ใจความสำคัญ หรือความคิดสำคัญของเรื่อง (Theme) สารัตถะในงานวิจัยนี้หมายถึงใจความสำคัญหรือเนื้อหาสำคัญของบทเรียนแต่ละบทในหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 1 – 3 ของกัมพูชาที่กระทรวงศึกษาธิการอนุญาตให้ตีพิมพ์และใช้ในโรงเรียนช่วง ค.ศ. 1987 – 1992 อันเป็นสิ่งสะท้อนแนวความคิดหรือวัตถุประสงค์ของผู้แต่ง คือรัฐบาลสมัยกัมพูชาประชาชนซึ่งเป็นผู้กำหนดหลักสูตรการศึกษาและผลิตหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรเพื่อส่งสารไปยังผู้รับสารที่เป็นนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้นให้เติบโตเป็นเยาวชนที่ดีของชาติตามที่รัฐต้องการ

หนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 1 – 3 นับเป็นแหล่งข้อมูลที่ใช้ในการเรียนการสอนด้านการใช้ภาษาเขมรในระดับพื้นฐานให้กับเด็กหรือเยาวชนกัมพูชา เพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวันและการเรียนรู้วิชาอื่น ๆ อีกทั้งเป็นเครื่องมือที่รัฐใช้ปลูกฝังคุณธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ รวมทั้งแสดงถึงอุดมการณ์ที่สอดคล้องไปตามบริบทการเปลี่ยนแปลงทางด้านการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ และสังคม ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นสารัตถะที่มีการสอดแทรกลงในเนื้อหาบทเรียนของหนังสือเรียนแต่ละระดับชั้น

ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งหัวข้อการวิเคราะห์สารัตถะออกเป็น 3 ส่วน ส่วนแรกคือ เนื้อหาด้านภาษา ซึ่งเป็นเนื้อหาทางตรงของหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรในแต่ละระดับชั้นที่มุ่งเน้นการสอนความรู้ด้านภาษาเขมร เช่น การประสมคำและไวยากรณ์ในภาษาเขมร เป็นต้น ส่วนที่สองคือสารัตถะของบทเรียนที่อยู่ในหัวข้อเรื่องหลัก 4 เรื่อง คือ โรงเรียน ครอบครัว ทศนิยมภาพ และประชาชน ซึ่งพบว่าการเน้นย้ำความสำคัญของเนื้อหาทั้ง 4 หัวข้อเรื่องหลักนี้ในบทเรียนของทั้งสามระดับชั้น ส่วนที่สามคือแนวคิดและคุณธรรมที่สอดแทรกลงในเนื้อหาบทเรียน ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

5.1 เนื้อหาด้านภาษา

สิ่งสำคัญของหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรคือการมุ่งเน้นพัฒนาทักษะทางหลักภาษาเขมรเพื่อให้ นักเรียนสามารถใช้ภาษาได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม และสามารถนำความรู้ไปใช้ใน ชีวิตประจำวันได้ ในหัวข้อนี้ ผู้วิจัยได้จัดกลุ่มสารัตถะเนื้อหาด้านภาษาตามการสอนหลักภาษาเขมรของหนังสือเรียนแต่ละเล่มดังนี้

5.1.1 เนื้อหาด้านภาษาในหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 1

เนื้อหาด้านภาษาในหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 1 เป็นการสอนเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ การอ่านและเขียนภาษาเขมร คือการสอนเรื่องรูปพยัญชนะกับสระไปพร้อมกับสอนการประสมคำ ซึ่งจะสอนรูปพยัญชนะที่อยู่ในกลุ่มเสียงออ (อ โฆษะ) กับสระจมทุกตัวก่อนสอนรูปพยัญชนะกลุ่มเสียง โอ (โฆษะ) และสระลอย เพื่อแสดงให้เห็นนักเรียนทราบว่าพยัญชนะในภาษาเขมรแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม และเมื่อนำพยัญชนะแต่ละกลุ่มมาประสมกับสระจมเป็นคำจะมีการอ่านออกเสียงที่ต่างกัน ทั้งนี้ การสอนเรื่องรูปพยัญชนะไม่ได้เป็นการสอนตามลำดับอักษรของแต่ละวรรคแบบ ก ខ គ ឃ ង แต่เป็นการสอนรูปพยัญชนะที่มีรูปคล้ายกันและอยู่ในกลุ่มเสียงเดียวกันก่อน เช่น พยัญชนะ ក ត ច ឆ ថ และ ដ เป็นต้น ขณะที่พยัญชนะ គ ที่คล้ายกับ พยัญชนะ ក หรือ พยัญชนะ ដ ที่คล้ายกับพยัญชนะ ថ ไม่ได้นำมาสอนพร้อมกัน เนื่องจากเป็นพยัญชนะที่อยู่ต่างกลุ่มกัน ส่วนการสอนเรื่องรูปสระแต่ละรูป จะเป็นการสอนแบบเรียงตามลำดับของสระและมีการสอนสระแยกระหว่างสระจมและสระลอย โดยสิ่งที่น่าสนใจของหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 1 คือมีการใช้แผนผังที่แสดงถึงพยัญชนะแต่ละวรรค

5.1.1.1 การประสมคำ

ด้านการประสมคำในภาษาเขมรเริ่มด้วยการแสดงรูปพยัญชนะในภาษาเขมรที่นับเป็นคำหนึ่ง คำ เนื่องจากรูปพยัญชนะในภาษาเขมรจะมีสระแฝงในตัว ดังนั้นพยัญชนะแต่ละรูปสามารถเป็นคำที่มีความหมายได้ด้วย อาทิ รูปพยัญชนะ ក “คอ” เป็นต้น ต่อมาจึงเป็นการสอนประสมคำระหว่าง พยัญชนะต้นกับสระจมแบบเรียงตามลำดับสระ คำที่มีพยัญชนะสะกด และพยัญชนะต้นควบ

มีการสรุปเนื้อหาในรูปแผนผังเกี่ยวกับวิธีการประสมคำแสดงหลักเกณฑ์การอ่านคำตามแบบ ภาษาเขมร กล่าวคือ เมื่อประสมพยัญชนะต้นและสระจะเกิดเป็นคำหนึ่งคำ คำที่ได้จากการประสม พยัญชนะกลุ่มเสียงออและสระจมจะออกเสียงสระตามพยัญชนะกลุ่มเสียงออ ส่วนคำที่ได้จากการ ประสมพยัญชนะกลุ่มเสียงโอและสระจมจะออกเสียงสระตามพยัญชนะกลุ่มเสียงโอ สำหรับการสอน เรื่องการออกเสียงพยัญชนะต้นควบจะแปรไปตามเสียงพยัญชนะต้นตัวที่สองซึ่งที่เขียนในรูปตัวเชิงได้ พยัญชนะต้นตัวที่หนึ่ง ยกเว้นถ้าพยัญชนะต้นตัวที่สองเป็นพยัญชนะท้ายวรรคและเศขรรค ได้แก่ ក ខ គ ឃ ង และ ដ เสียงสระจะออกตามเสียงเดิมของพยัญชนะต้นตัวที่หนึ่ง เช่น คำว่า ថៃ “วัน” ខ្លី “ชิง” และ ឆ្មា “แมว” เป็นต้น

นอกจากนี้ ยังมีการสอดแทรกเรื่องเครื่องหมายกำกับเสียงต่าง ๆ ไว้ตามบทเรียนที่สอนเรื่อง รูปพยัญชนะ เช่น เครื่องหมายมุกสิกทันต์สำหรับเปลี่ยนเสียงพยัญชนะกลุ่มเสียงโอให้เป็นคู่เสียง พยัญชนะในกลุ่มเสียงออ เครื่องหมายตรีศัพท์สำหรับเปลี่ยนเสียงพยัญชนะกลุ่มเสียงออให้เป็นคู่เสียง พยัญชนะในกลุ่มเสียงโอ และเครื่องหมายรัสสัญญาสำหรับเปลี่ยนเสียงสระของพยางค์นั้นให้สั้นลง เป็นต้น และการสอนเรื่องเครื่องหมายวรรคตอน 2 เครื่องหมาย คือเครื่องหมายคำถามและเครื่องหมาย

วรรณคดีเกี่ยวกับพยัญชนะสะกดของพยางค์แรกปรากฏในรูปตัวเชิง หากพยัญชนะต้นของพยางค์ที่สอง เป็นพยัญชนะเสวยวรรณคดี พยัญชนะสะกดในพยางค์แรกจะเป็นพยัญชนะ ฆ, ฌ หรือ ษ

ตัวอย่างเช่น บทที่ 131 คำสองพยางค์ที่มีการซ้อนพยัญชนะกลางคำในรูป ฆ และ ฌ แสดงตัวอย่างด้วยคำว่า ฆฆุร “ข้าวสาร”, ฆฆุณ “กุ่ม” และ ฆฆุ “แรง, เคียวเข็ญ” หรือในบทที่ 140 คำสองพยางค์ที่มีการซ้อนพยัญชนะกลางคำในรูป ฌ, ฌ, ฌ, ฌ, ฌ และ ฌ แสดงตัวอย่างด้วยคำว่า ฆฆุณ “มดแดง”, ฆฆุณ: “สงเคราะห์”, ฆฆุณ “ตะกร้า”, ฆฆุณ “ปลาหมู”, ฆฆุณ “กรรไกร” นอกจากนี้ยังพบตัวอย่างของคำที่มีพยัญชนะซ้อนในตำแหน่งของพยัญชนะสะกดด้วย คือคำว่า ฆฆุณ “พระจันทร์”

5.1.1.2 การสอนคำศัพท์

การสอนคำศัพท์ของหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 1 มีการสอนจากเนื้อหาผ่านไปสู่อีกเนื้อหาที่ซับซ้อนขึ้นตามลำดับบทเรียน คือ เริ่มด้วยการสอนคำพยางค์เดียว เช่นคำว่า ត “โต๊ะ”, ដី “ดิน”, ក្តារ “กระดาน” และ ខែ “เดือน” ต่อมาสอนคำสองพยางค์ เช่นคำว่า ចតុ “สี่เหลี่ยม”, ថ្ងៃសៅរ៍ “วันเสาร์” และ ខ្លីខ្លា “พุ่มเฟือย, เรื่อย ๆ, ทำหยาบ ๆ” และ ញញឹម “ค้อน” แล้วจึงสอนคำหลายพยางค์หรือวลี เช่นคำว่า នាហិកា “นาฬิกา”, ខ្សាដំរី “แมงป่อง” และ ដើរហូរហែ “เดินต่อ ๆ กัน” เป็นต้น แล้วนำคำเหล่านี้มาเรียงเป็นตัวอย่างประโยคแบบสั้น ๆ เช่น ថ្ងៃគេកុំខ្លីខ្លា។ “เลี้ยงวัวอย่าทำแบบหยาบ ๆ” เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการให้ตัวอย่างคำศัพท์ที่มีความหมายตรงข้ามกันเพื่อให้ นักเรียนรู้จักคำที่หลากหลาย เช่น ត្រជាក់ “เย็น” – ក្តៅ “ร้อน”, ជិត “ถอน” – ដាំ “ปลูก” และ ធ្ងន់ “ซ้าย” – ស្អាត “ขาว” เป็นต้น

คำศัพท์ที่นำมาสอนส่วนใหญ่จะเป็นคำง่าย ๆ ที่ใช้ในชีวิตประจำวันหรือเป็นสิ่งที่สามารถพบเห็นอยู่รอบตัว อาทิ คำเกี่ยวกับอวัยวะต่าง ๆ ของร่างกาย เช่นคำว่า ដៃ “มือ”, ក “คอ, ข้อมือ”, ពោះរៀន “ลำไส้” และ សក់ “ผม” คำที่เกี่ยวกับพืช เช่นคำว่า ចេក “กล้วย”, អំពៅ “อ้อย”, ផ្កា “ดอกไม้”, ផ្លែលູត “ละมุด” คำที่เกี่ยวกับสัตว์ เช่นคำว่า ចចក “สุนัขจิ้งจอก”, ផ្លែ “สุนัข”, គោ “วัว” และ ទា “เป็ด” คำที่เป็นของใช้ส่วนตัว สิ่งของที่ใช้ในบ้านหรือโรงเรียน เช่นคำว่า តុ “โต๊ะ”, សៀវភៅ “หนังสือ”, ស្បែកជើង “รองเท้า”, ជញ្ជីង “ตาข่าย” และ មុង “มุ้ง” หรือคำที่แสดงกิริยา/อาการต่าง ๆ เช่นคำว่า ដើរ “เดิน”, ញញឹម “ยิ้มแย้ม” ឈឺ “เจ็บ, เจ็บไข้” และ បំ “ร้องไห้” เป็นต้น อีกทั้งยังมีการสอนคำที่สะท้อนภาพวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของเขมร เช่น របាំត្រុត “รำตรุษ”, របាំជនជាតិ “รำชนชาติ”, សំពត់ចុងក្បិន “ผ้าโจงกระเบน” เป็นต้น

5.1.1.3 การสอนประโยค

หนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 1 มีการเขียนด้วยประโยคแบบสั้น ๆ 2 รูปแบบ คือ ประโยคบอกเล่าและประโยคคำถามแบบสั้น ๆ โดยเนื้อหาบทเรียนและบทอ่านส่วนใหญ่เป็นการกล่าวถึงสิ่งต่าง ๆ หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทั่วไปในชีวิตประจำวัน เช่น នារីដាំផ្កាស្បែករៀង។ “เนยริ

ปลุกดอกดาวเรือง”, តា ពុក និង ពូ ចេះលេងភ្លេងយ៉ាងពីរោះ។ “តា ប៉ៅ និង ប៉ៅ/អា (ผู้ชาย) สามารถเล่นดนตรีได้อย่างไพเราะ”, ផ្ទះនោះនៅក្បែរផ្ទះធំ។ “บ้านหลังนั้นอยู่ใกล้กับบ้านหลังใหญ่” หรือเป็นลักษณะประโยคที่มีการถาม – ตอบ แบบสั้น ๆ ตัวอย่างเช่น

ថ្ងៃនេះនរណានៅចាំផ្ទះ? “วันนี้มีใครอยู่ที่บ้าน?”

ថ្ងៃនេះ ខ្ញុំនៅចាំផ្ទះ។ “วันนี้ฉันอยู่บ้าน”

หรือ ญาធ្វើអ្វី? “ลิ่งทำอะไร?”

ญาចេះផ្លែណា។ “ลิ่งเก็บผลมะเดื่อ”

5.1.2 หนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 2 ภาคที่ 1

หนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 2 ภาคที่ 1 มีการกำหนดสาระการเรียนรู้ 5 ด้าน และแบ่งหัวข้อเรื่องหลักออกเป็น 2 เรื่อง คือ โรงเรียน (សាលារៀន) และครอบครัว (គ្រួសារ) เนื้อหาด้านภาษาในที่นี้เน้นการพิจารณาจากสาระการเรียนรู้ที่เป็นบทเรียนไวยากรณ์ (រៀនវេយ្យាករណ៍) บทเรียนคำศัพท์ (រៀនពាក្យ) และบทเรียนทำแบบฝึกหัด (លំហាត់) เป็นหลัก โดยเป็นการสอนเรื่องประโยคและคำศัพท์ที่สอดคล้องกับหัวข้อเรื่องหลัก ดังนี้

5.1.2.1 การสอนเรื่องประโยค

เนื้อหาด้านภาษาในหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 2 ภาคที่ 1 เป็นการสอนเรื่องรูปประโยค (ល្បះ) ในภาษาเขมร โดยแสดงข้อมูลเกี่ยวกับประโยคและคำจำกัดความ (កំនត់សំគាល់) เพื่ออธิบายหลักการอ่านและเขียนประโยคต่าง ๆ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

การสอนความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับประโยคในภาษาเขมรเป็นการให้สังเกตเครื่องหมายต่าง ๆ ที่พบท้ายประโยค ได้แก่ เครื่องหมายจบประโยค (។) เครื่องหมายคำถาม (?) และเครื่องหมายอัศเจรีย์ (!) ที่เป็นการแสดงขอบเขตของประโยคหรือข้อความโดยไม่ต้องพิจารณาถึงความสมบูรณ์ของประโยค แล้วจึงสอนให้รู้จักรูปประโยคต่างๆ ในภาษาเขมรจำนวน 4 รูปแบบ คือ ประโยคบอกเล่า (ល្បះបញ្ជាក់) ประโยคคำสั่ง (ល្បះបញ្ជា) ประโยคคำถาม (ល្បះសំនួរ) และประโยคอุทาน (ល្បះឧទាន) ตามลำดับ

การสอนเรื่องประโยคบอกเล่า เป็นการให้ข้อมูลเกี่ยวกับประโยคบอกเล่าว่าต้องใส่เครื่องหมายจบประโยค (។) ไว้ท้ายประโยค การอ่านประโยคใช้น้ำเสียงเรียบหรือลงเสียงท้ายต่ำ ดังนี้

ខាងចុងល្បះបញ្ជាក់ ត្រូវដាក់សញ្ញាខណ្ឌ(។) ។ ពេលអានដិតដល់សញ្ញាខណ្ឌ គេត្រូវបន្ទាបវិញ្ញាណសំលេង ហើយបញ្ចប់អំនានបន្តិចត្រង់សញ្ញាខណ្ឌមុននឹងបន្តទៅទៀត។ “ท้ายประโยคบอกเล่าต้องใส่เครื่องหมายจบประโยค (។) เมื่ออ่านประโยคใกล้จบ เขาจะใช้น้ำเสียงเรียบหรือลงเสียงท้ายต่ำ แล้วหยุดการอ่านชั่วคราวเมื่ออ่านถึงเครื่องหมายจบประโยคก่อนเริ่มต้นอ่านประโยคถัดไป”

ท้ายบทเรียนมีคำจำกัดความเพื่ออธิบายหลักการใช้ประโยคบอกเล่าว่า គេប្រើល្បះបញ្ជាក់ កាលណា

ทั้งนี้ การสอนเรื่องหมวดคำแต่ละหมวดจะมีการทำแบบฝึกหัดในลักษณะเติมคำลงในช่องว่างที่กำหนดให้ หรือเป็นคำสั่งให้หาคำที่เป็นคำนาม คำคุณศัพท์ คำกริยา ที่อยู่ในบทอ่านที่กำหนด เพื่อช่วยทบทวนบทเรียนให้ผู้เรียนสามารถจำแนกลักษณะของคำหมวดต่าง ๆ ได้ เช่น บทที่ 94 เป็นการทำแบบฝึกหัดเรื่องคำนาม มีคำสั่งว่า ចូរកតាមក្នុងអត្ថបទរៀនអានអំពី «ទីផ្លាចិញ្ចឹមសត្វ» ដោយបញ្ជាក់ថាជាតាមសំគាល់ មនុស្ស សត្វ រុក្ខជាតិវិរុក្ខ។ “จงหาคำนามจากบทเรียนอ่านเรื่อง “สถานที่เลี้ยงสัตว์” โดยจำแนกเป็นคำเรียกคน สัตว์ พืช หรือสิ่งของ” เป็นต้น

5.1.3.2 การสอนประโยค

การสอนประโยคในหนังสือเรียนเล่มนี้เป็น การทบทวนเนื้อหาบทเรียนเกี่ยวกับประโยคบอกเล่า ประโยคคำสั่ง ประโยคคำถามและประโยคอุทาน ซึ่งเป็นบทเรียนที่เคยเรียนไปแล้วในหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 2 ภาคที่ 1 บทเรียนเรื่องเหล่านี้เป็นเพียงการแสดงคำจำกัดความเพื่ออธิบายหลักการใช้รูปประโยคแต่ละชนิดโดยไม่มีการทำแบบฝึกหัด

5.1.3.3 การสอนคำศัพท์

การสอนคำศัพท์ในบทเรียนคำศัพท์ของหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 2 ภาคที่ 2 จะสอดคล้องไปตามหัวข้อเรื่องหลัก คือการสอนคำศัพท์ในหัวข้อเรื่องหลัก “ทัศนียภาพ” ส่วนใหญ่เป็นคำศัพท์เกี่ยวกับการกล่าวถึงสภาพภูมิประเทศทั้งที่เป็นสถานที่ที่ตั้งอยู่ในเมือง ชนบท หรือในป่า เช่น บทที่ 89 ชื่อบทเรียนว่า មាតុភូមិ “ประเทศ” มีการสอนคำว่า មាតុភូមិ “ประเทศ”, សំបូរ “สมบูรณ์” และ កសាង “ก่อสร้าง” หรือบทที่ 99 ชื่อบทเรียนว่า ទីក្រុង “ในเมือง” มีการสอนคำว่า ទីក្រុង “ในเมือง”, អ៊ូអូ “จ้อแจ้” ទំនើប “ทันสมัย” และ ទៅមក “ไปมา” เป็นต้น

ส่วนการสอนคำศัพท์ในหัวข้อเรื่องหลัก “ประชาชน” ส่วนใหญ่เป็นคำศัพท์ที่ใช้บรรยายสภาพวิถีชีวิตและสิ่งแวดล้อมรอบตัวของประชาชน บ้าน หมู่บ้าน โรงงาน และกองทัพ เช่น บทที่ 129 ផ្ទះ “บ้าน” มีการสอนคำว่า ផ្ទះ “บ้าน”, ថ្មី “ใหม่” และ សង់ “สร้าง” หรือในบทที่ 159 ទីតាំងរោង “ที่ตั้งกองทัพ” มีการสอนคำว่า កងទ័ព “กองทัพ”, អាវុធ “อาวุธ”, មោះមុត “องอาจ, กล้าหาญ” และ ប្រយុត្ត “ต่อสู้” เป็นต้น

5.1.4 หนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 3

หนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 3 มีการกำหนดสาระการเรียนรู้ 5 ด้าน และแบ่งหัวข้อเรื่องหลักออกเป็น 4 เรื่อง คือ โรงเรียน (សាលារៀន) ครอบครัว (គ្រួសារ) ทัศนียภาพ (ទេសភាព) และประชาชน (ប្រជាជន) เนื้อหาด้านภาษาที่พบเป็นการสอนหลักภาษาเขมรในเรื่องหมวดคำ ประโยค คำศัพท์ และเครื่องหมายต่าง ๆ ดังนี้

5.1.4.1 การสอนเรื่องหมวดคำ

การสอนเกี่ยวกับหมวดคำในหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 3 เป็นการสอนประเภทย่อยของหมวดคำแต่ละหมวดที่เรียนไปแล้วในหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 2 ภาคที่ 2 โดยมีการทบทวนเนื้อหาบทเรียนเรื่องคำที่พบในหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 2 ภาคที่ 2 คือ คำนาม (នាម) คำคุณศัพท์ (គុណនាម) และคำกริยา (កិរិយាសព្ទ) ก่อน แล้วจึงสอนประเภทย่อยของหมวดคำต่าง ๆ ดังนี้

การสอนคำสาบานยนาม (នាមសាធារណ៍) เป็นการให้คำจำกัดความว่า **สาธาดรณาสย** คือ **สาธ** **สัฝฝง** **ณญะ** **ษณุสย** **สว** **รูกูชาติ** **จีก** **ร็อง** **จูเต** **ยิส** **อ์** **เตะ** ។ “คำสาบานยนามคือคำนามที่แสดงชื่อคน สัตว์ พืช สถานที่ทั่วไปอย่างไม่เฉพาะเจาะจง” และบทเรียนได้ให้ตัวอย่างคำสาบานยนามในภาษาเขมร เช่น គ្រូ “ครู”, សាលា “โรงเรียน” และ សំពៀត “กระเป่า” เป็นต้น

การสอนคำวิสาบานยนาม (នាមអសាធារណ៍) เป็นการให้คำจำกัดความว่า **สาธ** **หสาธาดรณาสย** คือ **สาธ** **สัฝฝง** **ณญะ** **ษณุสย** **สว** **รูกูชาติ** **ว** **จีก** **ร็อง** **เดาย** **อ์** **เตะ** **ยิส** **จูเต** ។ “คำวิสาบานยนามคือคำนามที่แสดงชื่อคน สัตว์ พืช หรือสถานที่อย่างเฉพาะเจาะจง” และบทเรียนได้ให้ตัวอย่างคำวิสาบานยนามในภาษาเขมร เช่น សុភាព “โษะเพียบ” และ កម្ពុជា “กัมพูชา” เป็นต้น

การสอนคำคุณศัพท์บอกลักษณะ (គុណនាមប្រក្រតិ) เป็นการให้คำจำกัดความว่า **คุณาสย** **บรูกูต** คือ **คุณาสย** **ฝฝง** **บรាប់** **ลกูณ** **ดษย** **ลภ** **ส** **สาธ** ។ “คำคุณศัพท์บอกลักษณะ คือคุณศัพท์ที่บอกลักษณะทั่วไปเพื่อขยายคำนาม” และบทเรียนได้ยกตัวอย่างการใช้คำคุณศัพท์บอกลักษณะในประโยคโดยมีการขีดเส้นใต้ที่คำคุณศัพท์บอกลักษณะ เช่น ប្អូនខ្ញុំមានសុខភាព**មាំមួន** ។ “น้องของฉันมีสุขภาพแข็งแรง” แสดงคำคุณศัพท์บอกลักษณะที่ปรากฏตามหลังนามวลีว่า **มាំมួន** “แข็งแรง ทนทาน มั่นคง” และ ជំរិះមានប្រមោយ**វែង** ។ “ข้างฝั่งวงยาว” แสดงคำคุณศัพท์บอกลักษณะว่า **វែង** “ยาว” เพื่อขยายลักษณะของวงข้าง เป็นต้น

การสอนคำคุณศัพท์เปรียบเทียบ (គុណនាមទំហៀប) เป็นการอธิบายข้อมูลเกี่ยวกับคำคุณศัพท์ที่ปรากฏต่อท้ายคำนามบอกลักษณะเพื่อเปรียบเทียบสิ่งใดสิ่งหนึ่ง อาทิ คำว่า ដូច “เหมือน, เมื่อเป็น”, ជាង “กว่า” และ ជាងគេ “มากกว่าใคร, ที่สุด”

การสอนคำคุณศัพท์ขยายคำหรือวลี (គុណនាមដាច់ខាត) เป็นการยกตัวอย่างคำว่า **ณาส** “มาก” ที่ปรากฏตามหลังคำคุณศัพท์อีกคำหนึ่งเพื่อบอกลักษณะที่มีมากขึ้นกว่าเดิม เช่น ប្រយោគ ថ្ងៃនេះ ធាតុអាកាស**ក្តៅ** **ស្អុះ** **ស្អាប់** **ណាស់** ។ “วันนี้อากาศร้อนอบอ้าวมาก” เป็นต้น

การสอนเรื่องคำกรรมกริยา (កិរិយាកម្ម) ซึ่งเป็นคำกริยาที่ต้องการกรรมหรือมีคำนามที่เป็นผู้ถูกกระทำมาต่อท้าย โดยมีการให้คำจำกัดความว่า **กิริยาคม** คือ **กิริยาสย** **ฝฝง** **ณญะ** **ษณุสย** **สว** **รูกูชาติ** **ยิส** **อ์** **เตะ** **ยิส** **จูเต** **ยิส** **จูเต** ។ “กรรมกริยาเป็นคำกริยาที่มีกรรมมาต่อท้าย” เช่น คำว่า ធ្វើ “ทำ”, បោស “กวาด”

บทที่ 110 ชื่อบทเรียนว่า สยุมภูฏิกุณฐี “สมบัติในน้ำ” เป็นบทเรียนคำศัพท์ที่อยู่ในหัวข้อเรื่องหลัก “ทัศนียภาพ” การสอนคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับการทำอาชีพประมง เช่นคำว่า การเสาะหา ฉีกสาก “การทำประมงน้ำจืด”, กุช “ปู”, สาก “สาหร่าย” เป็นต้น

นอกจากบทเรียนคำศัพท์ของหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 1 – 3 ดังที่กล่าวไปข้างต้น บทเรียนอ่านและบทเรียนอาชยานยังมีการแสดงคำศัพท์ยากที่นักเรียนควรรู้และมีการให้คำจำกัดความของคำศัพท์ในหัวข้อการอธิบายคำศัพท์ด้วย เช่น คำว่า บรู๊บรู๊กลีลา “เมืองประวัติศาสตร์” หมายถึงสถานที่ต่าง ๆ ในประเทศที่มีเรื่องราวมายาวนาน, บรู๊บรู๊กลีลา “ประธานรัฐ” หมายถึงผู้นำประเทศที่มาจากเลือกตั้งโดยประชาชน และคำว่า ษะเสาะเสาะ “เจตนาธรรม” หมายถึงการรับรู้ซึ่งอารมณ์ที่มากกระทบต่อจิตใจ เป็นต้น

ทั้งนี้ คำที่ปรากฏในบทเรียนจะมีความยากและซับซ้อนขึ้นตามลำดับชั้นเรียน เช่น มีการใช้คำเรียกวันเปิดภาคเรียนต่างกัน คือ หนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 1 – 2 ใช้คำว่า ไซ้ตูลู “วันเข้าเรียน” หนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 3 ใช้คำว่า บรู๊บรู๊กลีลา “วันเปิดเทอม” เป็นต้น นอกจากนี้ หนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 3 ยังมีการใช้คำยืมจากภาษาต่างประเทศ เช่น การใช้คำเรียกพ่อแม่ตามแบบบาลีสันสกฤตว่า บิลาธา “พ่อแม่” แทนการเรียกว่า ษีตูกุช “พ่อแม่” ที่พบมากในระดับชั้นปีที่ 1 – 2 หรือการใช้คำทับศัพท์ภาษาอังกฤษว่า ษีตูลู ที่มาจากคำว่า Meeting “การประชุม, ชุมนุม” เป็นต้น

5.2 สาระตามหัวข้อเรื่องหลัก

หัวข้อนี้เป็นการวิเคราะห์สาระตามหัวข้อเรื่องหลัก (บรู๊บรู๊กลีลา) ในบทเรียนของหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 1 – 3 ซึ่งเน้นพิจารณาจากสาระการเรียนรู้ที่เป็นบทอ่าน บทอาชยาน และเพลง¹⁴ โดยหัวข้อเรื่องหลักในที่นี้คือหัวข้อเรื่องที่มีการบรรยายละเอียดไว้ในบทเรียนและหน้าสารบัญของหนังสือเรียนชั้นปีที่ 2 จำนวน 4 เรื่อง คือ โรงเรียน (สาก) ครอบครัว (บรู๊บรู๊กลีลา) ทัศนียภาพ (ษะเสาะ) และประชาชน (บรู๊บรู๊กลีลา) แม้ว่าหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 1 และหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 3 ไม่มีการบรรยายละเอียดหัวข้อเรื่องหลัก แต่เมื่อพิจารณาจากชื่อบทเรียนและเนื้อหาบทเรียนพบที่มีความสอดคล้องกับหัวข้อเรื่องหลักข้างต้นทั้ง 4 เรื่อง และมีชื่อบทเรียนซ้ำหรือคล้ายคลึงกับชื่อบทเรียนที่ปรากฏในหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 2 หลายบท แสดงให้เห็นว่ามีการเน้นย้ำรายละเอียดต่าง ๆ ของหัวข้อเรื่องหลักแต่ละเรื่อง ซึ่งผู้วิจัยจะนำเสนอเฉพาะสาระที่ สำคัญที่พบในหนังสือเรียนทั้ง 4 เล่ม ดังนี้

¹⁴ เพลง (ษีตูลู) พบในหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 1

ក្នុងរបបថ្មី សាលាបឋមសិក្សាឃើងត្រូវបានរៀបចំកែលំអតាមប្រព័ន្ធអប់រំថ្មី។ តាំងពីក្នុង ក្រុងរហូតជនបទ ក្នុងបរិវេណសាលារៀននីមួយៗ មានអាគារធំទូលាយ ភ្លឺស្រលះ មានខ្យល់ អាកាសល្អ ហើយប្រកបដោយអនាម័យផង។ ក្នុងសួនកែវទីសាលា ផ្កាជាច្រើនរីកស្រស់បំព្រង ហើយបន្លែកំពុងលាស់ត្រូវយុទ្ធិល្អក៏។ អណ្តូងរឹស្រះទឹកបង្កើតជាទិដ្ឋភាពមួយគួរអោយស្រលាញ់។ រូបភាព ផ្ទាំងដែនទឹក រូបតំនាងវត្ថុប្រើប្រាស់ផ្សេងៗ មានតាំងនៅក្នុងបន្ទប់មួយដាច់ដោយឡែក។ សំភារៈឧបទេសនិងបណ្ណាល័យសំរួលការរៀនសូត្ររបស់សិស្សានុសិស្ស។ ការចូលរៀនក្នុងសាលា រៀនដែលមានរបៀបរៀនរយល្អយ៉ាងនេះនាំអោយឃើងខ្ញុំសប្បាយនឹងចង់រៀនសូត្រជានិច្ច។

កំណែ

In the new school, the primary school of our country is being prepared and renovated according to the new teaching system. All schools are built in the city and suburbs. The schools are large and bright. They have good air and clean environment. There are many trees and flowers in the schoolyard. The water is clean and fresh. The school buildings are beautiful and modern. The school has a library and a playground. The school is very clean and comfortable. The teachers are very kind and helpful. The students are very happy and motivated. They love to go to school and learn.

นอกจากนี้หนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 3 ยังเน้นย้ำความสำคัญของโรงเรียนในบทอาขยานที่ 40 เรื่อง สាលาภิเษก “โรงเรียน” ว่า

សាលាជាថ្នលបណ្តុះ កូនខ្មែរស្រីប្រុស អោយមានវិជ្ជាគ្រប់ប្រាណ។
អប់រំនិស្ស័យអោយបាន ជាជនចំនាន រស់នៅក្នុងសង្គមថ្មី។

កំណែ

โรงเรียนเป็นแหล่งบ่มเพาะ ปลูกเขมรหญิงชาย ให้มีวิชาการรอบด้าน
อบรมบ่มนิสัยให้ เป็นคนก้าวหน้า ดำเนินชีวิตในสังคมใหม่

จากบทอ่านข้างต้นจะเห็นได้ว่าการนำเสนอภาพเป็นลักษณะร่วมกันของโรงเรียนชั้นประถมศึกษาของกัมพูชา โดยในหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 1 เป็นการเล่าเรื่องอย่างย่อ ๆ ว่าโรงเรียนตั้งอยู่บนพื้นที่กว้างใหญ่ ภายในโรงเรียนมีอาคารและเสาธง ส่วนหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 2 มีการเพิ่มเติมข้อมูลในเนื้อหาที่แสดงถึงลักษณะของอาคารและทัศนียภาพโดยรอบในโรงเรียนเพื่อให้นักเรียนเห็นภาพที่ชัดเจนขึ้น ขณะที่หนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 3 มีการให้รายละเอียดเพิ่มเติมตั้งแต่การตั้งชื่อบทเรียนเพื่อให้นักเรียนซึมซับถึงเนื้อหาบทอ่านเพิ่มมากขึ้น โดยกล่าวถึงโรงเรียนอยู่ภายใต้ระบอบการปกครองใหม่ที่มีการพัฒนาระบบการศึกษาโดยจัดการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงภาพของโรงเรียนใหม่ให้มีความทันสมัย และมีอุปกรณ์ครบครัน อีกทั้งยัง

เน้นย้ำความสำคัญของโรงเรียนในฐานะที่เป็นแหล่งบ่มเพาะวิชาความรู้ต่าง ๆ ให้แก่เยาวชนกัมพูชา เพื่อที่จะได้เติบโตไปเป็นบุคคลที่มีคุณภาพในสังคมใหม่

สารัตถะร่วมในหัวข้อเรื่องหลัก “โรงเรียน” ที่มีการเน้นย้ำอีกประการหนึ่งคือการเคารพธงชาติ ข้อมูลจากหนังสือเรียนแสดงให้เห็นว่าในโรงเรียนจะมีการเข้าแถวเคารพเพลงชาติก่อนเข้าเรียน หนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 1 มีเนื้อร้องเพลงชาติ (ចាំរៀងគោរពទង់ជាតិ) อยู่ในบทสุดท้าย ซึ่งเป็นเพลงชาติที่ใช้ในสมัยสาธารณรัฐประชาชนกัมพูชา มีเนื้อหาสนับสนุนการปลดปล่อยและเน้นถึงการสละเลือดเนื้อเพื่อประเทศชาติ (ศานติ ភ័ក្តិកាំ, 2547) ดังนี้

១-ពលរដ្ឋកម្ពុជាជាកំលាំងប្តូរផ្តាច់	សច្ចាកំទេចអស់ពួកបច្ចាមិត្ត
តាំងចិត្តសាមគ្គីទើបមានមហិទ្ធិបូជី	ស៊ីបូរជីវិតបង្ហូរឈាមបូរយកដ៏យ។
២-កងទ័ពកម្ពុជាពុះពារក្លាហានសំរុក	ឧបសគ្គរាំងមុខឆ្លងកាត់សំរេចបាន
កំទេចខ្នងចង្រៃពូជសាមាស្យ	នាំសេរីផ្អែងផ្កាជួនប្រជាជន។
៣-វិរកម្ពុជបុត្រមោះមុតក្នុងសង្គ្រាម	ប្តេជ្ញាសង់ឈាមនឹងខ្នងសត្រូវ
ទង់ដ៏យប្រាសាទពណ៌ឈាមខ្ពស់សន្តោរ	នាំជាតិឈានទៅសាងសុខក្សេមក្សាន្ត។

คำแปล

១ - พลเมืองกัมพูชาเป็นกำลังในการเปลี่ยนแปลงเผด็จการ	ตั้งสัตย์กำจัดสิ้นพวกปัจจามิตร
ตั้งจิตสามัคคีจึงมีมหิทธิฤทธิ์	สู้แลกชีวิตหลังเลือดแลกเอาชัย ។
២ - กองทัพกัมพูชาเดือดลั่นกล้าหาญฟันฝ่า	อุปสรรคขวางหน้าข้ามได้สำเร็จ
กำจัดศัตรูพวกสามานย์	นำเสรีรุ่งเรืองมอบแต่ประชาชน
៣ - วีรชนกัมพูชามุ่งมั่นในสงคราม	ปฏิญาณสละเลือดสู้กับศัตรู
ธงชัยปราสาทสีเลือดสูงยิ่ง	นำชาติก้าวไปสร้างสุขเกษมสานต์ ។

หนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 2 ภาคที่ 1 ได้กล่าวถึงการเคารพธงชาติในบทอ่านที่ 21 เรื่อง **ពេលគោរពទង់ជាតិ “เวลาเคารพธงชาติ”** เพื่อแสดงขั้นตอนในการเคารพธงชาติก่อนเข้าชั้นเรียนว่า

ជួបបន្តិសញ្ញា។ សិស្សនុសិស្សនាំគ្នាមកតំរៀបជាជួរ ប្រុងប្រៀបគោរពទង់ជាតិ។ លោកគ្រូអ្នកគ្រូ¹⁵ សិស្សនុសិស្សឈរដោយស្ងប់ស្ងាត់និងប្រុងប្រយ័ត្ន។ ពេលនោះលោកនាយកសាលាបានលើកសរសើរសិស្សដែលរៀនពូកែ និងមានស្នាដៃ និងលើកពិភ័យសដែលត្រូវចៀសវាង។ បន្ទាប់មកកុមារឈានមុខពីនាក់ ចងកន្សែងក្រហមនៅក ដើរទៅបង្ហូតទង់ជាតិ។ ពេលបង្ហូត សិស្សទាំងអស់ចំរៀងជាតិ ភ្នែកសំលឹងមើលទង់ជាតិ ដែលបណ្តែតខ្លួនទៅលើហើយបក់វិចៗ។ សុះចប់ពិធី សិស្សដើរជាជួរទៅកាន់ថ្នាក់រៀនរៀងៗ ខ្លួន។

¹⁵ ภาษาเขมรใช้คำเรียกครูตามเพศโดยแยกเป็น **លោកគ្រូ “ครูผู้ชาย”** และ **អ្នកគ្រូ “ครูผู้หญิง”**

คำแปล

ระฆังส่งสัญญาณ นักเรียนพากันเตรียมตัวเข้าแถวเพื่อเคารพธงชาติ คุณครูและนักเรียนยืนอย่างสงบเสงี่ยมและเรียบร้อย เวลานั้นผู้อำนวยการโรงเรียนได้ยกย่อง ชื่นชมนักเรียนที่เรียนเก่ง มีฝีมือ และกล่าวถึงการทำความดีที่ควรหลีกเลี่ยง ต่อมา (ตัวแทน) นักเรียนสองคนผูกผ้าพันคอสีแดงก้าวออกมาข้างหน้าและเดินไปเชิญธงชาติ (ขึ้นสู่ยอดเสา) เวลาที่เชิญธงชาติ นักเรียนทุกคนร้องเพลงชาติ ตาจ้องมองที่ธงชาติที่กำลังขึ้นสู่ยอดเสาและโบกสะบัด เมื่อจบกิจกรรม นักเรียนเดินเป็นแถวเข้าชั้นเรียนทีละคน

หนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 3 กล่าวถึงธงชาติในบทอ่านที่ 12 เรื่อง ธงชาติเขมร “ธงชาติของเรา” เพื่อแสดงความเป็นมาและความหมายของสัญลักษณ์ต่าง ๆ บนธงชาติ ดังนี้

ថ្ងៃ 7 មករា 1979 ជាថ្ងៃប្រវត្តិសាស្ត្ររបស់ប្រជាជនកម្ពុជា។ ថ្ងៃនេះហើយដែលរបបប្រល័យពូជសាសន៍ត្រូវបានផ្តួលរំលំ។ ប្រទេសកម្ពុជាថ្មីគឺ «សាធារណរដ្ឋកម្ពុជា» ក៏បានចាប់កំនើតឡើង។ ប្រជាជនយើងបានជ្រើសយកទង់ជាតិថ្មី គំនាងប្រលឹងនិងប្រវត្តិសាស្ត្រជាតិ។ សព្វថ្ងៃ ទង់ជាតិនេះត្រូវបង្ហូរខ្ពស់ត្រដែត។ ទង់ជាតិពណ៌ក្រហមនោះជានិមិត្តរូបឈាមស្រស់របស់យុវជន កម្មករ កសិករនិងអ្នកស្នេហាជាតិដែលបានពលីជីវិត ដើម្បីរំដោះមាតុភូមិយើង។ ប្រសាទកំពូលប្រាំពណ៌មាសកាក់ផុសចេញពីផ្ទៃពណ៌ក្រហមខៀវគំនាងអរិយធម៌និងវប្បធម៌ខ្មែរក្នុងសម័យកាលរុងរឿង។ ទង់ជាតិនេះ រំលឹកស្នាដៃបុព្វបុរសនិងព្រលឹងអ្នកស្នេហាជាតិយើង។

คำแปล

วันที่ 7 มกราคม 1979 เป็นวันประวัติศาสตร์ของประชาชนกัมพูชา วันนี้เป็นวันที่ระบอบการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ถูกโค่นล้ม ประเทศกัมพูชาที่มีชื่อใหม่ว่า “สาธารณรัฐกัมพูชา” ได้ถือกำเนิดขึ้น ประชาชนของเราได้เปลี่ยนธงชาติใหม่เป็นตัวแทนขวัญและประวัติศาสตร์ ปัจจุบันนี้ ธงชาตินี้ถูกชักขึ้นสูงลิบลัว ธงชาติสีแดงปลั่งเป็นสัญลักษณ์แทนเลือดของเขาวชน กรรมกร กสิกร และคนที่รักชาติ ซึ่งได้พลีชีพเพื่อปลดแอกประเทศของเรา ปราสาทห้ายอดสีทองโดดเด่นพ้นจากพื้นสีแดง – น้ำเงินเป็นตัวแทนของอารยธรรมและวัฒนธรรมเขมรเมื่อครั้งเจริญรุ่งเรือง ธงชาตินี้เป็นสิ่งรำลึกถึงฝีมือการต่อสู้ของบรรพบุรุษและวิญญาณของคนที่ยรักชาติของเรา

เห็นได้ว่าการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการเคารพธงชาติในบทอ่านของหนังสือเรียนแต่ละระดับชั้นมีการเพิ่มรายละเอียดที่ซับซ้อนมากขึ้นตามลำดับชั้นเรียน โดยในหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 1 เป็นเพียงการสอนร้องเพลงชาติโดยแทรกเนื้อร้องไว้ในท้ายเล่ม บทอ่านในหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 2 ได้แสดงข้อมูลของการทำกิจกรรมหน้าเสาธงและการเคารพธงชาติของโรงเรียนในกัมพูชา เพื่อให้นักเรียนเข้าใจถึงขั้นตอนและตระหนักถึงการเข้าแถวหน้าเสาธงที่ควรเป็นไปอย่างมีระเบียบเรียบร้อย ส่วนหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 3 ได้เน้นย้ำให้ข้อมูลที่สะท้อนภาพความสำคัญและความหมายของสัญลักษณ์บนธงชาติ เพื่อให้นักเรียนตระหนักและเข้าใจถึงความเป็นชาติ

ประเด็นเรื่องธงชาติจะเห็นได้ว่าบทเรียนมีการกล่าวถึงลักษณะของธงชาติต่างกัน การที่หนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 1 – 2 บรรยายว่าธงชาติกัมพูชามีสีแดงรูปปราสาทนครวัดสีทอง ส่วนหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 3 บรรยายว่าธงชาติกัมพูชามีพื้นสีแดง – น้ำเงินและมีรูปปราสาทห้ายอดสีทองนั้น มีความสัมพันธ์กับช่วงเวลาในการจัดทำหนังสือเรียนแต่ละระดับชั้นและบริบททางสังคมของกัมพูชาขณะนั้น กล่าวคือ หนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 1 – 2 ได้รับอนุญาตให้ตีพิมพ์เผยแพร่ ค.ศ. 1987 โดยธงชาติที่ใช้ในขณะนั้นคือธงชาติกัมพูชาที่มีพื้นหลังสีแดงรูปปราสาทนครวัดสีทองที่เป็นการแสดงออกเชิงสัญลักษณ์แบบของลัทธิคอมมิวนิสต์ (Michael Falser, 2015: 227) ส่วนหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 3 ได้รับการอนุญาตให้ตีพิมพ์ ค.ศ. 1989 ซึ่งเป็นปีที่มีการปฏิรูปประเทศภายใต้การนำของเฮง สำริน โดยเปลี่ยนชื่อเป็น “รัฐกัมพูชา” และเปลี่ยนธงชาติกัมพูชาเป็นธงพื้นสีแดง – น้ำเงินและมีรูปปราสาทห้ายอดสีทอง การนำสีน้ำเงินซึ่งเป็นสัญลักษณ์แห่งเสรีภาพและราชวงศ์กัมพูชากลับมาใช้ เป็นความพยายามฟื้นฟูสถาบันกษัตริย์อีกครั้งหลังจากยกเลิกไปเมื่อสมเด็จพระนโรดม สีหนุเข้าร่วมกับแนวร่วมเขมรสามฝ่าย (อาณัติ อนันตภาค, 2558: 234-235)

1979 - 1989

1989 - 1993

ภาพที่ 38 ธงชาติสมัยสาธารณรัฐประชาชนกัมพูชา

(ที่มา : https://ca.wikipedia.org/wiki/República_Popular_de_Kamputxea)

สารัตถะสำคัญที่มีร่วมกันในหัวข้อเรื่องหลัก “โรงเรียน” อีกประการหนึ่งคือครู ซึ่งเป็นผู้มีความสำคัญในโรงเรียน หลังจากเหตุการณ์ฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ในการปกครองของกลุ่มเขมรแดงทำให้กัมพูชาสูญเสียประชากรไปจำนวนมาก เมื่อมีการฟื้นฟูระบบการศึกษาที่มีการรวบรวมกลุ่มคนที่มีความรู้ที่หลงเหลืออยู่มาเป็นครูสอนหนังสือ โดยหนังสือเรียนแต่ละระดับชั้นได้แสดงลักษณะทั่วไปของคุณครูในโรงเรียนแบบเดียวกันคือมีความใจดี เป็นมิตร และขยันอดทนในการสอนหนังสือ และมักจะมีใบหน้ายิ้มแย้มให้แก่ นักเรียนเสมอ ทำให้เกิดความอยากมาเรียนหนังสือ

ดังเช่นในหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 1 กล่าวถึงครูในบทอ่านที่ 144 เรื่อง คุ้ง ฐากู ฌ็อง “ในชั้นเรียนของเรา” ว่า คุ้ครูบรู๊ญฌ็อง ฌ็อง ฌ็อง ฌ็อง ฌ็อง “คุณครูสอนเราด้วยใบหน้ายิ้มแย้ม” หนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 2 มีบทอ่านที่ 2 เรื่อง คุ้ครูฌ็อง “คุณครูคนใหม่ของเรา” ที่ให้ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับวัยของคุณครูและลักษณะนิสัยตั้งใจความว่า

5.2.2 ครอบครั

สารัตถะในบทเรียนที่มีหัวข้อเรื่องหลัก “ครอบครั” ในหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 1 – 3 เป็นการกล่าวถึงเรื่องราวของสมาชิกในครอบครัและเครือญาติ สะท้อนภาพครอบครัในสังคม กัมพูชาที่เป็นครอบครัขนาดใหญ่ ประกอบไปด้วย พ่อ แม่ ลูก และเครือญาติทั้งปู่ ย่า ตา ยาย น้า อา ป้าและลุง ดังเช่นข้อบเรียนว่า គ្រួសារខ្ញុំ “ครอบครัของฉัน” ซึ่งพบอยู่ในหนังสือเรียนทุกระดับชั้น

บทอ่านที่ 105 เรื่อง គ្រួសារកុមារទោណខ្លះ? “ครอบครัของเด็กน้อยไปไหนบ้าง?” ของหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 1 กล่าวถึงสมาชิกในครอบครัในตอนหนึ่งว่า ពួកទៅធ្វើការនៅ រោងចក្រ។ ម៉ែក៏ទៅធ្វើការដែរ។ បងស្រីទៅរៀន។ ព្រឹកនេះ កុមារនៅផ្ទះ។ “พ่อไปทำงานที่โรงงาน แม่ก็ไปทำงานเช่นกัน พี่สาวไปเรียน เข้าวันนี้ เด็กน้อยอยู่บ้าน” แสดงถึงหน้าที่ของคนในครอบครั โดยพ่อแม่ไปทำงานนอกบ้าน ส่วนพี่สาวซึ่งน่าจะอยู่ในวัยเรียนจึงต้องไปเรียนหนังสือ นอกจากนี้บทอ่านที่ 150 เรื่อง គ្រួសារខ្ញុំ “ครอบครัของฉัน” ได้ให้รายละเอียดเกี่ยวกับสมาชิกในครอบครัเพิ่มเติมว่า

គ្រួសារខ្ញុំមានមនុស្សប្រាំគឺ ៖ ពួក ម៉ែ បងស្រី បងប្រុស និងខ្ញុំ។ ឪពុកខ្ញុំជាកម្មកររោងចក្រ។ ម្តាយខ្ញុំជាកសិករ។ បងស្រីខ្ញុំអាយុដប់ពីរឆ្នាំ រៀនថ្នាក់ទី ៧។ បងប្រុសខ្ញុំអាយុដប់ឆ្នាំ រៀនថ្នាក់ទី ៥។ ខ្ញុំជាកូនពេទ្យប្រាំមួយឆ្នាំ រៀនថ្នាក់ទី ១។ គ្រួសារខ្ញុំ ខំធ្វើការ ខំរៀន និងមានទំនាក់ទំនងល្អ ជាមួយញាតិមិត្តជិតខាង។

คำแปล

ครอบครัของฉันมีสมาชิก 5 คน คือ พ่อ แม่ พี่สาว พี่ชายและฉัน พ่อของฉันเป็นกรรมกรใน โรงงาน แม่ของฉันเป็นเกษตรกร พี่สาวของฉันอายุ 12 ปี เรียนอยู่ชั้นปีที่ 7 พี่ชายของฉันอายุ 10 ปี เรียนอยู่ชั้นปีที่ 5 ฉันเป็นลูกคนสุดท้องอายุ 6 ปี เรียนอยู่ชั้นปีที่ 1 ครอบครัของฉันขยันทำงาน ขยันเรียน และมีความสัมพันธ์อันดีกับญาติมิตรรอบข้าง

บทอ่านที่ 41 เรื่อง គ្រួសារខ្ញុំ “ครอบครัของฉัน” ในหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 2 ภาคที่ 1 กล่าวถึงลักษณะของครอบครัวกัมพูชาเช่นเดียวกันว่า

ថ្ងៃអាទិត្យ គ្រួសារខ្ញុំជួបជុំគ្នា។ ឪពុកខ្ញុំជាកម្មកររោងចក្រ។ គាត់មានអាយុសែសិបប្រាំឆ្នាំហើយ។ ម្តាយខ្ញុំជាអ្នកគ្រូបង្រៀន។ គាត់មានអាយុតិចជាងឪពុកខ្ញុំប្រាំឆ្នាំ។ លោកតាលោកយាយខាងម្តាយខ្ញុំនៅរស់នៅឡើយ។ តែលោកជបន្តិចហើយ។ យើងជាចៅស្រណាញ់ហើយគោរពលោកណាស់។ ខ្ញុំមានបងប្រុសម្នាក់និងប្អូនស្រីម្នាក់។ យើងជាសិស្សទាំងអស់គ្នា។ រាល់ថ្ងៃអាទិត្យនិងថ្ងៃឈប់សំរាក យើងជួយធ្វើការពួកម៉ែយើង។

คำแปล

วันนี้วันอาทิตย์ ครอบครัวของฉันอยู่กันพร้อมหน้า

พ่อของฉันเป็นกรรมกรในโรงงาน ท่านมีอายุ 45 ปีแล้ว แม่ของฉันเป็นครู ท่านมีอายุน้อยกว่าพ่อ 5 ปี คุณตาคุณยายของฉันยังมีชีวิตอยู่ทั้งคู่แต่ท่านเริ่มแก่แล้ว เราเป็นหลานที่รักและเคารพท่านมาก ฉันมีพี่ชาย 1 คน น้องสาว 1 คน พวกเราทุกคนยังเป็นนักเรียน

ทุกวันอาทิตย์และวันหยุด เราช่วยพ่อแม่ทำงาน

ส่วนในหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 3 มีการกล่าวถึงสมาชิกครอบครัวในบทเรียนคำศัพท์ที่ 46 เรื่อง គ្រួសារ “ในครอบครัว” และบทที่ 118 เรื่อง សមាជិកគ្រួសារ “สมาชิกในครอบครัว” ซึ่งแสดงตัวอย่างคำศัพท์สมาชิกครอบครัว เช่น ម្តាយ រឺ មាតា “แม่หรือมารดา”, បង “พี่”, អី “ลุง”, ដីដួន “ย่า, ยาย” และ ដីតា “ปู่, ตา”¹⁶ เป็นต้น

ทั้งนี้ บทอ่านข้างต้นแสดงให้เห็นว่าสารัตถะในหัวข้อเรื่องหลัก “ครอบครัว” มีการกล่าวถึงสภาพครอบครัวของคนเขมรที่มีลักษณะเป็นครอบครัวใหญ่หรือครอบครัวขยายที่ประกอบด้วยสมาชิกหลายช่วงอายุ โดยในหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 1 ได้ให้ข้อมูลถึงสมาชิกครอบครัวที่มีเพียงพ่อแม่ลูกและกล่าวถึงความสัมพันธ์กันญาติมิตรในภาพรวม ส่วนหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 2 ได้กล่าวถึงสมาชิกครอบครัวคนอื่น ๆ คือตาและยาย และระบุรายละเอียดเพิ่มเติมด้านการประกอบอาชีพของคนในครอบครัว คือการให้ภาพอาชีพของพ่อที่ทำงานนอกบ้านโดยเฉพาะการไปเป็นกรรมกรในโรงงานและยังแสดงให้เห็นว่าเด็กสมัยนั้นได้รับการศึกษาในโรงเรียน

นอกจากนี้ สารัตถะในหัวข้อเรื่องหลัก “ครอบครัว” ยังให้ความสำคัญด้านความอบอุ่นของครอบครัว เนื่องจากเป็นสถาบันพื้นฐานที่สำคัญและเป็นแหล่งบ่มเพาะคนให้เป็นไปตามที่สังคมต้องการ หนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรในแต่ละระดับชั้นได้นำเสนอเนื้อหาด้านความสัมพันธ์ของบุคคลในครอบครัวหรือกลุ่มเครือญาติของกัมพูชาหลายเรื่องที่แสดงให้เห็นว่านอกจากพ่อแม่พี่น้องแล้ว ปู่ย่าตายายซึ่งเป็นสมาชิกผู้อาวุโสในครอบครัวมักมีบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูหลาน ดังเช่นที่ปรากฏในหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรบทที่ 134 ซึ่งเป็นบทเพลงชื่อว่า ដីដួនចំពេចៅ “ยายกล่อมหลาน” ที่กล่าวถึงยายช่วยเลี้ยงหลานแทนพ่อแม่ที่ต้องออกไปทำงานนอกบ้านดังนี้

ចៅអើយដេកទៅ

ទំរាំបាយដំ

ដីដួននិងចៅ

ចៅអើយកុំដំ

ហូបហើយដើរលេង។

និត្យនៅតែដួះ

¹⁶ คำว่า ដីតា และ ដីដួន ในภาษาเขมรสามารถแปลความหมายได้สองแบบ คือ ปู่หรือตา และย่าหรือยาย เพื่อความสะดวกในงานวิจัยนี้จะใช้คำว่า “ตา” แทนความหมายของคำว่า ដីតា และ “ยาย” แทนความหมายของคำว่า ដីដួន

ម៉ែនាងនឿយណាស់	ដកហើយស្ទូងផង។
ទាំងជើងទាំងដៃ	ទាំងមាត់ស្រែកកង
ស្ទូរស្ទូរពង	បង្កើលចាបពូក។

คำแปล

หลานเอ๋ยนอนเสียวเถอะ	หลาน (สุดท้อง) เอื่อยย៉าร้องไห้
จนกระทั่งขำวสุก	กินแล้วค่อยเดินเล่น
ยายและหลาน	มักอยู่ที่บ้าน
แม่ (ของหลาน) เหนื่อยนัก	ถอน (กล้า) แล้วดำ (นา) ด้วย
ทั้งขาทั้งมือ	ทั้งปากร้องตะโกน
น้ำเสียงกึกก้อง	(ทำให้) นกกระจาบทื่นตกใจ

หนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 2 ภาคที่ 1 มีบทอาขยานที่ 68 เรื่อง ជីដូនបំពេចៅ “ยายกล่อมหลาน”

គេងទៅៗ ពៅកុំយំ	ភ្នាក់ឡើងញ៉ានំអោយផ្អែតណា
ពុកម៉ែមិននៅទៅធ្វើការ	លុះល្ងាចកាលណារិលត្រលប់។
ឥលូវជីដូនច្រៀងបំពេ	ចៅកុំគ្មាន់គេរគេងអោយស្តប់
ជីដូនថ្នាក់ថ្នមចៅសំនព្វ	ធំឡើងរៀនសព្វមុខវិជ្ជា។

คำแปล

นอน ។ เถอะ หลาน (สุดท้อง) อยาร้องไห้	เมื่อตื่นกินขนมให้อิ่มเกิดหนา
พ่อแม่ไม่อยู่ไปทำงาน	ตอนเย็นย่ำถึงจะกลับมา
เวลานี้ยายร้องเพลงกล่อม	หลานอย่าครุ่นคิดนอนให้เต็มอิม
ยายทะนุถนอมหลานรัก	เมื่อเติบโตใหญ่เรียนรู้ทุกวิชา

บทอาขยานทั้งสองบทข้างต้นกล่าวถึงลักษณะความสัมพันธ์ในครอบครัวที่ยายเป็นผู้เลี้ยงดูหลานที่ยังเล็ก ในขณะที่พ่อกับแม่ของเด็กที่ต้องออกไปทำงานอย่างหนักเพื่อหาเลี้ยงชีพ ถึงแม้ไม่มีการระบุถึงการทำงานของพ่อแม่ในสมัยนั้นอย่างชัดเจนแต่จากลักษณะงานที่ปรากฏในบทอาขยานที่ 134 ทำให้เห็นถึงการทำนา ทั้งนี้หนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 2 ให้อรรถาธิบายเพิ่มเติมที่แสดงถึงความรักและความเอาใจใส่ของยายที่มีต่อหลานที่เฝ้าทะนุถนอมเลี้ยงดูเป็นอย่างดี

นอกจากนี้ยังมีการนำเสนอความสัมพันธ์ของสมาชิกอาวุโสและลูกหลานในหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 2 - 3 ที่มักอยู่ในรูปการทำกิจกรรมร่วมกันเช่น การร้องเพลงกล่อมและการเล่านิทาน ดังเช่นในบทอาขยานที่ 61 เรื่อง ជីដូនខ្ញុំ “ยายของฉัน” ของหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 2 ภาคที่ 1

นอกจากนี้บทอ่านหลายบทได้กล่าวถึงวิถีชีวิตของครอบครัวชาวเขมรที่อยู่ในสังคมเกษตรกรรม เช่น บทอ่านที่ 79 เรื่อง ពុកម៉ែដំអ្វីខ្លះ? “พ่อแม่ปลูกอะไรบ้าง?” ของหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 1 ที่กล่าวถึงพืชหลายชนิดที่พ่อแม่ปลูกไว้ในสวน อาทิ กล้วย ฝรั่ง แตงกวา หนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 2 ภาคที่ 1 กล่าวถึงการทำสวนผักไว้ที่บ้านเพื่อบริโภคเช่นกันในบทอ่านที่ 43 เรื่อง សួនបន្លែត្រួសារយើង “สวนผักของครอบครัวฉัน” ตอนหนึ่งว่า រាល់ឆ្នាំ ដោយសារផ្ទៃដីដូចនេះ ម៉ែយើងសន្សំសំចៃបានច្រើន ដោយមិនចាំបាច់ទៅទិញបន្លែផ្សេងៗ “ทุก ๆ ปี ด้วยพื้นดินนี้แม่ของเราเก็บอ้อมได้มาก เพราะไม่จำเป็นต้องไปซื้อผักที่ตลาด” และบทอาขยานที่ 48 เรื่อง ម្ហូបដ៏ឆ្ងាញ់ “อาหารอร่อย” ดังเนื้อเรื่องว่า

ក្នុងសួនបន្លែខាងក្រោយផ្ទះ
ត្រណាចននោះផ្ទៃស្តុកស្តុះ
ពេលបាយម្ហូបឱជារស
បន្លែអន្ទក់យើងពេញក្តី

ស្តែក្តោបដីម្រះដុះល្អល្អ
បន្លែច្រើនណាស់ពុកម៉ែដាំ។
ក្តិនធូយឥតមោះជាប្រចាំ
ម៉ែយើងចំនាំបេះក្នុងសួន។

คำแปล

ในสวนผักข้างหลังบ้าน
ผักเขียวบวบออกผลดก
เมื่อ (ทำเป็น) อาหารรสอร่อย
ผักลวกจิ้มหนึ่งจาน

กะหล่ำปลีผักขิมระงอกงาม
ผักมากมายที่พ่อแม่ปลูก
กลิ่นหอมไม่มีผิดเป็นประจำ
(ที่) แม่ของเราเก็บมาจากสวน

กล่าวโดยสรุปได้ว่าสาระสำคัญในหัวข้อเรื่องหลัก “ครอบครัว” แสดงถึงภาพวิถีชีวิตและลักษณะของครอบครัวชาวกัมพูชาที่เป็นครอบครัวขยาย ภายในครอบครัวประกอบด้วยสมาชิกหลายช่วงอายุ อาศัยอยู่รวมกันหรือมีบ้านอยู่ใกล้กัน เนื่องจากการดำรงชีวิตที่เป็นสังคมการเกษตรแบบเก่าที่ต้องอาศัยแรงงานจากคนครอบครัว ซึ่งมีอาชีพทำเกษตรกรรมโดยเน้นการทำนาและการปลูกพืชผักสวนครัวไว้บริโภคเองในครัวเรือน

5.2.3 ทัศนียภาพ

สาระสำคัญในหัวข้อเรื่องหลัก “ทัศนียภาพ” ของหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 1 – 3 เป็นการให้ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับสภาพภูมิศาสตร์ของกัมพูชา โดยเน้นย้ำถึงความอุดมสมบูรณ์ด้านทรัพยากรทางธรรมชาติที่ประกอบด้วยแม่น้ำ ทะเล ภูเขา ป่าไม้ และกล่าวถึงความงดงามของมรดกทางวัฒนธรรม คือปราสาทโบราณที่แสดงถึงอารยธรรมตั้งแต่อดีต

หนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 1 บทที่ 153 เรื่อง កម្ពុជា ល្អស្រស់អស្ចារ្យ “กัมพูชา
งดงามน่าอัศจรรย์” ซึ่งเป็นบทเพลงที่ร้องตามทำนองเพลง ឱ! ផ្ទៃស្រុកខ្មែរ “โอ้! แผ่นดินเขมร”
ได้กล่าวถึงความอุดมสมบูรณ์ของกัมพูชา ดังนี้

១-ឱ! ផ្ទៃស្រុកខ្មែរ	ថ្ងៃខែត្រីថ្នា
ល្អស្រស់អស្ចារ្យ	ចំការស្រែស្រូវ។
២-ព្រៃភ្នំប្រាសាទ	រាជស្ថាពរពេកគួរ
ទន្លេសមុទ្រផ្លូវ	យើងត្រូវការពារ។
៣-កសាងក្លាខ្លាំង	ឈ្នះខ្មាំងគ្រប់គ្រា
សំបូរមហិមា	រុងរឿងអស្ចារ្យ។

คำแปล

โอ้แผ่นดินเขมร	(ทุก) วันเดือนแจ่มใส
งดงามอัศจรรย์	สวนทุ่งนาข้าว
ป่าเขาปราสาท	ท้องทุ่งดงม่นักหนา
แม่น้ำทะเลถนน	เราต้องปกป้องรักษา
สร้างความกล้าหาญ	ชนะศัตรูทุกครา
สมบูรณ์มหิมา	รุ่งเรืองอัศจรรย์

บทเพลงข้างต้นเป็นการแสดงภาพว่าประเทศกัมพูชาเป็นประเทศที่มีทัศนียภาพงดงาม
มีความอุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรต่าง ๆ ทางธรรมชาติ ซึ่งเป็นสิ่งที่น่าภาคภูมิใจและควรช่วยกันดูแล
รักษา ทั้งนี้การนำบทเพลงมาใช้ในการสอนช่วยสร้างความสนุกสนานในการเรียนรู้ของนักเรียนและ
สามารถช่วยให้นักเรียนเข้าใจหรือจดจำเนื้อหาได้ง่าย

บทอ่านที่ 81 เรื่อง មាតុភូមិយើង “ประเทศของเรา” ในหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 2
ภาคที่ 2 กล่าวทรัพยากรทางธรรมชาติของกัมพูชาโดยเป็นการให้ความรู้เกี่ยวกับสภาพทั่วไปของภูมิภาค
ประเทศดังนี้

ស្ទើរតែគ្រប់កន្លែង មាតុភូមិយើងមានសម្បត្តិធម្មជាតិល្អៗ ជាច្រើន។ នៅកណ្តាលមាតុភូមិ
ទន្លេសាបផ្តល់ត្រីគ្រប់ប្រភេទ។ ទន្លេមេគង្គហូរកាត់ពីជើងទៅត្បូង ហើយបែកជាបួននៅរាជធានី
ភ្នំពេញ។ នៅតាមដងទន្លេមេគង្គនិងទន្លេនាង ជំនាំច្រើនមុខដុះខៀវស្រងាត់។ នៅព្រំប្រទល់ភាគ
ខាងជើង ភ្នំដងរែកជាកំពែងការពារមាតុភូមិ។ នៅតាមភូមិភាគឦសានមានសមុទ្រទន្លេ បឹងបូ ភ្នំតូច
ធំ ដើមត្នោត រ៉ែផ្សេងៗ ត្បូង ព្រៃឈើល្អៗ និងសត្វគ្រប់ប្រភេទ។ ពិសេសមាតុភូមិយើងមានប្រសាទ
អង្គរវត្តល្អអស្ចារ្យ ហើយល្បីល្បាញលើសកលលោក។ យើងស្រឡាញ់មាតុភូមិយើងណាស់
ព្រោះសំបូរសម្បត្តិធម្មជាតិនិងល្អស្រស់បំព្រង។

คำแปล

แทบจะทุกแห่งในประเทศของเราที่มีสมบัติทางธรรมชาติที่สวยงามจำนวนมาก ในพื้นที่ภาคกลางของประเทศ โตนเลสาบเป็นแหล่งของปลาทุกชนิด แม่น้ำโขงไหลตัดผ่าน (ประเทศ) เหนือจรดใต้ แล้วแบ่งสาขาออกเป็นแม่น้ำ 4 สายที่กรุงพนมเปญ ตามริมแม่น้ำโขงและแม่น้ำต่าง ๆ พืชพันธุ์หลายชนิดงอกงามเขียวชอุ่ม ในพื้นที่พรมแดนทางภาคเหนือ (มี) เขาพนมดงรักเป็นกำแพงป้องกันประเทศ ส่วนตามพื้นที่ภาคอื่น ๆ มีทะเล แม่น้ำ บึง ภูเขาน้อยใหญ่ ต้นตาล แร่ถ่านหิน เพชรพลอย ป่าไม้ หนาแน่น และสัตว์ทุกชนิด ที่พิเศษคือประเทศของเรามีปราสาทนครวัดที่สวยงามน่าอัศจรรย์ และมีชื่อเสียงโด่งดังไปทั่วโลก เรายังรักประเทศของเรามาก เพราะอุดมสมบูรณ์ด้วยสมบัติทางธรรมชาติและมีความสวยงาม

บทอาขยานที่ 109 เรื่อง สัมมัตติธมฺมาตีกัมมุตฺตา “สมบัติทางธรรมชาติของกัมพูชา” ในหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 3 กล่าวถึงความอุดมสมบูรณ์ของกัมพูชาเช่นกันว่า

ទឹកដីកម្ពុជា	ទីនានាសែនសំបូរ
ទន្លេស្ទឹងបឹងអូរ	ព្រៃសាគរឈើត្បូងវៃ
រាបស្រែច្បារចំការ	ផ្តល់ផលរៀងរាល់ខែ
ដូចនេះយើងត្រូវតែ	នាំគ្នាថែនឹងការពារ។

คำแปล

ដីແຜ່ນດິນកម្ពុជា	ພື້ນທີ່ນານາແສນສມບູຣນ
ແມ່ນ້ຳគອງປິງ	ທ້ອງທະເລປ່າໄມ້ຄ່ານືນ
ທຸ່ງນາ ສວນ (ແລະ) ໄຮ່	ໃຫ້ຜລຸດຜົນທຸກ ໆ ເດືອນ
ດັ່ງນັ້ນເຮົາຈິ່ງຕ້ອງ	ຮ່ວມມື່ອກັນຮັກສາແລະປົກປ້ອງ

หนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 2 – 3 ยังเน้นย้ำความสำคัญของความอุดมสมบูรณ์และให้ข้อมูลด้านทรัพยากรทางธรรมชาติในกัมพูชาเพิ่มเติม ดังเช่นเนื้อหาที่เกี่ยวกับทรัพยากรทางน้ำถูกนำมาสอนในหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรทั้งสองระดับชั้น คือแม่น้ำโขงซึ่งเป็นแหล่งน้ำที่สำคัญต่อการดำรงชีวิตชาวกัมพูชาที่ส่วนใหญ่มีการประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรมและทำการประมง ดังบทอาขยานที่ 101 เรื่อง ទន្លេមេគង្គ “แม่น้ำโขง” ในหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 2 ภาคที่ 2 ได้อธิบายข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับแม่น้ำโขงว่า

ទន្លេមេគង្គគឺជាទន្លេមួយធំជាងគេនៅកម្ពុជានិងនៅតំបន់អាស៊ីអាគ្នេយ៍។ ទន្លេមេគង្គជាចំនងមិត្តភាពធម្មជាតិនៃប្រទេសទាំងបីនៅឥណ្ឌូចិន ៖ កម្ពុជា វៀតណាម ឡាវ។ រាល់ឆ្នាំទឹកហូរនាំដីល្បាប់ដ៏មានជីជាតិ មកស្រោចស្រពតាមបណ្តោយមាត់ទន្លេ។ ដំនាំដែលបិតនៅតាមដងទន្លេនេះ

เป็นการให้ข้อมูลที่ เป็นภาพรวมทั้งหมดและมีการสอนด้วยบทเพลงซึ่งเหมาะสมกับช่วงวัยของผู้เรียนที่ ยังเป็นเด็กประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 ส่วนเนื้อหาที่ปรากฏหนังสือเรียนชั้นปีที่ 2 - 3 เป็นการให้ รายละเอียดที่ชัดเจนของทรัพยากรทางธรรมชาติต่าง ๆ เป็นบทอ่านแบบสั้น ๆ หรือบทอาขยานที่ สามารถท่องจำได้ง่าย

สาระสำคัญในหัวข้อเรื่องหลัก “ทัศนียภาพ” ด้านวัฒนธรรมของกัมพูชา มีการแสดงถึง ความยิ่งใหญ่ของอารยธรรมโบราณ ดังในบทเรียนที่ใช้หัวข้อคล้ายกันคือ ปรากฏาณ “ปราสาท โบราณ” มีเนื้อหาที่นำเสนอภาพประเทศกัมพูชาที่มีปราสาทหินโบราณมากมายและมีชื่อเสียงโด่งดัง สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวจากทั่วทุกมุมโลก โดยปราสาทหินเหล่านี้เป็นมรดกของบรรพบุรุษและ สะท้อนถึงความรุ่งเรืองของกัมพูชาในอดีต

บทอ่านที่ 92 เรื่อง ปรากฏาณ “ปราสาทโบราณ” ในหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 2 ภาคที่ 2 ได้ยกตัวอย่างปราสาทโบราณที่สำคัญคือปราสาทนครวัด โดยกล่าวถึงความเป็นสัญลักษณ์ แห่งความรุ่งเรืองของกัมพูชาในอดีตว่า

នៅកម្ពុជា ដួនតាយើងបានកសាងប្រាសាទសិលាជាច្រើន។ ក្នុងបណ្តាប្រាសាទទាំងនោះ អង្គរវត្តបានទាក់ទាញទេសចរពិភពលោកអោយមកទស្សនាហើយកោតសរសើរគ្រប់ៗគ្នា។ អង្គរវត្តមានក្បាច់រចនាស្នូរវិចិត្រក្រៃលែង។ សព្វថ្ងៃ ប្រាសាទនេះនៅបង្ហាញរូបរាងសង្ហាដដែល។ អង្គរវត្តជាអច្ឆរិយវត្ថុទីប្រាំពីរក្នុងពិភពលោក។ ទង់ជាតិរបស់ប្រាសាទអង្គរវត្ត ជានិមិត្តរូបនាសម័យ កាលដ៏រុងរឿងរបស់ប្រជាជនយើង។

คำแปล

ในกัมพูชา บรรพบุรุษของเราได้สร้างปราสาทหินจำนวนมาก ในบรรดาปราสาทเหล่านั้น ปราสาทนครวัดดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวทุกคนทั่วโลกให้มาเที่ยวและชื่นชม ปราสาทนครวัด ประดับลวดลายที่วิจิตรงดงามมาก ปัจจุบันนี้ ปราสาทแห่งนี้ยังมีความสวยงามเช่นเดิม ปราสาทนคร วัดเป็นสิ่งมหัศจรรย์ลำดับที่ 7 ของโลก ธงชาติรูปปราสาทนครวัด เป็นเครื่องแสดงถึงช่วงเวลา ที่เจริญรุ่งเรืองของประชาชนของเรา

ส่วนบทอ่านที่ 118 เรื่อง สัมผัสปรากฏาณខ្មែរ “ความงดงามของปราสาทโบราณของ เขมร” ของหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 3 กล่าวถึงทัศนียภาพที่สะท้อนความยิ่งใหญ่ของ ปราสาทโบราณในภาพรวม ดังนี้

នៅលើទឹកដីនៃដីកម្ពុជា មានសល់ប្រាសាទសិលាជាច្រើន។ ប្រាសាទទាំងនោះបិតនៅក្នុង ខែត្តមួយចំនួនដូចជា ៖ សៀមរាប កំពង់ចាម តាកែវ។ ប្រាសាទទាំងនេះ ខ្លះបាក់បែកទ្រុឌទ្រោម ខ្លះទៀតនៅមានរូបរាងល្អនៅឡើយ។ ប្រាសាទដែលនៅសេសសល់មានកូនក្បាត់រចនាភ្នាក់ភ្ជាប់លើ ផ្ទាំងថ្ម។ ក្បាច់រចនានេះមានសភាពស្រស់ញញឹមរស់រវើក។ នេះបញ្ជាក់អោយឃើញថា កាលសម័យ មុននោះ ប្រជាពលករកម្ពុជាមានទេពកោសល្យខាងសិល្បៈ គំនិតច្នៃប្រសប់កំរកតួប្រដូចបាន។

สนามบินแห่งนี้ช่วยอำนวยความสะดวกสบายในการติดต่อสื่อสารระหว่างประชาชนของเราและประเทศที่เป็นมิตร

การคมนาคมทางทะเลที่ปรากฏหนังสือเรียนทั้งสองระดับชั้นมีการยกตัวอย่างเมืองท่าที่สำคัญคือกัมพูชา (กรุงพระสีหนุ) โดยบทอ่านที่ 91 เรื่อง สัมผัสกับฝั่งฝั่งทะเล “ความมั่งคั่งของท่าเรือกัมพูชา” ในหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 2 ภาคที่ 2 เป็นการกล่าวถึงความมั่งคั่งและทัศนียภาพของท่าเรือกัมพูชาดังนี้

ពេលល្ងាច បើយើងបានទៅលេងឆ្នេរខ្សាច់កំពង់សោម យើងនិងឃើញទេសភាពដ៏ត្រកាលគួរអោយគយគន់។ ខ្យល់ជំនោរមករំភើប។ ផ្ទៃទឹកប្រៃពណ៌ទៅជាខៀវខ្ចី។ លក់ធំៗ ហាក់ដូចចល់រាប់ម៉ឺនរត់មកបោកខ្លួននិងឆ្នេរខ្សាច់ស។ សត្វរំពេចហើរលូតលែងប្រះទឹក។ គេលើសួរសំលេងនាវាលាន់ក្រលួចលំហែហា។ នាវាទាំងនោះសុទ្ធតែមានចងទង់ជាតិប្រទេសខ្លួន។ ឯនាយ កោះជាច្រើនប្រៀបបាននិងកប៉ាល់ធំៗ កៀងកណ្តាលសមុទ្រ។ ពេលយប់មកដល់ សើនមួយខ្ពស់អោយសញ្ញាភ្លើងខៀវ ក្រហម វិលចុះឡើងដល់នាវាទាំងឡាយដែលត្រូវចូលចត។ ទេសភាពកំពង់ផែកំពង់សោមផ្តល់សោភណភាពល្អក្រៃលែង។

คำแปล

ตอนเย็น หากเราได้ไปเที่ยวที่หาดทรายกัมพูชา เราจะเห็นทัศนียภาพที่ตระการตาน่าจับตามอง สายลมพัดโบก ผืนน้ำเปลี่ยนเป็นสีเขียว มีคลื่นใหญ่คล้ายกับงูนั้นหมื่นตัวซัดเข้าฝั่งชายหาดสีขาว นกนางนวลบินรืออยู่เหนือผิวน้ำ เขาได้ยินเสียงเรือดังกึกก้องทั่วท้องฟ้า เรือเหล่านั้นล้วนแต่ผูกธงชาติประเทศของตน ฝั่งโน้นเกาะมากมายเปรียบได้กับเรือใหญ่ลอยอยู่กลางทะเล เมื่อถึงตอนกลางคืน ประภาคารสูงส่องสัญญาณไฟสีเขียว สีแดง หมุนขึ้นลงไปยังเรือทั้งหลายที่จอดเทียบท่า ทัศนียภาพท่าเรือกัมพูชา มีความสวยงามอย่างยิ่ง

ส่วนหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 3 กล่าวถึงท่าเรือกัมพูชาเช่นเดียวกันในบทที่ 113 เรื่อง ទិដ្ឋភាពកំពង់សោម “ทัศนียภาพท่าเรือกัมพูชา” ซึ่งมีใจความว่า

នៅក្រុងកំពង់សោមមានកំពង់ផែដ៏ធំមួយ។ កំពង់ផែនេះអាចអោយនាវាដឹកទំនិញចេញចូលបានដោយស្រួល។ នៅពេលកប៉ាល់មកដល់ម្តងៗ ការលើកដាក់ទំនិញប្រព្រឹត្តទៅជាប់ឥតអាក់។ ម៉ាស៊ីនស្ទូចលើកយកឡាំងហើបធំៗ មកដាក់លើផែ។ កម្មករលីសែងអីវ៉ាន់ទៅដាក់ក្នុងរថយន្ត។ នៅចន្លោះកោះជាច្រើន កប៉ាល់យាមល្បាតដោតទង់ក្រហមធ្វើចរាចរណ៍ទៅមក។ កំពង់សោមតភ្ជាប់មករដ្ឋធានីភ្នំពេញដោយផ្លូវរទេះភ្លើងមួយ ដែលប្រៀបបានទៅនិងសរសៃឈាម។ ពីអតីតកាល កំពង់សោមជាឆ្នេរសមុទ្រមានសុទ្ធតែព្រៃកោងកាងនិងខ្សាច់សក្តុស។ ឥលូវ កំពង់ផែដ៏ល្អប្រណីតនេះក្លាយជាទីក្រុងមួយដ៏សំខាន់របស់ប្រទេសកម្ពុជាយើង

คำแปล

เมืองกำแพงโสมมีท่าเรือขนาดใหญ่สวยงามแห่งหนึ่ง ท่าเรือนี้สามารถให้เรือขนส่งสินค้าแล่นเข้า – ออกได้โดยสะดวก เมื่อมีเรือใหญ่มาถึงแต่ละครั้ง (จะมี) การขนสินค้าอย่างต่อเนื่องไม่หยุด เครื่องยนต์ยกสินค้าใหญ่ ๆ มาวางไว้ท่าเรือ ธรรมชาติงดงามสิ่งของไปไว้ที่รถ ตามชอกเกาะแก่งจำนวนมากมียามลาดตระเวนเสียบธงสีแดงเป็นสัญญาณจราจรไป – มา จากจังหวัดกำแพงโสมต่อมายังกรุงเทพมหานครไฟเปรียบได้กับเส้นเลือด เมื่ออดีตกาล กำแพงโสมเป็นชายทะเลที่มีแต่ป่าโกงกางและหาดทรายขาว เดี่ยวนี้ ท่าเรือที่สวยงามประณีตนี้กลายเป็นเมืองที่สำคัญแห่งหนึ่งของประเทศกัมพูชาของเรา

สารัตถะสำคัญที่มีร่วมกันของบทอ่านข้างต้นเป็นการแสดงสภาพความงดงามของท่าเรือกำแพงโสมที่มีเรือจำนวนมากสัญจรไป – มาอย่างคับคั่ง หนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 3 ให้รายละเอียดเพิ่มเติมของเรือเหล่านี้ว่าเป็นเรือขนส่งสินค้าขนาดใหญ่ ท่าเรือแห่งนี้แหล่งกระจายสินค้าไปยังกรุงเทพมหานคร สะท้อนสภาพความเจริญทางเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงให้กำแพงโสมกลายเป็นเมืองที่สำคัญแห่งหนึ่งของกัมพูชา

5.2.4 ประชาชน

สารัตถะในหัวข้อเรื่องหลัก “ประชาชน” ในหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 1 – 3 กล่าวถึงวิถีชีวิตของชาวเขมรในอาชีพต่าง ๆ เช่น นักเรียน แพทย์ กองกำลังอาสา และทหาร เป็นต้น โดยให้ความสำคัญกับการทำหน้าที่เป็นพลเมืองที่ดีตามบทบาททางสังคมของตน เพื่อสร้างความสำเร็จก้าวหน้าของแก่ตนเอง ครอบครัว สังคม และประเทศชาติ ซึ่งเป็นการให้ข้อมูลแก่เด็กนักเรียนเพื่อให้รู้จักหน้าที่และเติบโตเป็นพลเมืองที่พึงประสงค์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

การเป็นพลเมืองที่ดีต้องมีความรับผิดชอบและมุ่งมั่นปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของตนอย่างเต็มความสามารถเพื่อให้งานบรรลุผลตามเป้าหมาย หน้าที่ของเด็กที่ปรากฏในหนังสือเรียนจึงมักเป็นการสอนให้ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน ดังเช่น บทอาขยานที่ 143 เรื่อง រៀនពូកឃើងរៀន “เรียนพวกเราเรียน” ในหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 1 ว่า

១-រៀនពូកឃើងរៀន

អោយមានតំរះចេះធ្វើការ

២-ស្មោះត្រង់យកអស់កំលាំងកាយ

ឃើងរៀនពូកអោយទាន់

កុំខ្ចាស់រៀនរៀនអោយចេះ

កសាងអាត្មាបំរើប្រជាជន។

គ្មានរឿយណាយហើយគ្មានធុញទ្រាន់

អោយបានគ្រប់គ្រាន់ទាន់ជាតិក្រូកការ។

คำแปล

เรียน ๆ พวกเราเรียน

ให้มีความรู้ (และ) รู้จักทำงาน

อย่าขี้เกียจเรียนให้แจ่ม

สร้างตัวตนรับใช้ประชาชน

ชื่อสัตย์ให้เต็มกำลังกาย

ไม่มีเหนื่อยและไม่เบื่อหน่าย

เราเรียน ๆ ให้อ่าน

ให้ครบครันทันชาติต้องการ

บทอาขยานข้างต้นมีเนื้อหาที่สอนให้เด็กตั้งใจเรียน อย่าเกียจคร้านหรือเบื่อหน่าย รู้จักทำงาน อุทิศตน เพื่อกลายเป็นคนที่เพียบพร้อมตามที่ชาติต้องการ ซึ่งสอดคล้องกับบทอาขยานในหนังสือ เรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 3 เรื่อง บัณฑิต “ความปรารถนาของฉัน” ที่ระบุว่าความเป็นพลเมืองที่ดีคือ การปฏิบัติตามหน้าที่ของตนซึ่งหน้าที่ของเด็กคือการตั้งใจเรียน ตั้งใจความว่า

សព្វថ្ងៃខ្ញុំទៅសាលា
បំនងក្នុងចិត្តចងចាំ

ព្យាយាមសិក្សា
យូរខែយូរឆ្នាំ

បំពេញការងារពលកម្ម។
ក្លាយជាពលរដ្ឋដ៏ល្អ។

คำแปล

ฉันไปโรงเรียนทุกวัน
ใจปรารถนาแน่วแน่

พยายามศึกษาเล่าเรียน
นานนับเดือนนับปี

ทำงานอย่างเต็มกำลัง
กลายเป็นพลเมืองที่ดี

เห็นได้ว่าบทเรียนให้ภาพการทำหน้าที่ของเด็ก คือการมุ่งมั่นตั้งใจเรียนหนังสือและทำงาน ต่าง ๆ อย่างเต็มความสามารถจึงจะเป็นพลเมืองที่ดี ซึ่งเป็นการให้คำจำกัดความเกี่ยวกับตัวอย่าง ของการเป็นพลเมืองที่พึงประสงค์ นอกจากนี้หนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 2 – 3 ยังนำเสนอ เนื้อหาที่กล่าวถึงประชาชนแต่ละอาชีพที่ทำงานอย่างตั้งใจและเป็นที่น่ายกย่องชื่นชม ดังเช่นบทอ่านที่ 152 เรื่อง គ្រូពេទ្យឃុំឃើង “หมอประจำหมู่บ้านของเรา” ในหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 2 ภาคที่ 2 กล่าวถึงการปฏิบัติหน้าที่ของอาชีพหมอ ในใจความตอนหนึ่งว่า

អ៊ីសាន គ្រូពេទ្យឃុំឃើងបានជួយពិនិត្យជំងឺដ៏ដូនខ្ញុំ ដោយយកចិត្តទុកដាក់។ គាត់មានសំដី រាក់ទាក់ពីពោះ ចេះល្ងង់លោមអ្នកជំងឺ និងចែកថ្នាំតាមកំរិតប្រភេទជំងឺ។ រាល់ពេលអ៊ីសានមិនធុញ ទ្រាន់និងព្យាបាលអ្នកជំងឺឡើយ។ អ៊ីសានបំពេញភារកិច្ចល្អចំពោះប្រជាជនដោយមិនរើសមុខ។

คำแปล

ลุงซาน หมอประจำหมู่บ้านของเราช่วยตรวจไข้ให้ยายของฉันด้วยความเอาใจใส่ ท่านพูดจา ไพเราะ รู้วิธีปลอบใจคนไข้และสั่งยาตามอาการ ลุงซานรักษาคนไข้ทุกวันอย่างไม่เบื่อหน่ายและปฏิบัติ หน้าที่เป็นอย่างดีโดยไม่เลือกหน้า

หนังสือเรียนวิชาเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 3 ได้กล่าวถึงการยกย่องชื่นชมอาชีพหมอ เช่นเดียวกันในใจความตอนหนึ่งของบทอ่านที่ 160 เรื่อง គ្រូពេទ្យម្នាក់ “หมอคนหนึ่ง” ว่า

...នៅពេលខ្ញុំភ្ញាក់ខ្លួនឡើង ខ្ញុំឃើញគ្រូពេទ្យពាក់អាវវែងស ដើរចុះឡើងយ៉ាងញាប់មើល អ្នកជំងឺទៀត។ រួចទើបគាត់ដើរមកចាប់ដៃខ្ញុំ ហើយញញឹម។ ក្រោយពេលជាសះស្បើយ ខ្ញុំនៅតែ នឹកឃើញជានិច្ចអំពីការយកចិត្តទុកដាក់ឧស្សាហ៍ចំពោះអ្នកជំងឺរបស់គ្រូពេទ្យដ៏ល្អនេះ។

คำแปล

เมื่อฉันรู้สึกตัว ฉันมองเห็นหมอใส่เสื้อตัวยาวสีขาวเดินไป – มา อย่างเร่งรีบเพื่อไปดูคนไข้คนอื่น ๆ จากนั้นท่านเดินมาจับมือของฉันแล้วยิ้ม หลังจากหายป่วย ฉันยังคงนึกถึงความดีงามของหมอที่เอาใจใส่และมุ่งมั่นในการรักษาคนไข้

จะเห็นได้ว่าบทอ่านข้างต้นเป็นการแสดงภาพสังคมกัมพูชาและความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชนโดยมีหมออยู่ประจำแต่ละหมู่บ้าน และสะท้อนการปฏิบัติหน้าที่ของหมอที่ท่านเป็นประโยชน์ต่อชุมชนและเป็นตัวอย่างของพลเมืองที่ดีจนทำให้เด็กมีความประทับใจอย่างมาก ทั้งนี้แม้ว่าหนังสือเรียนทั้งสองระดับชั้นจะให้ข้อมูลการทำงานของหมอที่เอาใจใส่ในการรักษาคนไข้เหมือนกัน แต่หนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 3 ได้ให้รายละเอียดเพิ่มเติมเพื่อชี้ให้เห็นถึงภาพการทำงานอย่างหนัก คือการเอาใจใส่และมุ่งมั่นในการรักษาคนไข้ของหมอ ทำให้นักเรียนสามารถจินตนาการ เข้าใจเนื้อหาได้ชัดเจนยิ่งขึ้นและเกิดความรู้สึกอยากเอาเป็นแบบอย่าง

สาระที่สำคัญประการหนึ่งของตัวอย่างพลเมืองที่ดีคือการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน หนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 2 – 3 ได้เน้นย้ำให้เห็นถึงความภาคภูมิใจของพลเมืองที่ได้ทำหน้าที่ปกป้องชุมชนและประเทศชาติ เพื่อทำให้ประชาชนมีความปลอดภัยและอยู่ในสังคมร่วมกันอย่างได้เป็นอย่างดี ในหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 2 ภาคที่ 2 ได้ยกตัวอย่างเยาวชนที่ปกป้องชุมชนด้วยการเข้าเป็นหน่วยกองกำลังอาสาดูแลชุมชน เช่น บทที่ 146 เรื่อง กង จบ្បប ភូមិ យើង “หน่วยสืบข่าวของหมู่บ้านของฉัน” กล่าวถึงความเก่งกาจและให้ภาพการทำงานอย่างเต็มความสามารถของหน่วยสืบข่าวที่ทำความช่วยเหลือให้ประชาชนอยู่อย่างสงบสุขว่า

ភូមិយើងបិតនៅឆ្ងាយពីទីរួមខេត្ត។ ប្រជាជនយកចិត្តទុកដាក់ថែរក្សាការពារភូមិនេះដាច់ខាត។ គេមិនបណ្តោយអោយខ្មាំងសត្រូវបៀតបៀនបានឡើយ។ យុវជនស្ម័គ្រចិត្តធ្វើជាកងឈ្លបមិនរូញរាឡើយ។ ទាំងថ្ងៃទាំងយប់ កងឈ្លបយើងផ្លាស់វេនឃាមណ្ឌតជានិច្ច មិនអោយចន្លោះពេលឡើយ។ ដោយកងឈ្លបយើងមានការប្រុងប្រយ័ត្នខ្ពស់ ភូមិយើងបានទទួរសេចក្តីសុខសាន្តតាំងពីដើមរៀងមក។

คำแปล

หมู่บ้านของเราอยู่ไกลจากตัวจังหวัด ประชาชนเอาใจใส่ในการช่วยกันดูแลรักษาและปกป้องหมู่บ้านนี้อย่างเต็มที่ เขาไม่ปล่อยให้ศัตรูเข้ามาเบียดเบียนได้ เยาวชนเต็มใจเข้าร่วมเป็นหน่วยสืบข่าวอย่างไม่ทอดทิ้ง ทั้งวันทั้งคืนหน่วยสืบข่าวผลัดเปลี่ยนเวรยามลาดตระเวนอยู่เสมอ ไม่มีช่องโหว่เลย การที่หน่วยสืบข่าวของเรามีความระมัดระวังอย่างมาก หมู่บ้านของเราจึงได้รับความสงบสุขตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

បត្រានៅ 171 រឿង ប្រជាជនយើងចូលរួមការពារភូមិឃុំ “ប្រជាជនរបស់យើងចូលរួមការពារភូមិឃុំ” ក្នុងសៀវភៅសិក្សាភាសាខ្មែរឆ្នាំទី 3 ក្លាយជាការសំខាន់នៃការងារការពារភូមិឃុំ

កិច្ចការពារភូមិឃុំ គឺជាការកិច្ចចាំបាច់ និងសំខាន់បំផុត។ កងសេនាជនមានភារកិច្ចការពារសន្តិសុខភូមិ-ឃុំ។ យុវជនយើងបានសុគតិគុណចូលរួមក្នុងកិច្ចការពារនេះយ៉ាងសកម្ម។ ពលរដ្ឋយើងខ្ញុំខំថែរក្សាសណ្តាប់ធ្នាប់ ទ្រព្យសម្បត្តិសមូហភាពនិងតាមដានខ្មាំង។ យើងជួយអូសទាញជនរងគ្រោះអោយវិញមករួមរស់ជាមួយបងប្អូនវិញ។ មិនតែប៉ុន្មោះ យើងថែមទាំងជួយបំបាត់ចោរកម្មនិងចារកម្មទៀតផង។ ខ្មាំងសត្រូវពុំអាចជ្រៀតចូលមកបំផ្លាញសន្តិសុខប្រជាជនបានឡើយ។ យើងប្តេជ្ញាចូលរួមការពារភូមិ-ឃុំ អោយបានសុខក្សេមក្សាន្ត ជារៀងរហូត។

គំនិត

ការការពារភូមិឃុំជាការងារដែលសំខាន់បំផុត

ការការពារភូមិឃុំមានភារកិច្ចការពារសន្តិសុខភូមិ-ឃុំ។ យុវជនយើងបានសុគតិគុណចូលរួមក្នុងកិច្ចការពារនេះយ៉ាងសកម្ម។ ពលរដ្ឋយើងខ្ញុំខំថែរក្សាសណ្តាប់ធ្នាប់ ទ្រព្យសម្បត្តិសមូហភាពនិងតាមដានខ្មាំង។ យើងជួយអូសទាញជនរងគ្រោះអោយវិញមករួមរស់ជាមួយបងប្អូនវិញ។ មិនតែប៉ុន្មោះ យើងថែមទាំងជួយបំបាត់ចោរកម្មនិងចារកម្មទៀតផង។ ខ្មាំងសត្រូវពុំអាចជ្រៀតចូលមកបំផ្លាញសន្តិសុខប្រជាជនបានឡើយ។ យើងប្តេជ្ញាចូលរួមការពារភូមិ-ឃុំ អោយបានសុខក្សេមក្សាន្ត ជារៀងរហូត។

ការការពារភូមិឃុំជាការងារដែលសំខាន់បំផុត ការការពារភូមិឃុំមានភារកិច្ចការពារសន្តិសុខភូមិ-ឃុំ។ យុវជនយើងបានសុគតិគុណចូលរួមក្នុងកិច្ចការពារនេះយ៉ាងសកម្ម។ ពលរដ្ឋយើងខ្ញុំខំថែរក្សាសណ្តាប់ធ្នាប់ ទ្រព្យសម្បត្តិសមូហភាពនិងតាមដានខ្មាំង។ យើងជួយអូសទាញជនរងគ្រោះអោយវិញមករួមរស់ជាមួយបងប្អូនវិញ។ មិនតែប៉ុន្មោះ យើងថែមទាំងជួយបំបាត់ចោរកម្មនិងចារកម្មទៀតផង។ ខ្មាំងសត្រូវពុំអាចជ្រៀតចូលមកបំផ្លាញសន្តិសុខប្រជាជនបានឡើយ។ យើងប្តេជ្ញាចូលរួមការពារភូមិ-ឃុំ អោយបានសុខក្សេមក្សាន្ត ជារៀងរហូត។

ការការពារភូមិឃុំជាការងារដែលសំខាន់បំផុត ការការពារភូមិឃុំមានភារកិច្ចការពារសន្តិសុខភូមិ-ឃុំ។ យុវជនយើងបានសុគតិគុណចូលរួមក្នុងកិច្ចការពារនេះយ៉ាងសកម្ម។ ពលរដ្ឋយើងខ្ញុំខំថែរក្សាសណ្តាប់ធ្នាប់ ទ្រព្យសម្បត្តិសមូហភាពនិងតាមដានខ្មាំង។ យើងជួយអូសទាញជនរងគ្រោះអោយវិញមករួមរស់ជាមួយបងប្អូនវិញ។ មិនតែប៉ុន្មោះ យើងថែមទាំងជួយបំបាត់ចោរកម្មនិងចារកម្មទៀតផង។ ខ្មាំងសត្រូវពុំអាចជ្រៀតចូលមកបំផ្លាញសន្តិសុខប្រជាជនបានឡើយ។ យើងប្តេជ្ញាចូលរួមការពារភូមិ-ឃុំ អោយបានសុខក្សេមក្សាន្ត ជារៀងរហូត។

ពេលសុខាត្រលប់ពីមើលកូនវិញ ឪពុកសួរទៅកូន ៖

- សុខាត្រ! តើកូនអំបាញ់មិញនេះល្អមើលរឺទេ?
- បាទពុក! ល្អមើលណាស់! បងវីរៈ តូងកប្រុសចំណាស់មែន។ ពេលកំពុងវាយលុកខ្មាំងគាត់មិនរូញរានិងវាយខ្មាំង ដើម្បីការពារមាតភូមិ។ ពុកអើយ! ដល់កូនធំឡើង កូននិងចូលធ្វើជាយុទ្ធជនដូចបងវីរៈ ហើយណាពុក!
- អើ! ល្អហើយកូន! កូនគិតយ៉ាងនេះត្រូវណាស់។ តែឥលូវនេះ កូនត្រូវខិតខំរៀនអោយបានជាសិស្សពូកែសិនណាកូន!

บทอ่านข้างต้นสะท้อนภาพการทำหน้าที่ตัวอย่างพลเมืองที่ดีของพี่ชายคือการเป็นทหารปกป้องประเทศและให้คำแนะนำสั่งสอนน้องให้ทำหน้าที่เป็นนักเรียนและเป็นลูกที่ดี เพื่อสอนให้นักเรียนรู้จักรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเอง

กล่าวโดยสรุปได้ว่าสาระสำคัญในหัวข้อเรื่องหลัก “ประชาชน” แสดงถึงภาพวิถีชีวิตของคนในแต่ละอาชีพทำงานอย่างมุ่งมั่นและเต็มความสามารถของตน เพื่อเป็นการให้ข้อมูลแก่นักเรียนในการทำหน้าที่เป็นคนดีและเติบโตเป็นพลเมืองที่พึงประสงค์ คือการทำหน้าที่ตั้งใจเรียนและทำงานการเป็นลูกที่ดีของพ่อแม่และครู รวมถึงมีความรับผิดชอบต่อ รู้จักช่วยเหลือผู้อื่นและทำเพื่อประโยชน์ส่วนรวม รวมถึงให้ความร่วมมือในการปกป้องประเทศชาติ ซึ่งเป็นสิ่งที่จะทำให้ชาติเกิดความเจริญก้าวหน้า

5.3 แนวคิดและคุณธรรมที่สอดแทรกในบทเรียน

หนังสือเรียนวิชาภาษาไทยชั้นปีที่ 1 – 3 ของกัมพูชา ค.ศ. 1987 – 1991 ที่นำมาศึกษาอยู่นอกจากเป็นแหล่งการเรียนรู้พื้นฐานทางภาษาไทยในเรื่องการประสมคำ หมวดคำ รูปประโยค และคำศัพท์ต่าง ๆ แล้ว ยังเป็นเครื่องมือที่ผู้จัดทำหนังสือเรียนภายใต้การควบคุมของรัฐบาลสมัยกัมพูชาประชาชนกัมพูชาใช้ปลูกฝังค่านิยมที่พึงประสงค์และสอดแทรกแนวคิดลงในเนื้อหาบทเรียน เพื่อช่วยกล่อมเกลาให้ผู้เรียนซึ่งเป็นเยาวชนกัมพูชามีคุณลักษณะและความคิดสอดคล้องกับแนวทางการปกครองหรืออุดมการณ์ของรัฐตามที่ต้องการ โดยผู้วิจัยสามารถจัดกลุ่มสาระต่างด้านแนวคิดและคุณธรรมที่ถูกสอดแทรกลงในบทเรียนออกเป็น 4 ประเด็น ซึ่งมีการเน้นย้ำความสำคัญลงในบทเรียนแต่ละระดับชั้น ดังรายละเอียดต่อไปนี้

5.3.1 ความขยันหมั่นเพียร

ความขยันหมั่นเพียรเป็นคุณธรรมที่สำคัญประการหนึ่งที่ปรากฏในหนังสือเรียนวิชาภาษาไทยทุกระดับชั้น เห็นได้จากการเน้นย้ำด้วยชื่อบทเรียนและเนื้อหาในบทเรียน อีกทั้งยังมีการสอดแทรกคุณธรรมด้านนี้ในบทเรียนที่เป็นการสอนเนื้อหาด้านภาษาเขมรดด้วย ตัวอย่างเช่น การสอนเนื้อหาภาษาของหนังสือเรียนชั้นปีที่ 1 มีการสอดแทรกเรื่องความขยันหมั่นเพียรในการศึกษาเล่าเรียนไว้ในตัวอย่างประโยคฝึกอ่านว่า **យើង ខិត ខំ រៀន បាន ជៀស ល្មើស ខ្លាំង ។** “เราขยันเรียนให้เจริญก้าวหน้าอย่างมาก” และในบทเดียวกันยังมีตัวอย่างสุภาษิตเขมรที่ว่า **ចេះ ពី រៀន មាន ពី រក ។** “รู้จากเรียน มั่งมีจากแสวงหา” หมายความว่าถ้าอยากมีความรู้ต้องเรียนและถ้าอยากมั่งมีต้องขยันทำงาน ซึ่งเป็นการปลูกฝังให้ผู้เรียนเกิดความตระหนักในการตั้งใจเรียนและขยันเรียนเพื่อที่จะได้เป็นคนเก่ง มีวิชาความรู้ สามารถเป็นที่พึ่งของครอบครัวและประเทศชาติได้ เป็นต้น

ทั้งนี้ การสอดแทรกคุณธรรมด้านความขยันหมั่นเพียรที่ปรากฏในหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 1 – 3 ส่วนใหญ่เป็นการกล่าวถึงความขยันหมั่นเพียรในการศึกษาเล่าเรียนและการทำงาน โดยให้แสดงภาพเกี่ยวกับความขยันหมั่นเพียรให้นักเรียนตระหนักว่า หากขยันหมั่นเพียรจะนำมาซึ่งความสำเร็จในชีวิตหรือสิ่งที่ดีในอนาคต

การปลูกฝังคุณธรรมด้านความขยันหมั่นเพียรเป็นสาระที่สำคัญ เนื่องจากสอดคล้องกับหน้าที่และความรับผิดชอบของเด็กซึ่งอยู่ในวัยเรียน คุณธรรมด้านนี้มีการสอดแทรกไว้ในหัวข้อเรื่องหลักทุกเรื่อง โดยสิ่งสำคัญที่ต้องการสอนคือ การขยันเรียนเป็นกุญแจสู่ความสำเร็จในการเรียนและการประกอบอาชีพ เพราะจะทำให้มีความรู้ความสามารถ ตัวอย่างเช่น หนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 1 บทอ่านที่ 156 เรื่อง ญาคู๋ไฉ่เสวรี “เย็นวันเสาร์” เป็นเรื่องราวการสนทนาของครอบครัวหนึ่ง พ่อและแม่ได้ถามลูก ๆ เกี่ยวกับความใฝ่ฝันในการประกอบอาชีพเมื่อเติบโตขึ้น เนื้อหาในตอนท้ายบทเรียนมีการสอดแทรกเรื่องความขยันหมั่นเพียรว่า

ตุ๊ก ใช้เสีตสบุญย ដោយពេញចិត្ត ហើយនិយាយថា ៖ ល្អ ប្រសើរណាស់កូន! ចូរកូន
ខំរៀនសូត្រទៅ បំនងរបស់កូននឹងសំរេច! ដូចពាក្យថា ៖ ខំរៀនទើបបានចេះ ខំប្រឹងទើបបានកើត។

คำแปล

พอยิ้มดีใจด้วยความพึงพอใจแล้วพูดว่า “ดีมากลูก! ถ้าอย่างนั้นลูกจงตั้งใจเรียน ความมุ่งมั่นหมายจึงจะสำเร็จ ดังคำกล่าวที่ว่า ยิ่งเรียนยิ่งรู้ ยิ่งพยายามถึงจะได้”

ทั้งนี้ แม้ว่าชื่อเรื่องไม่ได้สื่อถึงเรื่องความขยันหมั่นเพียรแต่สาระของเรื่องได้ชี้ให้เห็นว่าความขยันหมั่นเพียรและตั้งใจเรียนหนังสือเป็นหนทางสู่ความสำเร็จ

บทอ่านที่ 22 เรื่อง សិស្សឧស្សាហ៍ “ศิษย์ขยันหมั่นเพียร” ของหนังสือเรียนชั้นปีที่ 2 ภาคที่ 1 กล่าวถึงความขยันหมั่นเพียรในการเรียนหนังสือว่า

ធារីជាសិស្សឧស្សាហ៍។ រាល់ព្រឹក នាងភ្នាក់ពីព្រលឹម រៀបចំដំនេក លុបលាងមុខ រួចមើលមេរៀនសាជាថ្មីឡើងវិញ។ ពេលនោះ ចាបជៀបកប្បសម្បជំនៅក្បែរមង្គុត បានឃើញនាងហើយហាក់សួរថា ៖ ហេតុអ្វីបានជានាងក្រោកពីព្រលឹមម៉្លេះ? នាងឆ្លើយ ៖ បានជាខ្ញុំក្រោកពីព្រលឹមព្រោះខ្ញុំត្រូវមើលមេរៀនសាជាថ្មី។ នាងសួរទៅចាប់វិញថា ៖ ហេតុអ្វីបានជានាងក្រោកពីព្រលឹមដែរ? ចាបហាក់ឆ្លើយ ៖ យើងក្រោកពីព្រលឹមដើម្បីរកចាប់ដង្កូវនៅក្នុងបន្លែ។ ធារីនិងចាបឆ្លើយហើយក៏បន្តកិច្ចការរៀនៗខ្លួនទៅទៀត។

คำแปล

เทียรี่เป็นนักเรียนที่ขยัน ทุกวันเธอตื่นตั้งแต่เช้ามีด เก็บที่นอน ล้างหน้า เสร็จแล้วจึงพบทวนบทเรียนอีกครั้ง ตอนนั้น นกกระเจี๊ยบตัวหนึ่งเกาะอยู่ใกล้กับหน้าต่าง เมื่อมองมาเห็นเทียรี่เหมือนเอ่ยถามว่า “ทำไมเธอตื่นตั้งแต่เช้ามีด” เธอจึงตอบว่า “ที่ตื่นตั้งแต่เช้ามีดเพราะฉันต้องอ่านหนังสือ

ทบทวนบทเรียน” เทียบปริมาณนกกระเจิบกลับไปว่า “ทำไมเจ้าจึงตื่นตั้งแต่เช้า” นกกระเจิบเอ่ยตอบว่า “เราตื่นตั้งแต่เช้าเพื่อมาหาหนอนในพีชผัก” เทียบกับนกกระเจิบพูดคุ้ยเสร็จแล้วก็ทำกิจกรรมของตัวเองต่อ

บทอ่านนี้เป็นการให้คำจำกัดของความขยันหมั่นเพียรในการเรียนหนังสือ คือการตื่นตั้งแต่เช้าเพื่อทบทวนบทเรียนใหม่อีกครั้ง ดังนั้นเนื้อหาจึงนำเรื่องราวของ “ธารี” ที่ขยันพากเพียรเรียนหนังสือด้วยการตื่นมาทบทวนบทเรียนตั้งแต่เช้า ซึ่งการตื่นตั้งแต่เช้าตรู่จะทำให้มีโอกาสมั่นทนทำสิ่งต่าง ๆ ได้ก่อนผู้อื่น เหมือนกับนกที่ตื่นตั้งแต่เช้าตรู่ย่อมจับหนอนได้เป็นอาหารก่อนเช่นกัน

หนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 3 มีบทอ่านที่ 7 เรื่อง **អំនោយរបស់ខ្ញុំ** “ของขวัญจากพ่อของฉัน” สอนให้นักเรียนขยันหมั่นเพียร ตั้งใจเรียนหนังสือและมีความรับผิดชอบจึงจะทำให้พ่อแม่ภูมิใจ ในใจความตอนหนึ่งว่า

ខ្ញុំប្តេជ្ញាថា ខ្ញុំនឹងខិតខំរៀនអោយចេះសរសេរសំបុត្រដើរទៅជូនពួកខ្ញុំវិញ ជំរុញអំពីការឧស្សាហកម្ម ព្យាបាមរបស់ខ្ញុំ ដើម្បីធ្វើអោយពួកខ្ញុំសប្បាយចិត្ត។

คำแปล

ฉันตั้งมั่นว่า ฉันจะตั้งใจเรียนหนังสือจนสามารถเขียนจดหมายส่งกลับไปให้พ่อ ให้ท่านรับรู้ถึงความพยายามของฉัน เพื่อให้ท่านสบายใจ

บทอ่านเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับครอบครัวหนึ่งซึ่งพ่อที่ไปทำงานต่างประเทศได้ส่งของขวัญและเขียนจดหมายมาให้ลูก โดยข้อความในจดหมายแสดงถึงความคาดหวังของพ่อว่าลูกจะขยันและตั้งใจเรียนอย่างสม่ำเสมอ จึงทำให้ลูกมีความตั้งมั่นในการเรียนเพื่อจะทำให้พ่อแม่ภูมิใจ

ส่วนความขยันหมั่นเพียรในการทำงานที่ถูกสอดแทรกในบทเรียน เป็นการแสดงภาพการทำงานของประชาชนอย่างขยันขันแข็ง อดทน และไม่กลัวความเหน็ดเหนื่อยหรืออุปสรรค การทำงานอย่างหนักทำให้สามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองและพัฒนาประเทศชาติได้ ดังเช่นหนังสือเรียนชั้นปีที่ 1 สอดแทรกเรื่องความความขยันหมั่นเพียรในการทำงานในประโยคฝึกอ่านของบทที่ 116 ว่า **កម្មករនិង កសិករខំប្រឹងធ្វើការមិនខ្លាចនឿយហត់។** “กรรมกรและเกษตรกรพยายามอดทนทำงานไม่กลัวเหน็ดเหนื่อย” หรือในบทที่ 128 ว่า **រាល់ថ្ងៃប្រជាជនយើងខំប្រឹងធ្វើការណាស់។ ញើសគាត់ ហូរដួចទឹកតែមុខគាត់ញញឹមជាតិ** “ทุก ๆ วัน ประชาชนของเราขยันทำงานมาก เหงื่อเขาไหลเป็นน้ำแต่ใบหน้ายิ้มแย้มเสมอ”

หนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 2 ภาคที่ 1 เรื่อง **ຈອបខុດ** “ออบคุต” มีการสอดแทรกเรื่องการขยันทำงานผ่านบทอ่านที่อยู่ในรูปเรื่องเล่าและมีตัวละครสมมติคือออบ โดยเปรียบเทียบการทำงานของออบกับการทำงานของคนว่า หากไม่ได้ทำงานหรือใช้ความรู้

คำแปล

วันนี้เป็นวันอาทิตย์ พี่น้องของฉันช่วยพ่อแม่ทำงาน พี่ชายและพ่อของฉัน ออกไปทำงานนอกบ้าน ท่านทำความสะอาดกรงสัตว์และดูแลพืชผัก พี่สาวและฉันช่วยแม่ทำงานอยู่ที่บ้าน เรากวาดบ้าน เช็ดโต๊ะ ตู้ เก้าอี้ และซักผ้า แปดโมงเช้า พี่และพ่อของกลับมาถึงบ้าน ท่านเก็บผัก ผลไม้ และดอกไม้ มาฝากเรา

บทอ่านข้างต้นให้สอนเรื่องการเป็นลูกที่ดีซึ่งเป็นสิ่งที่นักเรียนสามารถทำได้คือการช่วยพ่อแม่ทำงาน โดยลูกชายออกไปช่วยพ่อทำงานนอกบ้านส่วนลูกสาวช่วยแม่ทำความสะอาดบ้าน

หนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 2 ภาคที่ 1 บทที่ 51 កូនល្អ “เรื่องลูกที่ดี” ให้ภาพของการเป็นลูกที่ดีไว้ว่าจะต้องช่วยพ่อแม่ทำงานบ้านและตั้งใจศึกษาเล่าเรียนจึงจะทำให้พ่อแม่สบายใจ และได้รับผลตอบแทนจากการทำความดี ตามเนื้อเรื่องดังนี้

រាល់រសៀល សូភីមិនដើរលេងឡើយ។ នាងនៅជួយធ្វើការផ្ទះ។ នាងបោសជូតផ្ទះនិងទីធ្លាមុខផ្ទះ។ នាងអោយចំនីសត្វនិងជួយគ្រោចបន្លែក្នុងសួន។ រួចពីនេះ នាងខំទន្ធាញមេរៀន ព្រមទាំងធ្វើលំហាត់ទៀតផង។ រាល់ល្ងាច ដីជួននាងតែងអោយនាងអានរឿងនិទានយ៉ាងពិរោះៗ។ ពេលត្រលប់ពីធ្វើការ ឪពុកម្តាយសូភីសប្បាយចិត្តណាស់ ដោយឃើញផ្ទះស្អាតមានសណ្តាប់ធ្នាប់។ គាត់តែងហុចនំ រឺ ផ្លែឈើអោយសូភីជាការលើកទឹកចិត្ត។

คำแปล

ทุกบ่าย โซฟีไม่ออกไปเดินเล่น โดยเธอช่วยทำงานบ้านทั้งกวาด ถูบ้าน ให้อาหารสัตว์และรดน้ำผักในสวน หลังจากนั้น เธอจะทอหนังสือและทำแบบฝึกหัดด้วย ทุกเย็นยายของเธอจะให้เล่าเรื่องนิทานสนุก ๆ ให้ฟัง เมื่อพ่อแม่กลับจากทำงาน ท่านจะมีความสุขมากที่เห็นบ้านสะอาดเป็นระเบียบเรียบร้อย และต่างให้ขนมหรือผลไม้โซฟีเป็นการให้กำลังใจ

ส่วนหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 3 กล่าวถึงการทำความดีในบทอาขยานที่ 72 เรื่อง ជួយធ្វើការពុកម៉ែ “ช่วยพ่อแม่ทำงาน” โดยแสดงถึงพ่อแม่ที่อดทนทำงานเพื่อลูก ดังนั้นในฐานะลูกจึงต้องตอบแทนบุญคุณของท่านด้วยการช่วยทำงานหลังเลิกเรียน

ពុកម៉ែខិតខំធ្វើការ	ពិបាកយ៉ាងណា	ពុំគួរញ្ញើរឡើយ។
យើងខ្ញុំពុំនៅកន្តើយ	រៀនសូត្ររួចហើយ	ជួយធ្វើការគាត់។

คำแปล

พ่อแม่พยายามทำงาน	ลำบากอย่างไร	ไม่มีบ่นเลย
พวกเราอย่านิ่งเฉย	เรียนหนังสือเสร็จแล้ว	ช่วยท่านทำงาน

บทอ่านที่ 50 เรื่อง កូនដឹងគុណ “ลูกรู้คุณ” ของหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 3 เป็นการสอนให้นักเรียนรู้จักบุญคุณของพ่อแม่ที่เลี้ยงดู ให้การศึกษาและอบรมสั่งสอนลูกเป็นอย่างดี ดังนั้นลูกจึงต้องตอบแทนบุญคุณของท่านด้วยการเชื่อฟังและปฏิบัติตามคำสอน

មាតាបិតាមានគុណធ្ងន់	លើសលប់ពេកពន់ឥតឧបមា
ចិញ្ចឹមទូន្មានបុត្រធីតា	អោយខំសិក្សាគ្រប់វិជ្ជា។
កូនត្រូវគោរពតបគុណលោក	អំពើស្មោកគ្រោកត្រូវរុញ
ខំប្រឹងខំគ្រាប់ច្បាប់នានា ¹⁷	តស៊ូពុះពារកសាងខ្លួន។

คำแปล

มารดาบิดามีบุญคุณหนักหนา	มากล้น(และ)ไม่มีสิ่งใดเทียบได้
หล่อเลี้ยงอบรมบุตรธิดา	ให้ขยันศึกษาทุกวิชา
ลูกต้องเคารพตอบแทนบุญคุณท่าน	ความสกปรกต้องหลีกเลี่ยง
พยายามทำตามฉบับนานา	ต่อสู้ฟันฝ่าก่อสร้างตน

นอกจากนี้ ยังมีการสอดแทรกเรื่องการทำความดีต่อผู้มีพระคุณ คือครูอาจารย์ซึ่งเป็นผู้ให้ความรู้ น่ายกย่อง และอบรมสั่งสอนนักเรียนให้เป็นคนดีอยู่เสมอ บุญคุณของท่านเปรียบเสมือนกับบุญคุณของพ่อแม่ ดังนั้นเนื้อหาจึงเป็นการมุ่งสอนให้เด็กไม่ลืมพระคุณของอาจารย์และควรตอบแทนบุญคุณของท่านคือ เชื่อฟังคำสั่งสอนและปฏิบัติตนตามกฎระเบียบของโรงเรียน ดังเช่นบทอาขยานที่ 38 เรื่อง គុណគ្រូ “พระคุณของครู” ในหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 2 ว่า

ម៉ែឪមានគុណ	គុណមានទំងន់
ធ្ងន់ដូចប្រថុដី	គ្មានអ្វីនឹងសង
គុណលោកទាំងទ្វី	មាស់ប៉ុនគីរី
ថ្ងៃពុំស្មើហោង។	
វិញគ្រូបាច្បាយ	គូរទុកដូចម្តាយ
ឪពុកយើងផង	ប្រិតប្រៀនប្រដៅ
ដោយនូវគន្លង	ពុំអោយធ្លាក់ធ្លង
នឹងច្បាប់សាលា។	

คำแปล

พ่อแม่มีพระคุณ	บุญคุณหนักหนา
มากเท่าแผ่นดิน	ไม่มีสิ่งใดเทียบ

¹⁷ ច្បាប់ “ฉบับ” หรือ จวบจบ คือวรรณคดีคำสอนหรือแบบอย่างคำสอนของเขมรที่มีการแต่งเป็นบทหรือกรอง นอกจากนี้ยังอาจหมายถึงกฎหมายต่าง ๆ ของรัฐด้วย (ชิงหุกตี อ่างถึงโน ศานติ ภัคดีคำ, 2555: 1)

บุญคุณของท่านทั้งสองนี้	ดุจตั้งขุนเขา
ไม่มีวันเสมอเหมือน	
ส่วนครูบาอาจารย์	ควรยกย่องเช่นเดียวกับแม่
พ่อของเราด้วย	อบรมสั่งสอน
เป็นไปตามครรลอง	ไม่ให้เกิดพลัง
กับกฎของโรงเรียน	

อาจกล่าวได้ว่าการสอดแทรกเรื่องการทำความดีในบทเรียนที่แสดงตัวอย่างของพฤติกรรมในอุดมคติ ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่เกินความสามารถของเด็กนักเรียน คือการเป็นลูกที่ดี นักเรียนที่ดี และเพื่อนที่ดี

5.3.3 ความสามัคคีของคนในชาติ

การสอดแทรกแนวคิดด้านความสามัคคีของคนเป็นการสร้างความกลมเกลียวของคนในชาติให้อยู่ร่วมกันอย่างสันติ โดยการสอดแทรกแนวคิดนี้ปรากฏในหนังสือเรียนทุกระดับชั้นและสามารถจำแนกได้ 3 ด้าน คือ ความสามัคคีกับเพื่อน ความสามัคคีภายในครอบครัว และความสามัคคีของประชาชน

ความสามัคคีที่มีต่อเพื่อนเป็นการสอนให้เด็กรู้จักรักษาความสัมพันธ์อันดีต่อกันในโรงเรียนช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รักใคร่กันเหมือนพี่น้องร่วมท้องเดียวกัน ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะทำให้เรามีความสุขดังเช่นหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 1 บทอ่านที่ 146 เรื่อง **យើងស្រឡាញ់មិត្ត “เรารักเพื่อน”** กล่าวถึงความรักและสามัคคีระหว่างเพื่อนในรั้วโรงเรียนเดียวกันว่า

យើងទទួលការអប់រំអំពីអ្នកគ្រូតែមួយ នៅក្រោមដំបូលសាលាតែមួយ។ យើងស្រឡាញ់មិត្តទាំងអស់ដូចបងប្អូនបង្កើត។ យើងជួយគ្នាក្នុងការរៀនសូត្រ ក្នុងពលកម្ម ។ល។ បើយើងមាននំចំនី ច្រើន យើងចែកគ្នាហូបដោយរីករាយ។ យើងចេះស្រឡាញ់និងសាមគ្គីគ្នា ទើបយើងរៀនពូកែទាំងអស់គ្នា។

คำแปล

เราได้รับการศึกษาจากคุณครูคนเดียวกัน ภายใต้หลังคาโรงเรียนเดียวกัน เรารักเพื่อนทุกคนดุจตั้งพี่น้องร่วมท้อง เราช่วยกันในการเรียน การทำกิจกรรม ฯลฯ หากเรามีขนมมากก็จะแบ่งกันกินอย่างมีความสุข เรารู้จักรักและสามัคคีกันเป็นอย่างดี เราจึงเรียนดีกันทุกคน

บทอ่านที่ 33 เรื่อง **កុមារសាមគ្គីគ្នា “เด็กสามัคคีกัน”** ในหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 3 มีเนื้อหากล่าวถึงพลังแห่งความสามัคคี ช่วยเหลือกันอย่างถ้อยที่ถ้อยอาศัยกันทำให้งานสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ดังใจความว่า

សាមគ្គីភាពជាកំលាំង។ ការចេះជួយគ្នាអាចធ្វើអោយការងារសំរេចបានល្អ និងឆាប់រហ័ស។ យើងខ្ញុំកុមារ ជាកូនចៅរបស់ដួនតាកម្ពុជាយើង។ យើងស្រឡាញ់គ្នាដូចបងប្អូនបង្កើត។ យើងមិន

“หลังจากนั้น เรามีถนนที่ดี สามารถให้รถทุกประเภทใช้ทางได้ นี่คือผลงานที่ได้จากความสามัคคีประชาชนของพวกเขา”

หนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 3 มีการกล่าวถึงความสามัคคีเพื่อเป็นการปกป้องชาติ บ้านเมืองที่บรรพบุรุษได้รักษาไว้ให้ลูกหลาน เพื่อเป็นการสร้างความเป็นปึกแผ่นของคนในสังคม ดังในบทอาขยานที่ 162 เรื่อง การถวญญูเจ้า “ปกป้องแผ่นดินกัมพูชา” ว่า

เจ้าศรีกษัตริย์	เขมรบุรุษกล้าหาญ	บุรุษผู้กล้าหาญ	สายสัมพันธ์
เหล่าเจ้าแก้ว	ล้างดีบุญญูเขมร	ผู้สร้างรัฐ	สวัสดิกษัตริย์

คำแปล

แผ่นดินกัมพูชา	เราทุกคนรวมกลุ่มกัน	ร่วมใจสมัครสมาน	สามัคคีเพื่อปกป้อง
นครวัดเป็นมรดก	เป็นเวลายาวนาน	บรรพบุรุษร่วมกัน	ต่อสู้ปกป้องล่วงเลยมา
			(ถึงปัจจุบัน)

5.3.4 แนวคิดการเมืองการปกครอง : การสร้างรัฐชาติ

แนวคิดทางการเมืองการปกครองเป็นอุดมการณ์ที่สำคัญอย่างหนึ่งในการสร้าง “ชาติ” ภายหลังจากกัมพูชาต้องเผชิญในสภาวะสงครามและความโหดร้ายของเหตุการณ์ฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ในสมัยการปกครองของกลุ่มเขมรแดง รัฐบาลประชาชนกัมพูชาได้พยายามสร้างความเป็นชาติผ่านสัญลักษณ์ต่าง ๆ เช่น ความยิ่งใหญ่ของอารยธรรมนครวัด ความสมบูรณ์ด้านทรัพยากรต่าง ๆ เพลงชาติ ธงชาติ หรือแม้แต่ต้นตาลที่กำหนดให้เป็นต้นไม้ประจำชาติ เป็นต้น เพื่อให้คนเขมรเกิดสำนึกร่วมและความรู้สึกภาคภูมิใจในชาติ

นอกจากนี้ หนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 1 – 3 ยังสอดแทรกแนวคิดและอุดมการณ์ของชาติด้วยการให้ภาพศัตรูของชาติคือ “เขมรแดง” และยกย่องวีรบุรุษคือ “เวียดนาม” ที่ได้นำกองทัพมาช่วยปลดปล่อยกัมพูชาให้หลุดพ้นจากความโหดร้ายและทารุณดังกล่าว โดยหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 1 สอดแทรกการกล่าวยกย่องเวียดนามในฐานะวีรบุรุษซึ่งช่วยให้กัมพูชารอดพ้นจากการปกครองของเขมรแดงในตัวอย่างประโยคฝึกอ่านว่า

รณสิริบุรุษถึงกับเจ็ดเจ็ดตมณษดาธรรมาธิราชเจ้า ภายเวญญูตีรบขบขันตล

“กองทัพแนวหน้าและกองทัพเวียดนามได้ช่วยให้ประชาชนกัมพูชารอดพ้นจากระบอบพอลพต”

นอกจากนี้ ในบทที่ 158 บทอาขยานเรื่อง อธิษฐานกษัตริย์ - เจ็ดเจ็ดตมณษ “มิตรภาพกัมพูชา - เวียดนาม” ยังแสดงภาพความสัมพันธ์ของกัมพูชาและเวียดนาม ซึ่งเนื้อหาบทอาขยานกล่าวยกย่องเวียดนามที่มีบุญคุณสำหรับช่วยให้กัมพูชาพ้นจากสงครามฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ว่า

ในห้องสุดท้ายแสดงอาวุธที่ทันสมัยของกองทัพแห่งชาติเรา การจัดแสดงนี้สะท้อนถึงฝีมือที่องอาจกล้าหาญ (และ) การต่อสู้กองทัพประชาชนปฏิวัติของเราเพื่อเอกราชและเสรีภาพของประเทศ

ทั้งนี้ หนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 2 ได้กล่าวถึงวันสำคัญต่าง ๆ ที่ถูกกำหนดขึ้นเพื่อสะท้อนให้เห็นถึงความโหดร้ายของเขมรแดงที่เข่นฆ่าประชาชน นำมาซึ่งความโศกเศร้าและน่าเวทนา และสะท้อนภาพการยกย่องวีรบุรุษที่ช่วยให้ประชาชนมีชีวิตใหม่ ดังในบทอ่านที่ 47 เรื่อง ទិវាបុណ្យខួប ២ ឆ្នាំ “วันงานบุญ 2 ธันวาคม”

ក្រោមរបបប្រល័យពូជសាសន៍ ប្រជាជនកម្ពុជាវត់នៅក្នុងទាសភាព។ ចាស់ ក្មេង ប្រុស ស្រីជាងបីលាននាក់ត្រូវបនប៉ុល ពតកាប់សំលាប់។ អ្នកស្នេហាជាតិយើងមានកំហឹងឈឺចាប់យ៉ាងខ្លាំង បានរូបរូមគ្នាបង្កើតជាវណសិប្បសាមគ្គីសង្គ្រោះជាតិកម្ពុជា⁽¹⁾ នៅថ្ងៃ ២ ធ្នូ 1978។ ដោយកិចសហប្រតិបត្តិការជាមួយកងទ័ពស្ម័គ្រចិត្តវៀតណាម ព្រមទាំងជំនួយឧបត្ថម្ភរបស់មិត្តភ្នំ និងស្នេហា ប្រទេសយើងត្រូវបានរំដោះទាំងស្រុង នៅថ្ងៃ ៧ មករា 1979។ រៀងរាល់ឆ្នាំ ប្រជាជនយើងនាំគ្នាប្រារព្ធពិធីបុណ្យ ២ ធ្នូ ដើម្បីជាការរំលឹកថ្ងៃកំនើតនិងការដឹងគុណចំពោះវណសិប្ប

(1) កងទ័ពជួរមុខសំរាប់រំដោះប្រទេសជាតិ អោយរួចពីរបបប៉ុលពត។

คำแปล

ภายใต้ระบบการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ของพอลพต ประชาชนกัมพูชาอาศัยอยู่อย่างเป็นทาส โดยประชาชนทั้งเด็ก ผู้ใหญ่ ผู้ชาย และผู้หญิงกว่าสามล้านคนถูกฆ่าตาย คนที่รักชาติมีความโกรธและเจ็บปวดอย่างมากได้ก่อตั้งเป็นกลุ่มทหารแนวหน้าสังเคราะห์ชาติกัมพูชา⁽¹⁾ ในวันที่ 2 ธันวาคม 1978 โดยได้รับความร่วมมือจากทหารอาสาของเวียดนาม การช่วยเหลือจากลาวและโซเวียต ประเทศของเราได้รับการปลดปล่อยอย่างสิ้นเชิงในวันที่ 7 มกราคม 1979 ประชาชนกัมพูชาจะจัดงานในวันที่ 2 ธันวาคมของทุกปี เพื่อเป็นการรำลึกการก่อตั้งและความเสียสละของกลุ่มทหารแนวหน้า (วណសិប្ប)

(1) กองทัพแนวหน้าที่ปลดปล่อยประเทศให้หลุดพ้นจากระบอบพอลพต

บทที่ 67 เรื่อง បុណ្យជ័យជំនះ ៧ មករា “บุญชัยชนะ 7 มกราคม” มีใจความว่า

ថ្ងៃ ៧ មករា 1979 ប្រជាជនយើងបានរំដោះផុតពីរបបប្រល័យពូជសាសន៍។ រាល់ឆ្នាំនៅថ្ងៃ ៧ មករា យើងតែងរៀបចំពិធីបុណ្យរំលឹកខួបថ្ងៃជ័យជំនះនេះ។ ប្រជាជនម្នាក់ៗ មានទឹកមុខញញឹមសប្បាយនឹងខួបថ្ងៃនេះណាស់។ ពេលនោះ យើងស្លៀកពាក់ស្អាត ដើរកំសាន្តតាមទីសាធារណៈ។ នៅតាមផ្លូវមានបដា នៅមុខផ្ទះមានទង់ជាតិប្រាសាទកំពូលប្រាំបីកំរិត អបអរសាទរថ្ងៃបុណ្យ។ សិល្បៈនានាមានអាយ ល្ខោន ចំរៀងបុរាណសម័យលាន់រំពងកំដរអារម្មណ៍ប្រជាជនយើង។ ប្រជាជនយើងរីករាយណាស់ ដោយបានរស់នៅក្នុងរបបថ្មីសង្គមនិយម។

คำแปล

วันที่ 7 มกราคม 1979 ประชาชนกัมพูชาได้รับการปลดแอกจากการปกครองฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ ในวันที่ 7 มกราคม ของทุกปี เราจะจัดงานเพื่อรำลึกวันครบรอบแห่งชัยชนะนี้ ประชาชนแต่ละคนมีสิทธิยิ้มแย้มและเบิกบานในวันนี้นี้มาก เมื่อถึงวันงานเราจะสวมใส่เสื้อผ้าสวยงาม เดินเล่นตามที่สาธารณะ ตามท้องถนนจะมีป้าย หน้าบ้านมีธงชาติรูปปราสาทห้ายอดเขavn โบกสะบัดเพื่อเฉลิมฉลอง และมีการแสดงศิลปวัฒนธรรม เช่น อาโย ละคร และเพลงโบราณ ดังกึกก้องเคล้าอารมณ์ ประชาชนเรามีความสบายใจมากที่สุดที่มีชีวิตอยู่ภายใต้ระบบการปกครองใหม่แบบสังคมนิยม

เนื้อหาจากบทที่ 47 และบทที่ 67 เป็นการเริ่มนำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับวีรชนของชาติและการต่อสู้เพื่อปลดปล่อยอิสรภาพของกัมพูชาจากการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ของระบอบการปกครองของพอลพต ซึ่งขบวนการกู้ชาติกัมพูชาได้รับความช่วยเหลือจากกลุ่มประเทศพันธมิตรที่เป็นคอมมิวนิสต์ ขณะนั้น ประกอบด้วย เวียดนาม ลาวและโซเวียต เนื้อหาสอนให้ผู้เรียนรู้จักประวัติศาสตร์ความเป็นมาของประเทศที่รอดพ้นจากภาวะสงคราม รำลึกถึงวันก่อตั้งขบวนการเมื่อ 2 ธันวาคม 1978 จนนำมาสู่ วันแห่งชัยชนะ 7 มกราคม 1979 รวมทั้งสะท้อนถึงความเสียสละของวีรชน เพื่อปลุกฝังแนวคิดเรื่องความรักชาติทำให้เด็กเกิดความรักและหวงแหนชาติ ทั้งนี้ปัจจุบันกัมพูชาได้กำหนดให้ 7 มกราคม ของทุกปีเป็นวันชาติ โดยมีการจัดงานทั่วประเทศเพื่อเป็นการรำลึกถึงวีรชนและขบวนการกู้ชาติกัมพูชา นอกจากนี้ จะเห็นได้ว่าในบทที่ 67 ยังสะท้อนถึงการปลุกฝังแนวคิดการปกครองในระบบสังคมนิยมว่าเป็นสิ่งที่ดีงาม ทำให้ประชาชนดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุขมากกว่าระบอบการปกครองแบบเดิม

นอกจากนี้ หนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 2 ภาคที่ 2 ได้เน้นย้ำให้เห็นถึงความโกรธแค้นที่มีต่อระบอบการปกครองของเขมรแดงในบทอ่านที่ 147 เรื่อง ธิภาตงก์บั้ง “วันแห่งความเกลียดชัง” เป็นการให้ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับวันแห่งความเกลียดชัง ซึ่งจัดขึ้นเพื่อรำลึกถึงเหยื่อจากการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ของเขมรแดง ดังใจความว่า

ប្រជាជនកម្ពុជាចាំមិនភ្លេច នៅអនុស្សាវរីយ៍ បីឆ្នាំ ប្រាំបីខែ ម្ភៃថ្ងៃ ក្រោមរបបដ៏សាហាវ យង់ឃ្នង ។ ទាំងប្រុស ទាំងស្រី ចាស់ក្មេង ជាងបីលាននាក់ បានបាត់បង់ជីវិតយ៉ាងវេទនាបំផុត ។ ថ្ងៃ 20 ឧសភា គឺជាថ្ងៃដែលបនប៉ុល-ពត ចាប់ផ្តើមអនុវត្តអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ ។ ប្រជាជនកម្ពុជា ទូទាំងប្រទេសបានរៀបចំធ្វើពិធីរំលឹកឡើងវិញនៅឧក្រិដ្ឋកម្មនេះ និងចងកំហឹងឈឺចាប់ ។ ទាំងអស់គ្នាដើរតំរង់ទោសជ្ឈមណ្ឌលឧក្រិដ្ឋកម្មដើម្បីធ្វើមិទិព្វសំដែងការឈឺចាប់ ព្រមទាំងរលឹកដល់វិញ្ញាតូន នៃអ្នកស្លាប់ ។ គ្មានអនុស្សាវរីយ៍ណាជូរចត់ ក្រៀមក្រំជាងអំពើប្រល័យពូជសាសន៍របស់បនក្បត់ជាតិ ឡើយ ។

คำแปล

ประชาชนกัมพูชาจำได้ไม่เคยลืมซึ่งการรำลึกถึงเวลาสามปี แปรเดือน ยี่สิบวัน ภายใต้ระบอบที่โหดร้ายป่าเถื่อน ทั้งผู้ชาย ผู้หญิง ผู้ใหญ่และเด็กกว่าสามล้านคนถูกคร่าชีวิตอย่างน่าเวทนา วันที่ 20 พฤษภาคม เป็นวันที่พวกพอลพตเริ่มปฏิบัติการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ ประชาชนทั่วทั้งประเทศได้เตรียมจัดกิจกรรมรำลึกถึงการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์และจดจำถึงความโหดร้ายและเจ็บปวด ทุก ๆ คนเดินมุ่งหน้าไปยังพื้นที่ที่มีการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์เพื่อชุมนุมและแสดงความเจ็บปวด พร้อมทั้งระลึกถึงวิญญาณของผู้เสียชีวิต ไม่มีการรำลึกถึงสิ่งชั่วช้าใด ที่ทำให้เศร้าหมองยิ่งไปกว่าการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ของพวกกบฏชาติเลย

บทอ่านข้างต้นให้กล่าวถึงวันแห่งความเกลียดชังซึ่งมีการจัดกิจกรรมเพื่อรำลึกถึงเหตุการณ์ฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ในสมัยการปกครองของกลุ่มเขมรแดง โดยแสดงภาพความรู้สึกของประชาชนที่มีต่อเหตุการณ์ดังกล่าวทั้งความโหดร้าย ความเศร้าและเจ็บปวด การเน้นย้ำความสำคัญเกี่ยวกับเรื่องราวในเหตุการณ์ฆ่าล้างเผ่าพันธุ์นี้ สะท้อนถึงการสอดแทรกแนวคิดของรัฐบาลสมัยสาธารณรัฐประชาชนกัมพูชาที่ให้ภาพเขมรแดงให้เป็นศัตรูที่มีร่วมกันของชาติ เพื่อสร้างความรู้สึกร่วมกันของประชาชน พร้อมทั้งกระตุ้นให้เกิดการต่อต้านระบอบการปกครองของเขมรแดง

บทที่ 6

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

6.1 สรุปและอภิปรายผล

ในการวิเคราะห์รูปแบบและสาระสำคัญของหนังสือเรียนวิชาภาษาไทยเขมรชั้นปีที่ 1 – 3 ของกัมพูชา ที่กระทรวงศึกษาธิการอนุญาตให้ตีพิมพ์เผยแพร่ในช่วง ค.ศ. 1987 – 1992 จำนวน 4 เล่ม ได้แก่ หนังสือเรียนวิชาภาษาไทยเขมรชั้นปีที่ 1 จำนวน 1 เล่ม หนังสือเรียนวิชาภาษาไทยเขมรชั้นปีที่ 2 จำนวน 2 เล่ม และหนังสือเรียนวิชาภาษาไทยเขมรชั้นปีที่ 3 จำนวน 1 เล่ม ผู้วิจัยประยุกต์ใช้แนวทางการจัดทำหนังสือสำหรับเด็กของเจตต์ คชฤทธิ์ (2554) และการวิเคราะห์หนังสือเรียนของราตรี เพ็รียวพานิช (2557)

ผลการศึกษาด้านรูปแบบของหนังสือเรียนวิชาเขมรชั้นปีที่ 1 – 3 สามารถแบ่งองค์ประกอบของหนังสือเรียนได้ 3 ส่วน คือ

1. รูปเล่มและส่วนประกอบเบื้องต้น พบว่าหนังสือเรียนวิชาภาษาไทยเขมรชั้นปีที่ 1 มีขนาดใหญ่ที่สุด ส่วนหนังสือเรียนวิชาภาษาไทยเขมรชั้นปีที่ 2 – 3 มีขนาดเท่ากัน ทั้งนี้ จำนวนหน้าของหนังสือเรียนสัมพันธ์กับจำนวนบทเรียนภายในเล่มและสะท้อนถึงการกำหนดเนื้อหาสำหรับผู้เรียนในแต่ละระดับชั้น โดยหนังสือเรียนวิชาภาษาไทยเขมรชั้นปีที่ 2 มีการแบ่งเนื้อหาเป็น 2 เล่ม สำหรับใช้สองภาคการศึกษา ส่วนหนังสือเรียนวิชาภาษาไทยเขมรชั้นปีที่ 1 และ 3 มีปีการศึกษาละ 1 เล่ม โดยข้อมูลจากหน้าสารบัญแสดงให้เห็นว่าหนังสือเรียนวิชาภาษาไทยเขมรชั้นปีที่ 1 และ 3 ใช้ในการเรียนการสอนทั้งปีการศึกษา สำหรับรูปเล่มของหนังสือที่ต่างกันแสดงถึงกระบวนการผลิตที่สอดคล้องกับวัยของผู้เรียน ซึ่งผู้เรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เป็นเด็กที่เพิ่งได้เริ่มเรียนหนังสือ ดังนั้นหนังสือเรียนจึงมีขนาดใหญ่เพื่อให้สามารถหยิบ/จับสะดวก

หนังสือเรียนวิชาภาษาไทยเขมรที่นำมาศึกษาไม่มีหน้าคำนำและความแนะนำ หน้าปกหนังสือทุกเล่มตีพิมพ์เป็นภาพสีและระบายละเอียดในลักษณะเดียวกัน แต่หน้าปกหนังสือเรียนวิชาภาษาไทยเขมรชั้นปีที่ 3 ไม่มีการระบุชื่อประเทศว่า รัฐกัมพูชา (រដ្ឋកម្ពុជា) ซึ่งอาจสอดคล้องกับบริบททางสังคมในขณะนั้น เนื่องจากหนังสือเรียนวิชาภาษาไทยเขมรชั้นปีที่ 3 เล่มที่นำมาศึกษามีการตีพิมพ์ใน ค.ศ. 1992 ตรงกับช่วงเวลาประเทศกัมพูชาเปลี่ยนผ่านเข้าสู่ระบอบการปกครองใหม่ที่อาจทำให้แนวคิดการปฏิวัติประเทศแบบคอมมิวนิสต์ในฐานะรัฐกัมพูชาลดลง

ปกหลังของหนังสือเรียนทุกเล่มเป็นส่วนที่มีการระบุข้อมูลเกี่ยวกับพิมพ์ลักษณ์และราคา ซึ่งราคาของหนังสือเมื่อเทียบกับอัตราแลกเปลี่ยนในปัจจุบัน พบว่าหนังสือเรียนวิชาภาษาไทยเขมรชั้นปีที่ 3 ราคาสูงที่สุด หน้าปกในของหนังสือเรียนมี 2 ลักษณะคือหนังสือเรียนวิชาภาษาไทยเขมรชั้นปีที่ 1

มีลักษณะเป็นรูปภาพและข้อความสั้น ๆ ส่วนหน้าปกในของหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 2 – 3 มีแต่ตัวหนังสือที่ระบายละเอียดคล้ายกับหน้าปก ซึ่งนับเป็นการจัดทำหนังสือที่สอดคล้องกับวัยของเด็ก เนื่องจากเด็กที่เข้าเรียนในระดับชั้นปีที่ 1 เป็นวัยที่ยังไม่รู้หนังสือ ดังนั้นหน้าปกในหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 1 จึงมีเพียงรูปภาพขนาดใหญ่เพื่อดึงดูดความสนใจของเด็ก ขณะที่เด็กในระดับชั้นปีที่ 2 – 3 มีทักษะการอ่านภาษาเขมรที่เรียนมาจากระดับชั้นปีที่ 1 แล้ว หน้าปกในของหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรระดับชั้นปีที่ 2 – 3 จึงมีเพียงเฉพาะตัวหนังสือ

ข้อมูลในหน้าลิขสิทธิ์แสดงให้เห็นว่าผู้แต่งและผู้เรียบเรียงหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรทุกระดับชั้นเป็นบุคคลกลุ่มเดียวกัน และหนังสือเรียนบางระดับชั้นระบุผู้คัดลอกข้อความ แสดงถึงกระบวนการผลิตที่ใช้ต้นฉบับเป็นลายมือเขียน สิ่งเหล่านี้สัมพันธ์กับบริบททางสังคมของกัมพูชาอยู่ในช่วงฟื้นฟูการศึกษาหลังจากเหตุการณ์ฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ของกลุ่มเขมรแดง ที่ทำให้กระบวนการผลิตหนังสือเป็นไปอย่างเร่งด่วน โดยเป็นการรวบรวมบุคคลผู้มีความรู้ที่หลงเหลืออยู่ขณะนั้นมาทำหน้าที่เป็นผู้จัดทำหลักสูตรการศึกษาและการผลิตหนังสือเรียนบางเล่มก็เป็นระบบถ่ายเอกสารจากต้นฉบับหนังสือเรียนที่เขียนด้วยมือ (Manuscript) ไม่ใช่หนังสือที่ใช้ระบบการพิมพ์ด้วยตัวเรียง (Movable type)

2. ส่วนเนื้อหา เมื่อพิจารณารูปแบบการนำเสนอเนื้อหาบทเรียนโดยใช้หน้าสารบัญเป็นเครื่องมือช่วยจัดกลุ่มการอธิบาย สามารถแบ่งได้ 2 กลุ่ม ได้แก่ รูปแบบการนำเสนอส่วนเนื้อหาของหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 1 และรูปแบบการนำเสนอส่วนเนื้อหาของหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 2 – 3 กล่าวคือหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 1 ให้ความสำคัญกับทักษะการอ่านและการเขียนซึ่งเน้นสอนเรื่องการประสมคำตามแบบของภาษาเขมร โดยวิธีการนำเสนอเนื้อหามีการใช้ตาราง ช่องสี่เหลี่ยมและสี่เหลี่ยมในบทเรียนเพื่อบอกตำแหน่งของพยัญชนะและสระใหม่ทีละบทเรียน มีการสอนประสมคำตามลำดับขั้นตอน เริ่มจากการสอนรูปพยัญชนะ การประสมคำที่มีพยัญชนะต้นกับสระ พยัญชนะต้นกับพยัญชนะสะกด การประสมคำที่มีสองพยางค์ คำที่มีพยัญชนะต้นควบ และคำสองพยางค์แบบซ้อนพยัญชนะกลางคำ ซึ่งมีการยกตัวอย่างคำศัพท์และภาพประกอบที่ทำให้ผู้เรียนซึ่งเป็นเด็กสามารถเข้าใจความหมายของคำได้อย่างรวดเร็วและชัดเจน

หนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 2 – 3 แบ่งประเภทบทเรียนออกเป็น 5 สาระการเรียนรู้ คือ บทเรียนอ่าน บทเรียนอาชยาน บทเรียนคำศัพท์ บทเรียนไวยากรณ์และบทเรียนทำแบบฝึกหัด โดยการจัดลำดับบทเรียนจะเป็นบทเรียนอ่าน 2 – 3 บท สลับกับบทเรียนอาชยาน 1 บท แบบสัปดาห์เว้นสัปดาห์ ส่วนบทเรียนคำศัพท์มักจะสอนสลับกับบทเรียนไวยากรณ์ โดยบทเรียนคำศัพท์มีการสอนควบคู่กับบทเรียนอาชยาน และสาระการเรียนรู้สุดท้ายคือบทเรียนทำแบบฝึกหัดซึ่งเป็นบทเรียนที่เรียนทุกสัปดาห์

ผลการศึกษาวិธีการนำเสนอแต่ละสาระการเรียนรู้พบว่า บทเรียนอ่านและบทเรียนอาชยานมีวิธีการนำเสนอเนื้อหาแบบเดียวกัน คือหนึ่งบทเรียนจะขึ้นต้นด้วยข้อบท ภาพประกอบ และเนื้อหาบทอ่านซึ่งทำยบทเรียนจะมีการอธิบายคำศัพท์ คำตรงข้าม และคำถามที่เกี่ยวกับเนื้อเรื่อง เพื่อช่วยทบทวนความรู้ความเข้าใจในบทเรียนที่เรียนแล้วได้ชัดเจนขึ้น ส่วนบทเรียนสอนคำศัพท์ เป็นส่วนให้เรียนรู้คำศัพท์โดยรูปแบบการนำเสนอเนื้อหาบทเรียนบางบทจะสอนทั้งเรื่องคำศัพท์และประโยคที่เกี่ยวข้องกับคำศัพท์นั้น รวมทั้งมีภาพประกอบแสดงความหมายของคำ และทำยบทเรียนจะมีแบบฝึกหัด

บทเรียนไวยากรณ์เป็นบทเรียนที่สอนเกี่ยวกับหลักภาษาเขมร หนึ่งบทเรียนจะระบุชื่อสาระการเรียนรู้ ข้อบท เนื้อหาที่เป็นตัวอย่างประโยคหรือชนิดคำ ข้อสังเกตหรือคำจำกัดความเพื่ออธิบายรูปแบบประโยคหรือชนิดของคำที่ยกตัวอย่าง และมีการทำแบบฝึกหัดทำยบทเรียน ส่วนบทเรียนทำแบบฝึกหัดซึ่งถือเป็นบทเรียนที่บูรณาการเนื้อหาจากสาระการเรียนรู้ด้านอื่น ๆ วิธีการนำเสนออยู่ในรูปคำสั่งให้ทำแต่งประโยคหรือฝึกเล่าเรื่อง ทั้งนี้ การสอนบทเรียนไวยากรณ์ซึ่งเป็นการเรียนเกี่ยวกับหลักภาษาบางเรื่องมีจำนวนหลายบท ต่างจากบทเรียนในสาระการเรียนรู้ด้านอื่นที่มีเนื้อหาทั้งหมดจบในหนึ่งบท

วิธีการนำเสนอเนื้อหาของหนังสือเรียนชั้นปีที่ 2 – 3 ต่างไปจากหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 1 เนื่องจากเด็กที่เรียนในชั้นปีที่ 2 – 3 เคยเรียนรู้วิธีการประสมคำและหลักการอ่านภาษาเขมรจากบทเรียนของชั้นปีที่ 1 มาแล้ว แม้ว่าเนื้อหาบทเรียนยังคงเป็นการฝึกทักษะด้านการอ่านและการเขียนแต่เน้นให้ผู้เรียนมีการคิดวิเคราะห์มากขึ้น การมีบทอ่านหลายบทและมีรูปแบบวิธีการนำเสนอหลากหลายเป็นการช่วยฝึกประสบการณ์ด้านการอ่านและปลูกฝังนิสัยรักการอ่านหนังสือซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดและหลักการจัดการศึกษาด้านปฐมวัย

3. ส่วนประกอบตอนท้าย พบว่าหนังสือเรียนทุกเล่มมีหน้าสารบัญอยู่ท้ายเล่มซึ่งน่าจะเป็นรูปแบบการพิมพ์หนังสือแบบฝรั่งเศสที่กัมพูชาได้รับอิทธิพลมาตั้งแต่สมัยอาณานิคม (เบ๊น บุกซี, 2002: 24-25) นอกจากนี้ส่วนประกอบตอนท้ายของหนังสือเรียนชั้นปีที่ 2 ภาคที่ 2 และหนังสือเรียนชั้นปีที่ 3 มีหน้าแก้ไขคำผิดอยู่ในหน้าสุดท้ายของหนังสือ เนื่องจากหนังสือเรียนทั้งสองเล่มข้างต้นถูกผลิตด้วยกรรมวิธีการเขียนหรือคัดลอกด้วยลายมือ เมื่อพบข้อผิดพลาดจึงต้องเพิ่มหน้าแก้ไขคำผิดไว้ ส่วนหนังสือเรียนชั้นปีที่ 1 มีการสอนปริศนาคำทายจึงมีหน้าเฉลยปริศนาคำทายเป็นส่วนประกอบตอนท้ายด้วย

การศึกษาสารัตถะด้านเนื้อหา พบว่าหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 1 – 3 สะท้อนให้เห็นว่าหนังสือเรียนมีการสอนภาษาเขมรจากง่ายไปหายากหรือซับซ้อนขึ้น ซึ่งสัมพันธ์กับวัยและระดับชั้นเรียน สารัตถะด้านเนื้อหาแบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือเนื้อหาด้านภาษาเขมรของหนังสือเรียนชั้นปีที่ 1

เป็นการสอนพื้นฐานทางภาษาคือรูปพยัญชนะและสระและการประสมคำแบบต่าง ๆ เพื่อสอนอ่านและเขียนภาษาเขมร คำที่นำมาสอนเป็นคำที่ใช้ในชีวิตประจำวัน ส่วนหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 2 – 3 เป็นการสอนหลักภาษาในระดับหมวดคำและรูปประโยค โดยมีแบบฝึกหัดเพื่อให้ผู้เรียนได้แสดงความรู้เกี่ยวกับบทเรียนและสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน คำที่นำมาสอนเป็นคำที่สอดคล้องกับหัวข้อเรื่องหลักทั้ง 4 หัวข้อ และหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 3 มีการสอนคำยากและใช้คำยืมจากภาษาต่างประเทศ เช่น ภาษาบาลีสันสกฤตหรือภาษาอังกฤษ เป็นต้น

ส่วนด้านสารัตถะจากหัวข้อเรื่องหลัก 4 หัวข้อ คือ โรงเรียน ครอบครัว ทัศนียภาพ และประชาชน ผลการศึกษาพบว่า สารัตถะเรื่องเดียวกันอาจมีการนำเสนอในหนังสือเรียนทั้ง 3 ระดับชั้นหลากหลายรูปแบบ อาทิ ความเรียง เพลง บทสนทนา นิทาน คำคล้องจอง บทอาขยาน ซึ่งเป็นการให้ความรู้และความบันเทิงที่เหมาะสมกับวัย โดยหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 1 มักมีการนำเสนอด้วยเพลง บทอ่าน บทอาขยานแบบสั้น ๆ ส่วนหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 2 มีการนำเสนอเนื้อหาโดยให้รายละเอียดเพิ่มเติมจากหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 1 ขณะที่หนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 3 จะมีการสอดแทรกคุณธรรมหรือแนวคิดลงไปในบทเรียนด้วย

หัวข้อเรื่องหลัก “โรงเรียน” ให้ความสำคัญกับองค์ประกอบต่าง ๆ ของโรงเรียน โดยภาพโรงเรียนที่ปรากฏในหนังสือเรียนทุกเล่มเป็นโรงเรียนในอุดมคติที่มีขนาดใหญ่ มีเสาธง และมีครูชาย – หญิงหลายคนมีสีหน้ายิ้มแย้มเพื่อต้อนรับนักเรียนอยู่เสมอ และในหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 3 ยังให้ภาพโรงเรียนที่มีการพัฒนาการเรียนการสอนทันสมัยในการปกครองระบอบใหม่ อย่างไรก็ตามหนังสือเรื่อง 10 ปี การเดินทางในกัมพูชา ค.ศ. 1979 – 1989 ของสมเด็จฯ ฮุน เซน (1989) และรายงานของ The Asian Development Bank (as cited in Sideth S. Dy, 2004) ได้กล่าวถึงการศึกษาของกัมพูชาในช่วงทศวรรษที่ 1890 อย่างสอดคล้องกันว่า โรงเรียนของกัมพูชาขณะนั้นมีสภาพที่ค่อนข้างไม่ดี ครูยังไม่ได้รับการพัฒนาอย่างเหมาะสม และไม่มีกรอบโครงสร้างหลักสูตรการศึกษา การศึกษาส่วนใหญ่เน้นที่ระดับประถมศึกษา

สารัตถะในหัวข้อเรื่องหลัก “ครอบครัว” สะท้อนสภาพครอบครัวในกัมพูชาที่มีลักษณะเป็นครอบครัวขยาย มีการทำการเกษตรแบบดั้งเดิมที่ใช้แรงงานจากคนในครอบครัว นอกจากนี้กล่าวถึงอาชีพของพ่อในฐานะผู้นำครอบครัวที่มีการทำงานนอกบ้านและเด็กส่วนใหญ่ได้รับการศึกษา สารัตถะหัวข้อเรื่องหลัก “ทัศนียภาพ” เป็นการให้ความรู้เกี่ยวกับสภาพภูมิประเทศของกัมพูชา การพัฒนาประเทศ และร่องรอยอารยธรรมโบราณ เนื้อหาทุกเรื่องให้ภาพความอุดมสมบูรณ์ ความเจริญทางการค้า และความมีวัฒนธรรมที่ยาวนานของกัมพูชา ส่วนสารัตถะหัวข้อเรื่องหลัก “ประชาชน” มีการกล่าวถึงวิถีชีวิตและการประกอบอาชีพของประชาชน โดยเน้นย้ำให้คนมีหน้าที่พลเมืองที่ดีตามบทบาทหน้าที่ของตนอย่างเต็มความสามารถจึงจะทำให้ประเทศชาติเจริญ

สาระัตถะด้านแนวคิดและคุณธรรมที่สอดแทรกในบทเรียน คือการปลูกฝังค่านิยมและแนวคิดที่พึงประสงค์ให้กับเยาวชนโดยมุ่งหวังให้เติบโตเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ สิ่งเหล่านี้สะท้อนสิ่งที่รัฐบาลสาธารณรัฐประชาชนต้องการมุ่งหวังให้ประชาชนดำเนินการตามแนวทางการปกครองของตนเพื่อให้ประเทศมีความเป็นเอกภาพ ผลศึกษาพบว่าหนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 1 – 3 นำเสนอความสำคัญ 4 ประเด็น ได้แก่ ความขยันหมั่นเพียร การทำความดี ความสามัคคี และแนวคิดการเมืองการปกครอง โดยเป็นการเน้นย้ำให้ตระหนักถึงความขยันในด้านการศึกษาและการทำงาน ปลูกฝังให้มีระเบียบวินัยเพื่อสร้างเสถียรภาพและความมั่นคงให้เกิดขึ้นในสังคม ขณะเดียวกันสาระัตถะของบทอ่านสะท้อนถึงความอบอุ่นของครอบครัว การอบรมสั่งสอนให้เด็กทำความดีและสามัคคี รักใคร่ต่อกัน

นอกจากนี้ยังมีการปลูกฝังแนวคิดการรักชาติและสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน โดยให้ภาพการปกครองแบบคอมมิวนิสต์ที่ดีต่อประเทศ ส่งผลให้เกิดความสงบสุขของประชาชนหลังจากเหตุการณ์ฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ของกลุ่มเขมรแดง เพื่อเป็นการสร้างภาพที่คล้ายกับโฆษณาชวนเชื่อเพื่อโน้มน้าวจิตใจทำให้เยาวชนเกิดความรู้สึกหวงแหนชาติและต้องการพัฒนาความเป็นอยู่ในสังคมให้ดีขึ้น มีแนวคิดทางการเมืองที่ให้ภาพความเป็นศัตรูของกลุ่มเขมรแดงที่เข่นฆ่าประชาชนนับล้านชีวิต มีการกล่าวถึงวันแห่งความเกลียดชังเพื่อรำลึกถึงเหตุการณ์ฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ ซึ่งเป็นการสร้างความหวาดกลัวแก่ประชาชนและกระตุ้นให้เกิดการต่อต้านระบอบการปกครองของเขมรแดง สอดคล้องกับการประกาศคำขวัญในสมัยนั้นว่า “เราต้องทำทุกอย่างเพื่อป้องกันไม่ให้ยุคมืดของเขมรแดงกลับมาอีก” (อาณัติ อนันตภาค, 2558: 229)

หนังสือเรียนวิชาภาษาเขมรชั้นปีที่ 1 – 3 มีบทบาทสำคัญต่อการเรียนการสอนภาษาเขมรในระดับประถมศึกษาซึ่งเป็นการศึกษาที่ชาวกัมพูชาส่วนใหญ่ได้รับในช่วง ค.ศ.1987 – 1992 รูปแบบและวิธีการนำเสนอเนื้อหาของหนังสือเรียนทำให้เห็นวิธีการสอนพื้นฐานภาษาสำหรับเด็กที่เหมาะสมกับวัยและระดับชั้นเรียน รวมถึงสะท้อนถึงกระบวนการผลิตและจัดทำหนังสือเรียนที่เป็นไปอย่างเร่งด่วนในช่วงเวลาที่ประเทศกัมพูชามีการฟื้นฟูระบบการศึกษา นอกจากนี้สาระัตถะของหนังสือเรียนยังสะท้อนให้เห็นค่านิยมและแนวคิดสำคัญของรัฐที่ต้องการสร้างชาติให้มีเอกภาพท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ภายในประเทศ

6.2 ข้อเสนอแนะ

6.2.1 ในงานวิจัยนี้มีการใช้ข้อมูลเฉพาะรายวิชาภาษาเขมร แต่นักเรียนในสมัยนั้นมีการเรียนหลายวิชา จึงเป็นที่น่าสนใจและควรมีการศึกษารูปแบบวิธีการนำเสนอและสาระัตถะของหนังสือเรียนในรายวิชาอื่น ๆ เช่น สังคมศึกษา คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ เป็นต้น ที่ได้รับอนุญาตให้ตีพิมพ์และเผยแพร่ช่วง ค.ศ. 1987 – 1989 เพื่อเป็นการขยายความรู้และเห็นภาพรวมของหนังสือเรียนและการเรียนการสอนของกัมพูชาหลังจากเหตุการณ์ฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ได้อย่างสมบูรณ์ขึ้น

6.2.2 ผู้วิจัยเสนอว่าควรมีการศึกษาเปรียบเทียบหนังสือเรียนกัมพูชาที่ต่างสมัยกัน เพื่อแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของหนังสือเรียนที่มีการปรับเปลี่ยนไปตามบริบทของสังคม เนื่องจากหนังสือเรียนมีการจัดทำตามนโยบายของรัฐและหลักสูตรการศึกษาในแต่ละสมัย ดังนั้นอุดมการณ์และนโยบายของรัฐที่เปลี่ยนแปลงไปย่อมส่งผลต่อรูปแบบและสาระของหนังสือเรียน รวมถึงส่งอิทธิพลต่อความคิดและความเชื่อของเยาวชนของชาติ

รายการอ้างอิง

- Ayres, D. M. (2000). *Anatomy of a Crisis: Education, Development, and the State in Cambodia, 1953-1998*: University of Hawaii Press.
- Deth, S. U. (2009). The People's Republic of Kampuchea 1979–1989: A Draconian Savior? Available at SSRN 2461095.
- Dy, K. (2013). Challenges of teaching genocide in Cambodian secondary schools. *Policy and practice: Pedagogy about the Holocaust and genocide papers*.
- Falser, M. (2015). Cultural Heritage as Civilizing Mission. *Switzerland: Springer International*.
- Hagai, S., Kitamura, Y., Ratha, K. V., & Brehm, W. C. (2017). Ideologies Inside Textbooks. In M. J. Bellino & J. H. Williams (Eds.), *(Re)Constructing Memory: Education, Identity, and Conflict* (pp. 49-73). Rotterdam: SensePublishers.
- Ledgerwood, J. (2016). Education in Cambodia. Accessed November 9, 2016 Available from <http://www.seasite.niu.edu/khmer/ledgerwood/education>
- Ministry of Education Youth and Sport. Education. Accessed November 9, 2016 Available from http://www.moeys.gov.kh/kh/education.html#.V-mw5_B97IU
- República Popular de Kampuchea. Accessed June 9, 2016 Available from https://ca.wikipedia.org/wiki/República_Popular_de_Kamputxea
- S. Dy, S. (2004). *Strategies and Policies for Basic Education in Cambodia: Historical Perspectives* (Vol. 5).
- UNESCO. (2011). *Education and Fragility in Cambodia*. Paris: International Institute for Education Planning.
- เจตต์จ คชฤทธิ์. (2554). เด็กกับหนังสือ :คู่มือเพื่อความเข้าใจเด็กและหนังสือสำหรับเด็ก. นนทบุรี: บ้านหนังสือ.
- เบ็ญจวรรณ สุนทรากุล. (2523). เรื่องวิวัฒนาการของแบบเรียนไทย (TH 245). กรุงเทพฯ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- แซนด์เลอร์ เดวิด. (2540). ประวัติศาสตร์กัมพูชา = *A history of Cambodia* / แต่งโดย David Chandler ; คณะผู้แปล พรธณงาม เก้าธรรมสาร, สดใส ชันติวรพงศ์, วงเดือน นาราสังข์. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.

- โกชัย สาริกบุตร. (2521). แนวการวิเคราะห์และประเมินผลแบบเรียน (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ร.พ. แสงรุ่งการพิมพ์.
- กลุ่มมจิตต์ พลายเวช. (2526). หนังสือสำหรับเด็ก. กรุงเทพฯ บรรณกิจ.
- คณะกรรมการสมาคมวัฒนธรรมไทย-กัมพูชา. (2550). พจนานุกรมไทย-เขมร ฉบับคณะกรรมการธิการร่วมไทย-กัมพูชา. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการสมาคมวัฒนธรรมไทย-กัมพูชา กรมสารนิเทศ กระทรวงการต่างประเทศ.
- จินตนา ไบกาซุ่ย. (2542). เทคนิคการเขียนหนังสือสำหรับเด็ก. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ.
- ฉวีวรรณ คูหาภินันท์. (2527). การทำหนังสือสำหรับเด็ก (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.
- ชาญชัย คงเพ็ชรธรรม. (2555). รายงานการวิจัยการศึกษาวิเคราะห์บทอ่านในหนังสือเรียนภาษาเขมรระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ของพระราชอาณาจักรกัมพูชา. คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- ชิปดี บัวคำศรี. (2547). เอกสารมหาบุรุษเขมร: การศึกษางานเขียนประวัติศาสตร์สมัยใหม่ของกัมพูชา. จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย,
- ชิปดี บัวคำศรี. (2555). ประวัติศาสตร์กัมพูชา (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: เมืองโบราณ.
- นฤมล ปิยวิทย์. (2542). เอกสารคำสอนรายวิชาหนังสือเรียนวิชาภาษาไทย โปรแกรมวิชาภาษาไทย. นครราชสีมา: สถาบันราชภัฏนครราชสีมา.
- บรรจบ พันธุเมธา และคณะ. (2517). พจนานุกรมเขมร-ไทย ฉบับทุนพระยาอนุমানราชชน เล่ม 1. กรุงเทพฯ: จงเจริญการพิมพ์.
- บรรจบ พันธุเมธา และคณะ. (2523a). พจนานุกรมเขมร-ไทย ฉบับทุนพระยาอนุमानราชชน เล่ม 2. กรุงเทพฯ: รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์.
- บรรจบ พันธุเมธา และคณะ. (2523b). พจนานุกรมเขมร-ไทย ฉบับทุนพระยาอนุमानราชชน เล่ม 3. กรุงเทพฯ: รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์.
- บรรจบ พันธุเมธา และคณะ. (2525). พจนานุกรมเขมร-ไทย ฉบับทุนพระยาอนุमानราชชน เล่ม 4. กรุงเทพฯ: รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์.
- บรรจบ พันธุเมธา และคณะ. (2528). พจนานุกรมเขมร-ไทย ฉบับทุนพระยาอนุमानราชชน เล่ม 5. กรุงเทพฯ: รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์.
- ปรางทิพย์ กัมพลาศิริ. (2545). ลีลาการใช้ภาษาในสารคดีสำหรับเด็ก. นครปฐม: สาขาวิชาภาษาไทย ภาควิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ปราณี เชียงทอง. (2526). วรรณกรรมสำหรับเด็ก. กรุงเทพฯ: ชมรมเด็ก.

- พิมพ์จิต ตปนิยะ. (2555). นกवादประกอบหนังสือสำหรับเด็กจะต้องรู้อะไรบ้าง. ศิลปกรรมสาร, 10(1), 45-61.
- มณีนีภา ชุตติบุตร. (2541). รายงานการวิจัยเรื่องสภาพการผลิตและพัฒนาหนังสือสำหรับเด็ก. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- มหาวิทยาลัยบูรพา ศูนย์อินโดจีนศึกษา. (2551). ข้อมูลพื้นฐานราชอาณาจักรกัมพูชา. ชลบุรี: ศูนย์อินโดจีนศึกษา วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- มันตะสูตร, ส. (2524). วรรณกรรมสังคมและการเมือง กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- मितต ททรัพย์มุต และวุฒิชัย นาคเขียว. (2557). พัฒนาการของหนังสือเรียนประวัติศาสตร์กัมพูชา ตั้งแต่สมัยอาณาจักรขอมจนถึงปัจจุบัน. ศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, 10(1), 123-146.
- ราตรี เปรี้ยวพานิช. (2557). การวิเคราะห์หนังสือเรียนวิชาภาษาไทย = Analysis of Thai textbooks CTH3106 (CU216) (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- รุ่งฤดี ภูชมศรี. (2542). วิเคราะห์บทอ่านในหนังสือเรียนภาษาไทยหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ในฐานะวรรณกรรมสำหรับเด็ก. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- วนิดา บำรุงไทย. (2545). สารคดี : กลวิธีการเขียนและแนววิจารณ์. กรุงเทพฯ สุวีริยาสาส์น.
- วารี ธีระจิตร. (2522). การวิเคราะห์หนังสือแบบเรียนในระดับประถมศึกษา / วารี ธีระจิตร. กรุงเทพฯ: บรรณกิจ.
- วิริยะ สิริสิงห. (2537). การสร้างสรรค์วรรณกรรมสำหรับเด็กและเยาวชน. กรุงเทพฯ สุวีริยาสาส์น.
- ศรีมานอนันต์, ส. (2523). การเขียนหนังสือสำหรับเด็ก. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ศักดิ์อนันต์ อนันตสุข. ระบบการศึกษาของกัมพูชา ผลการดำเนินงานที่โรงเรียนโอสถสภา. เข้าถึงเมื่อ 28 พฤศจิกายน 2558 เข้าถึงได้จาก <http://www.anantasook.com/cambodia-education-system-osamet/>
- ศานติ ภัคดีคำ. (2015). การศึกษาเปรียบเทียบประมุขสุภาสิตเขมรฉบับหอพระสมุทวิชรญาณกับฉบับของกัมพูชา. *Songklanakar Journal of Social Sciences and Humanities*, 21(1).
- ศานติ ภัคดีคำ. (2542). ลักษณะคำประพันธ์เขมรสมัยกลาง. *วารสารมนุษยศาสตร์ปริทรรศน์*, 20(2), 29-43.
- ศานติ ภัคดีคำ. (2546a). เขมร "เขมร" ไทย ในแบบเรียนประวัติศาสตร์กัมพูชา. *ศิลปวัฒนธรรม*, 24(5), 79-89.
- ศานติ ภัคดีคำ. (2546b). ประวัติศาสตร์กัมพูชา : แบบเรียนของเขมรที่เกี่ยวข้องกับไทย / โดย ชา อวม, ไผ่ ผง และ โสม อิม. กรุงเทพฯ: มติชน.

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	นางสาวสิริลักษณ์ ศรีราม
วัน เดือน ปี เกิด	30 มกราคม 2534
สถานที่เกิด	สุรินทร์
วุฒิการศึกษา	พ.ศ.2556 สำเร็จการศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชา ประวัติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ที่อยู่ปัจจุบัน	332 หมู่ 18 หมู่บ้านสุขสนาม ถนนศรีณรงค์ ซอย 3 ตำบลนอกเมือง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ 32000

